

**УНИВЕРСИТЕТ ПО БИБЛИОТЕКОЗНАНИЕ
И ИНФОРМАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ**

ФАКЛОНОСЦИ XIV

**ПРОФЕСОР Д. ИК. Н. СТОЯН ДЕНЧЕВ:
Primus inter pares**

**(Щрихи към когнитологичен портрет,
направен в стила на интервюто)**

Беседата води:
проф. д.п.н. Александра Куманова

Учебник

София
Издателство „За буквите – О писменехъ”
2015

1

Юбилейно издание, посветено на:
- 70-годишнината на ЮНЕСКО,
- 65-годишнината на Държавния библиотекарски институт –
днес: Университет по библиотекознание и информационни технологии.

Jubilee edition, dedicated to:
- 70-anniversary of UNESCO and
- 65-anniversary of the State Library Training Institute –
today: University of Library Studies and Information Technologies.

В оформлението на корицата на изданието е използван фотопортрет на проф. д.ик.н. Стоян Денчев (2015).

Във фризозите, които се появяват в горната част на текста, са включени фотопортрети и репродукции на дейците на културата и науката, за които се говори в интервюто. Фотопортретът на водещия беседата е поставен последен по ред.

В долния фриз на страниците на изданието са публикувани репортажни снимки на студенти на УниБИТ, които са се отличили със своите изследователски проекти през годините. Тези снимки са правени от 2005 до 2015 г. и се отнасят към времето от Първа до Единайсета студентска научна конференция. Имената на студентите могат да бъдат идентифицирани по томове I-XI на „Трудове на Студентското научно общество при УниБИТ“ (2008-2016).

Изданието е докладвано на заседание на Факултетния съвет на Факултета по библиотекознание и културно-историческо наследство на УниБИТ, състояло се на 26.10.2015 г.

- © Стоян Денчев – интервю
- © Александра Куманова – води беседата, послесловие
- © Николай Василев – обща редакция, дейксис
- © Аркадий Соколов – рецензент
- © Димитър Христов – рецензент
- © Илай Коен – рецензент
- © Никола Казански – рецензент

- © Университет по библиотекознание и информационни технологии

ФАКЛОНОСЦИ XIV

Издателство „За буквите – О писменехъ”

ISBN ISBN 978-619-185-189-8
online ISBN 978-619-185-190-4

ФАКЛОНОСЦИ XIV

**ПРОФЕСОР Д. ИК. Н. СТОЯН ДЕНЧЕВ:
Primus inter pares [1]**

**(Щрихи към когнитологичен портрет,
направен в стила на интервюто)**

Беседата води:
проф. д.п.н. Александра Куманова

**Учебник
за студенти по когнитологично портретиране
на персоналии в дисциплините
от информационно-комуникативния цикъл на знанието**

**Интервю с
проф. д.ик.н. Стоян Денчев**

**Интервюто взе:
проф. д.п.н. Александра Куманова**

**Послесловие:
проф. д.п.н. Александра Куманова**

**Обща редакция и дейксис:
ас. д-р Николай Василев**

**Рецензенти:
акад. проф. д.п.н. Аркадий Соколов
проф. д.т.н. Димитър Христов
проф. д-р Илай Коен
доц. д-р Никола Казански**

TORCHBEARERS XIV

**PROFESSOR SR. D.SC. STOYAN DENCHEV:
Primus inter pares**

(Outlines to the cognitologic portrait, made as an interview)

Discourse realized by:
Prof. D.Sc. Alexandra Kumanova

**Textbook
for students in cognitologic portrait
of personal sketches in the subjects
from the information and communication cycle of knowledge**

Interview with:
Prof. D.Sc. Stoyan Denchev

Interviewer:
Prof. D.Sc. Alexandra Kumanova

Epilogue:
Prof. D.Sc. Alexandra Kumanova

General editorship and deixis:
Assist. Prof. Nikolay Vasilev, PhD

Reviewers:
Acad. Prof. D.Sc. Arkadiy Sokolov
Prof. D.Sc. Dimitar Christozov
Prof. Eli Cohen, PhD
Assoc. Prof. Nikola Kazanski, PhD

*„Най-прекрасното живо същество
е космосът и на него е подобен диалогът –
най-прекрасният от видовете словесност.“*

Платон

1. Проф. Стоян Денчев

ПРЕАМБИЮЛ

Стоян Денчев (по-нататък: С. Д.) е математик, информатик, професор по „Автоматизирани системи за обработка на информация и управление”, ректор на Университета по библиотекознание и информационни технологии (УниБИТ) – архитект на съвременната информационна среда (Ил. 1).

С. Д. е роден на 11.02.1953 г.

През 1978 г. завършва специалността „Основи на кибернетиката и теория на управлението” в Математическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски”.

През 1978-1986 г. С. Д. работи в Централния машиностроителен институт.

През периода 1986-1988 г. той е директор по научните въпроси в Информационния център за трансфер на технологии „Информа”, а през 1988-1989 г. става заместник-генерален директор на този център.

През 1988-1989 г. С. Д. е старши изследовател и гост-доцент в университета в Бъркли, Калифорния (САЩ).

Преходът на обществото в страните от Централна и Източна Европа от планово стопанство към пазарна икономика извежда С. Д. – заради неговата научна и практическа подготовка и лидерските му качества – на политическата сцена. През 1991 г. той става съветник в правителството на Димитър Попов. През 1991-1992 г. е началник на отдел „Структурна и технологична политика” при първото правителство на Съюза на демократичните сили на Филип Димитров.

където е специалист по структурната реформа. През 1993-1994 г. е главен секретар в правителството на проф. Любен Беров.

През 1994 г. С. Д. е посланик на Република България в Република Финландия.

През 1994-1997 г. С. Д. е избран за депутат от листата на Движението за права и свободи (ДПС) в 37-то Народно събрание, в което става заместник-председател на парламентарната група на ДПС и заместник-председател на парламентарната Комисия по външна политика.

През 1997-1998 г. С. Д. е политически секретар на Обединението за национално спасение.

През 1998-2001 г. С. Д. е вицепрезидент на корпорация „Мултигруп“.

От 2002 г. до момента С. Д. е ректор на УниБИТ.

През 2006-2011 г. той е председател на Съюза на народните читалища (СНЧ). А от тогава до днес той е негов почетен председател.

Настоящият диалог с проф. Стоян Денчев е осъществен през лятото и есента на 2015 г. в шест сеанса, всеки един от които е продължавал около един академичен час.

Записите се съхраняват в личните архиви на участниците в разговора.

*„Аз имам това,
което съм дал на другите.” [2]*

*– Уважаеми професор Денчев!
През 1978 г. Вие завършвате специалността
„Основи на кибернетиката и теория на
управлението” в Математическия факултет на
Софийския университет „Св. Климент Охридски”.
Какво е за Вас математиката?*

I. БИОГРАФИЯ (Интерпретация)

– Определено мога да кажа, че математиката е моя страст. Но държа да отбележа и един малко известен факт, който хората не знаят. Като ученик, имах по-голямо влечение към физиката. Дори съм печелил доста високи награди на олимпиади по физика, но – може би под въздействието на моя баща – се преориентирах към математиката, въпреки че двете науки са много близки... Физиката ме завладяваше с възможността да се правят експерименти. Увлече ме онова, което има теоретично изражение, но може да бъде доказано на практика... Пример за мен по онова време бяха *Файнмановите лекции* по физика.

По-късно обаче, без да губя влечението към физиката, се преориентирах към математиката. Тук имам предвид специализация в областта на кибернетиката и теорията на управлението. Тази материя

се преподаваше в един сектор на Единния център по математика и механика, който съчетаваше Факултета по математика и Института по математика и механика към Българската академия на науките (БАН). Там работеха големи професионалисти – хора, които имаха реален досег с практиката. Те така ме увлякоха, че започнах да чувствам математиката и като страст, и като свое амплуа, което по-късно успях да развия.

Смисълът на всяко обучение по математика е в това човек да запомни не толкова всички формули, теореми, леми, доказателства и т.н., а и да изгради специфичен начин на мислене...

– През периода 1986-1988 г. Вие ставате директор по научните въпроси в Информационния център за трансфер на технологии „Информа”, а през 1988-1989 г. сте вече заместник-генерален директор на същия този център.

Доколко трансферът на технологии е технологичен и доколко – комуникационен акт?

– Искам да направя едно уточнение към Вашия въпрос.

Действително в годините, които посочвате, бях заместник-генерален директор по научните въпроси на Информационния център за трансфер на технологии „Информа”. Но това беше само в рамките на няколко месеца, след които заминах за Съединените американски щати (САЩ), където работих и като гост-доцент, и като главен изследовател на Калифорнийския университет в Бъркли. Очевидно съм се занимавал повече с приложението, отколкото с административното изпълнение на длъжността заместник-генерален директор.

Това е време, което високо ценя!

Тогава трансферът на технологии беше нова област – нова не само за страната ни, но и за света.

Имаше далновидни хора в България. Генералният директор на „Информа“ проф. Богдан Угърчински (*Ил. 2*) успя да наложи своята концепция. Беше създаден Информационен център за трансфер на технологии, който първоначално съществуваше в рамките на Централния машиностроителен институт, но по-късно получи своята самостоятелност. Именно този институт направи много за преноса на новите технологии от развитите в икономическо отношение страни към България.

Нашата държава също допринесе за износа и трансфера на технологии в страните от бившия социалистически блок и бившия Съветски съюз, а и в някои източноазиатски държави, за които се твърдеше, че имат висока степен на развитие. Всички те обаче ползваха български технологични решения.

Не трябва да се търси противоречие във въпроса за това, доколко трансферът на технологии е технологичен и доколко – комуникационен проблем.

Ако отговорим положително и на двата въпроса, и двата отговора ще бъдат верни.

Осъществяването на трансфера на технологии е технологичен проблем не само заради преноса (трансфера) на технологии. Това е преди всичко процес, който следва логиката си – има дейности, които се осъществяват посредством своята определена последователност. Погледнат от тази позиция, трансферът на технологии е технологичен процес. Но този процес е и комуникационен акт, защото следва смисъла на преноса на

*2. Проф. Богдан
Угърчински*

информация от един субект/обект към друг и обратно, което на практика е и дефиницията за комуникация...

– През 1988-1989 г. Вие сте старши изследовател и гост-доцент в Университета в Бъркли, Калифорния, САЩ. Какво Ви даде срещата с информационната култура на САЩ?

– Тогава имах щастието, удоволствието и привилегията да бъда поканен да работя в Калифорнийския университет в Бъркли. Работих в Колежа по инженеринг в този университет (College of Engineering /CoE/ at the University of California, Berkeley). Тук се запознах с едни от най-известните учени в света, занимаващи се с проблемите на информационните процеси и тяхното управление. Получих възможности за много контакти...

Трябва да спомена, че в Бъркли живееха над двайсет нобелови лауреати. В момента, когато бях в САЩ, четиринайсет от тях бяха живи. Успях да разговарям с всички, интересуваха ме с каква скорост се развива науката в различните ѝ области. Получавах съвети по всички проблеми, от които се интересувах...

В САЩ направих и няколко запознанства с хора от различните сфери на американската политика. После това ми отвори много врати както в академичните, така и в обществените структури на САЩ.

Там за първи път се почувствах оценен учен – дори и млад. Получавах възнаграждение, което беше немислимо за България. Хората ме ценяха наравно с колегите от Калифорнийския университет. А те не бяха само американци, имаше японци, корейци, французи, руснаци, поляци ... – все личности,

с които станахме приятели за цял живот и с които положихме основата на дружба и взаимопомощ, свързана с реализацията на научни проекти.

Имах възможността да посетя залива на Сан Франциско и от другата му страна – т.нар. Силиконова долина (Silicon Valley), където се намира Станфордският университет (Stanford University)... Тук успях да участвам в много конференции, в много срещи с едни от създателите на съвременните компютри. Оpozнах личности, с които имах общи интереси за развитието на компютърно базираната информационна и комуникационна техника.

– Преходът на обществата в страните от Централна и Източна Европа от планово стопанство към пазарна икономика Ви извежда – заради Вашата научна и практическа подготовка и лидерските Ви качества – на политическата сцена.

Каква е разликата между политика и „неполитика“?

– „Неполитика“ е също вид политика...

Неангажирането с политическите процеси, които се извършват от определена държава, е също определен вид политика... Човек не може да избяга от политиката в собствения си живот. Животът в крайна сметка протича в рамките на определени политически ограничения, които му позволяват или не му позволяват да се развива в желаната посока.

Стана така, че връщайки се от САЩ, бях поканен от известни български политици на прехода да се присъединя към структурите на изпълнителната власт, за да бъда полезен на България както с езиковата си подготовка, така

3. *Димитър Луджев*

и със знанията, но и с контактите, които имах на Запад.

Имах щастието да работя няколко години в структурата на изпълнителната власт на държавата – като съветник на министър-председателя в правителството на Димитър Попов, като заместник-началник на икономическия отдел в същото правителство. Работил съм под ръководството на вицепремиера Димитър Луджев (*Ил. 3*).

По-късно в кабинета на Филип Димитров бях началник на отдел „Структурна и технологична политика”, а по времето на проф. Любен Беров станах главен секретар на Министерския съвет...

Политическата ми кариера продължи като посланик на Република България във Република Финландия. Но това беше един много кратък период от време. Реших да се върна в България и да участвам пряко в политическия живот на страната като народен представител.

Предложението дойде от партията „Движение за права и свободи”. Откликнах на поканата. Със сигурност съм единственият човек, който от посланик е станал депутат.

Обикновено движението е в обратна посока!

Не съжалявам за решението си, макар и да чувствах тогава, че мога да дам много на дипломатическия фронт в рамките на мандата ми като посланик...

За краткото време, прекарано във Финландия, успях да направя доста интересни политически срещи. Най-силно в съзнанието ми е запечатана срещата с г-жа Елизабет Рен (Märta Elisabeth Rehn) (*Ил. 4*) – по онова време министър на отбраната на Финландия. Връчих акредитивните си писма на президента Марти Ахтисаари (Martti Ahtisaari) (*Ил. 5*), който

4. Елизабет Рен

5. Марти Ахтисаари

6. Димитър Попов

по-късно стана високопоставен чиновник в Организацията на обединените нации (ООН) (The United Nations). Гордея се с това познанство.

Мисля, че успех да дам всичко от себе си в рамките на участието ми във високите етажи на политическата йерархия в България – и като администратор (между впрочем, длъжността *главен секретар* на Министерския съвет е най-висшата административна длъжност в България!), а по-късно и като заместник-председател на Комисията по външна политика на Народното събрание на Република България.

– През 1991 г. Вие ставате съветник в правителството на Димитър Попов. С какво беше белязано това време?

– Вече споменах за годините, когато бях съветник на Димитър Попов (*Ил. 6*). Това беше време на големи промени. Имаше много голям ентузиазъм за работа от страна на министрите, а и от страна на цялата администрация – нещо, което не се забелязва в по-късните етапи от развитието на българския преход. Почти не си ходехме вкъщи... – като се започне от

вицепремиерите, сред които най-вече бих искал да спомена името на Димитър Луджев...

Струва ми се, че този период ще остане незабравим в моето съзнание заради силното желание за промени и реализацията на поставените цели.

Спомням си един сюжет, който влиза в противоречие с разбиранията на някои хора. Когато идваха гости от чужбина, и главно от САЩ и Западна Европа (Франция, Германия, Италия...), всеки търсеше да се срещне с човек, съответстващ на неговата позиция, без да прескача йерархията в изпълнителната власт. Ако например дойде началник на отдел от Държавния департамент на САЩ (United States Department of State), той ще се срещне с началник на отдел от Министерството на външните работи на Република България. Ако дойде съветник от Министерския съвет на някоя държава (няма значение от коя държава е и на кой президент или министър-председател е съветникът), той се среща със съветник на Министерския съвет на Република България...

А сега какво става: идва някакъв второразреден чиновник от Европа или САЩ и държи непременно да се срещне с министър-председателя или с президента. И те го приемат...

Това е унижение за моята държава, защото не отговаря на принципите на дипломацията и принципите на административното управление!

... Така си спомням най-вече времето на правителството на Димитър Попов: уважението на хората от Западна Европа към нашата изпълнителна и законодателна власт, а и към президентската институция.

– През 1991-1992 г. Вие сте началник на отдел „Структурна и технологична политика“ при първото правителство на Съюза на демократичните сили на Филип Димитров, където сте специалист по структурната реформа.

Как се осъществяваше структурната реформа в България и какви са резултатите от нейното прилагане?

– За да бъда честен пред себе си, а и пред хората, които се интересуват от промените, извършени през 1991-1992 г., трябва да кажа, че не всичко се случи така, както беше планирано.

Държа да подчертая, че ценя много високо Филип Димитров (Ил. 7), който е един от най-честните политици на прехода. Той си поставяше много ясни, чисти и светли цели, които не винаги се случваха, тъй като не беше сам. Някои от хората, с които работеше, го предаваха, други се опитваха да прокарат решения, които бяха повече в тяхна лична изгода, отколкото в интерес на България.

Независимо от всичко, давам своята положителна оценка за желанието на министър-председателя за извършване на промени...

Вярно е това, че тогава започваха да се извършват реформи, свързани с подготовка на приватизацията. Но от този период е и т.нар. *ликвидация*. Едва ли в една държава, която се намира в преход, чиято цел е създаване на нещо ново, променящо системата, е добре да се използва терминология от типа: „ликвидация“, „ликвидационни съвети“...

Този тип отношение към собствеността и особено към собствеността в селското стопанство предизвика хаос, чиито плодове берем и в момента. Така беше и с връщането на земята в реални граници. Разделяхме

7. Филип Димитров

и животните... – стигаше се едва ли не до разделянето им на части, за да могат да се поделят между бившите собственици...

Имаше много други механизми, чрез които това можеше да се случи – както постъпиха в Чехия, в Унгария и Полша например. На практика у нас се получи деконструкция на създадени и добре работещи структури в сферата на селското стопанство и високите технологии.

Независимо от тези бележки, които са се запазили в съзнанието ми като спомен от силен негатив, общата ми оценка за правителството на Филип Димитров и времето, през което бях в неговото правителство, е много висока. Държа да спомена факта, че този отдел – „Структурна и технологична политика” – се създаде по мое предложение.

Бях в близки отношения с Филип Димитров. Предложих му – на базата на консултации с мои американски приятели (като казвам „приятели”, имам предвид все хора във високите етажи на американското общество – Държавния департамент, Конгреса на САЩ /The United States Congress/...) – създаването на структура, която би могла да бъде полезна в първите стъпки на смяната на бившото социалистическо общество с новото капиталистическо общество на българска почва.

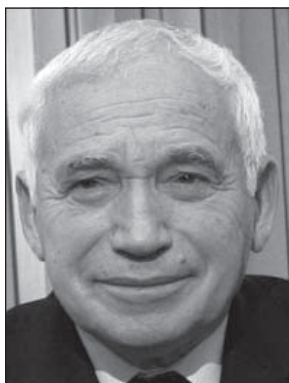
– През 1993-1994 г. Вие сте главен секретар в правителството на проф. Любен Беров.

Как бихте обобщили политиката на това правителство ...

– Ако мога да сравнявам политиките на правителствата на прехода, в никакъв случай не бих поставил правителството на проф.

8. Проф. Любен Беров

9. Желю Желев

10. Иван Шпатов

Любен Беров (*Ил. 8*) на първо място.

Но държа да кажа, че с проф. Л. Беров бяхме приятели. И двамата бяхме съветници в предишни периоди. Той беше съветник на президента Желю Желев (*Ил. 9*), а аз – съветник в състава на Министерския съвет. И двамата учавахме на ежеседмичните редовни заседания на Министерския съвет. Тогава имахме възможността да се опознаем...

За мен не беше изненада фактът, че той стана министър-председател и ме покани да бъда главен секретар на Министерския съвет. Вече имах готовност за едно такова предложение. Направих дори невъзможното, за да бъда на нивото на длъжността, която ми предложиха. Спомням си с носталгия и уважение един човек на име Иван Шпатов (*Ил. 10*), който е бил дълги години главен секретар на Министерския съвет по времето на комунистическото управление. Помолих да ми намерят връзка с тази личност. Поканих го и в продължение на близо месец всяка вечер след работа той идваше да ми дава съвети за това, как и по какъв начин трябва да се управлява администрацията на най-сложната структура в състава на изпълнителната власт.

11. Илия Павлов

12. Васил Божков

Дори си спомням първия път, когато го повиках. Тогава той ми каза: „Млади човече, задайте ми въпросите...”.

Аз му отговорих: „Г-н Шпатов, бих желал Вие първо да ми формулирате въпросите, тъй като не искам да питам за неща, от които нямам представа. Работата на главния секретар е много специфична...”.

Главният секретар назначаваше всички служители в Министерския съвет по онова време (днес това е вече приоритет на министър-председателя); той трябваше да взема ежедневни решения, свързани и с материалната база, и с логистиката, и с всичко онова, което се отнася до държавата като цяло.

Правителството на проф. Л. Беров беше конюнктурно, но не по отношение на политиката, която водеше, а по отношение на начина, по който се състави. Струва ми се, че то беше полезно за времето си и не просъществува повече, отколкото беше необходимо. Тук си спомням един много любопитен факт. На рождения ми ден – 11 февруари 1994 г. – проф. Л. Беров, с когото бяхме приятели в истинския смисъл на думата, ми поднесе голям букет с цветя на заседанието

13. Емил Кюлев

14. Красимир Стойчев

15. Добромир Гуцеров

на Министерския съвет и ми каза: „Стояне, от днеска си уволнен!“... Почувствах се много неловко. Помислих, че се шегува, но той ме гледаше строго в очите и добави: „Да, имам решение да те уволня.“... След заседанието отидох при него и го попитах: „Професоре, какви са причините?“ Той започна да ми ги изрежда: „*Първо*, много често се виждаш с американския посланик...“. Попитах го: „Добре, а с руския ли трябва да се виждам, въпреки че няма причини да не се виждам и с руския, и с американския...“. „*Второ* – продължи той, – имаш много тесни контакти с частния бизнес...“... Тогава не познавах така добре собственика на „Мултигруп“ г-н Илия Павлов (*Ил. 11*). Повече познавах Васил Божков (*Ил. 12*), Емил Кюлев (*Ил. 13*), Красимир Стойчев (*Ил. 14*), Добромир Гуцеров (*Ил. 15*)... Наистина съм имал контакти с тях. Това са емблематични хора на прехода. Колкото и негативно да е отношението към техните личности в момента, трябва да кажа, че те направиха немалко за развитието на българската икономика... – затова се гордея с тия познанства.

Третата причина, която изтъкна

16. Любомир Пеловски

17. Жан Виденов

18. Андрей Луканов

проф. Л. Беров, беше свързана с това, че социалистите искали да има баланс в кабинета, тъй като в него имаше един много смешен казус – нямаше министър на строителството и архитектурата (в момента това е Министерството на регионалното развитие и благоустройството), но имаше *изпълняващ длъжността*, която беше възложена на архитект Любомир Пеловски (Ил. 16). Не го направиха министър, защото щеше да се наруши баланса между т.нар. *демократи* и т.нар. *социалисти* – затова го оставиха само *изпълняващ длъжността*... Проф. Л. Беров уточни, че предишния ден е имал среща с Жан Виденов (Ил. 17) и Андрей Луканов (Ил. 18), които са настояли да се постигне политическо балансиране в състава на Министерския съвет. Мене ме смятаха за *десен*, което означаваше, че е трябвало да ме заменят с някой *ляв* човек.

Отговорих на проф. Л. Беров, че е нямало нужда да ми говори за първите две причини, третата е достатъчна... Той се отнесе коректно с мен... Тогава получих някакво заболяване и няколко месеца бях в болнични...

По-късно бях предложен от Министерския съвет, а президентът ме

утвърди за посланик във Финландия, след което заех съответния пост.

– През 1994 г. Вие ставате посланик на Република България в Република Финландия.

Разкажете за особеностите на българо-финландските отношения ...

– Българо-финландските отношения винаги са били традиционно добри, да не кажа – отлични. Започвайки още от войната за освобождение на България, когато финландски войски участват в състава на руската армия, и продължавайки по-нататък с генерал-лейтенант Йохан Казимир Густавович Ернрот (Casimir Ehrnrooths) (*Ил. 19*) – руски офицер от шведски произход, роден във Финландия (1856-1881), който е бил военен министър (1880-1881), министър-председател (1881) и министър на вътрешните работи (1881) на Княжество България...

Същото е било и по времето, когато България беше част от социалистическата система. Тогава ние поддържахме постоянни контакти и добри, приятелски отношения с Финландия.

След промяната продължихме да развиваме прекрасни отношения с тази страна.

По времето, когато аз бях посланик, нито Финландия, нито България бяха членки на Европейския съюз (European Union). Финландия не е член на НАТО (The North Atlantic Treaty Organization). Но тази държава изпълнява стриктно заложената си стратегия – да бъде северният мост на западния свят към Русия. Финландия има специални отношения с Русия и винаги е изпълнявала ролята на медиатор по отношение както на бившия Съветски съюз, така и на днешна Русия...

*19. Генерал-лейтенант
Йохан Казимир Густавович
Ернрот*

Вече споменах за връчването на акредитивните ми писма на президента Марти Ахтисаари и срещите ми с много министри от правителството на Финландия.

Още веднъж бих искал да изтъкна контактите ми с невероятната по това време Елизабет Рен. Като посланик, аз ѝ подарих пръст от българска земя, поставена в гилзи от оръдейни снаряди – пръстта беше взета от местата, където са се сражавали финландските воини. Гилзите бяха положени в двора на Министерството на отбраната на Финландия, където има паметник на загиналите финландци за свободата на България. Това беше едно трогателно събитие, съпроводено с военни почести – то остави незабравими следи в моята личност и в развитието ми като дипломат и политик.

Във Финландия направих много интересни срещи с обикновени хора.

Финландия беше за мен една страна, която обичах...

Но човек от нашите географски ширини трудно живее там. През зимата има периоди, когато слънцето се показва по един-два часа. През останалото време се живее на електрически крушки...

Понякога се задава въпросът защо има толкова много депресирани хора във Финландия? Може би една от причините се крие в липсата на нормално слънцегреене...

Но финландците са много красиви хора – и външно, и духовно...

Това е споменът, който е останал в мен...

Между впрочем от Финландия взех и идеята за участието на ДПС във властта. Там има шведско малцинство, което е направило така, че почти при всяко едно правителство да участва във властта.

Това нещо се опитах да предам на ДПС – не знам дали е било за добро, или за зло, но за известен период от време, следвайки моя съвет, те успяха да запазят продължително присъствието в изпълнителната власт. И дай Боже, това да е било в интерес на България.

– През 1994-1997 г. Вие сте депутат в 37-то Народно събрание, избран сте с листата на Движението за права и свободи (ДПС), заместник-председател сте на парламентарната група на ДПС, заместник-председател сте на парламентарната Комисия по външна политика...

Бихте ли характеризирали най-важните резултати на Вашата дейност в 37-то Народно събрание?

– Този въпрос е изненада за мен от гледна точка на фактологията, свързана с резултативността на това Народно събрание... Повече си спомням не създаването му, а неговия край... За създаването на това Народно събрание мога да кажа няколко думи, защото бях кандидат от Разградски и Ямболски избирателен район.

Избраха ме от Разград – държа изрично да кажа това.

В нашия пограничен край – въпреки че там не живеят турци – тогава (както и сега...) имаше едно негативно отношение към турците. Нещата се промениха в позитивна посока – горд съм за това, че имам принос в това отношение...

Някъде близко, по непроверена легенда, около сегашната гара в Елхово – градът, в който съм роден (турското име на Елхово е било Казълагач – Казълагач-Йениджеси, което означава „Червеното дърво“) – е имало дърво, което е било отсечено. И на това дърво – като на дръвник – башибозукът и отстъпващите

турски войски са секли главите на българите... От тогава е останало името. Не зная дали това е истина, или е само някаква легенда, но по онова време в Елхово имаше настроения против турците... Там няма никакви структури на ДПС... Когато проведох събрание, на което споделих свои мисли, надежди и желания за промяна, стана един човек в залата на читалището и каза: „Стоянчо, ние познаваме дядо ти, баща ти, родителите ти, семейството ти като цяло. От какъв зор ти се кандидатираш да станеш депутат от ДПС? Ползваш се с цялото уважение на обществеността в Елхово, но ние никога няма да гласуваме за тебе, заради това, че се издигаш от ДПС. От която и да е друга партия да беше – няма значение, – но не от турската (*както се говори за ДПС*), ние щяхме да те изберем единодушно като мажоритарен кандидат. Това, че се явяваш от ДПС, не е добре и моят съвет е да се откажеш...”

Такова беше общото настроение в залата, въпреки че ме слушаха с интерес, но не бях избран от Ямболски изборителен район.

Избраха ме от Разградски изборителен район.

Онова, с което си спомням 37-то Народно събрание, беше неговият край – преговорите, масовите митинги против правителството на Жан Виденов.

Датата 4 февруари 1997 г. смятам за една от най-високите точки в моята политическа и обществена кариера – тогава лично аз написах проекта на декларацията за разбирателство на политическите сили за разпускане на Народното събрание и обявяването на нови парламентарни избори. Текстът на декларацията бе представен и приет на едно от заседанията на Консултативния съвет по

национална сигурност при президента Петър Стоянов (Ил. 20)...

Не съм нихилист. Оценявам се позитивно. Но ако не бях написал декларацията, може би нещата щяха да се развият по друг начин... Може би някой друг щеше да я напише, но в момента никой нямаше тази готовност.

Моята нагласа за работа е такава, че – докато другите говорят – винаги си пиша нещо, винаги градя някаква стратегия и тактика за справяне с една или друга проблемна ситуация. Това със сигурност има отношение към математическото ми образование...

Консултативният съвет прие текста на декларацията.

Президентът П. Стоянов я прочете пред журналистите, след което кризата в българското общество беше преодоляна.

... Като се връщам към политическия ми живот, искам да спомена и нещо, пряко свързано с приноса ми за хората, които работят и живеят на територията на днешния Ямболски регион и община Елхово. Тогава по моя инициатива правителството на проф. Л. Беров прие протоколно решение – мисля, че беше N 11 – за изграждането на граничен контролно-пропускателен пункт (ГКПП) „Лесово (Lesovo) – Хамзабейли (Hamzabeyli)”. Поради тази причина Общинският съвет на Елхово ме избра за почетен гражданин. Получих същото предложение и от община Одрин в Турция – не го приех много сериозно тогава, в много близко време предложението може би ще се реализира.

Тогава по моя инициатива и със съвместните усилия на г-н Атанас Чунчев, бившия кмет на Елхово, на областния

20. Петър Стоянов

21. Костадин Паскалев

управител на Бургаска област (тогава Елхово и Ямбол бяха към Бургаска област), а и с помощта на проф. Л. Беров се започна изграждането на ГКПП. Подготвих решението и Министерският съвет го прие. Самото изграждане на граничния пункт доста се забави, но в края на краищата съм удовлетворен от факта, че създадох поминък на населението, което живее в района.

Лично за мене този проект е въпрос на висока самооценка. Продължих да наблюдавам реализацията му и в качеството на народен представител, дори участвах на откриването на граничния пункт „Лесово – Хамзабейли”.

Честно казано, бяха забравили да ме поканят, когато се правеше първа копка, но в последния момент кметът на Елхово ме уведоми. Тогава Костадин Паскалев (*Ил. 21*), министър на регионалното развитие и благоустройството, и президентът Георги Първанов направиха първата копка, без дори да споменат моето име или поне откъде идва инициативата за създаването на граничния пункт.

Пунктът се откри по времето на Симеон Сакскобургготски, на царя (*Ил. 22*). Самото откриване стана заедно с Реджеп Тайип Ердоган (Ресер Таууір Ердоған) (*Ил. 23*) – тогава министър-председателя на Турция. Бях на посещение в Турция и влязох през новия ГКПП на българска територия заедно с Реджеп Тайип Ердоган от турска страна.

– През 1997-1998 г. Вие сте политически секретар на Обединението за национално спасение.

Обяснете същността на това обединение ...

– Това обединение имаше временен

22. *Н. В. Симеон
Саксбургготски*

23. *Реджеп Тайип Ердоган*

24. *Виктор Папазов*

характер. Моето участие в него беше въпрос на самооценка – за да се съхраня за по-добри времена, за да не загубвам политическия си тренинг, знанията си, опита си, от една страна, и, от друга, обединението даде шанс на определени политически сили, включително и на Движението за права и свободи да запазят своята политическа физиономия и да се явят на политическия небосклон на България в ново амплуа. Търсеха се реализации на преди това поставените либерални цели за развитието на българското общество...

Аз не смятам този период за важен в моя живот...

– През 1998-2001 г. Вие сте вицепрезидент на корпорация „Мултигруп“.

Обяснете същността на корпорацията ...

– Това е един от най-противоречивите периоди в живота ми.

Причината да се запозная с Илия Павлов – собственик, създател и президент на „Мултигруп“ – беше Филип Димитров. Просто той имаше планирана среща с Илия Павлов и с Виктор Папазов (*Ил. 24*), който тогава беше

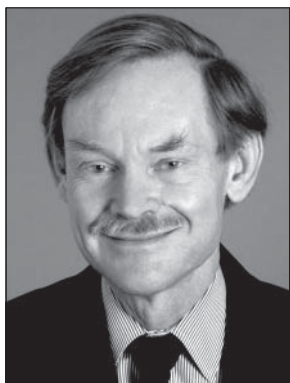
25. Иван Костов

президент на Българската фондова борса. И тъй като нямаше възможност да ги приеме, защото беше ангажиран с чуждестранна делегация, ме помоли аз и един мой колега, когото лично поканих (той беше съветник от Министерския съвет), да ги приемем. Това беше първата ми среща с Илия Павлов, но тя стана причина за нашето по-нататъшно приятелство.

Високо ценя Илия Павлов като млад, интелигентен човек с много сложно и противоречиво минало, но и със стабилно настояще за времето, в което живя. Просто Илия Павлов беше надскочил своето време. Той правеше бизнес и искаше да прави бизнес от всичко, до което се докоснеше. Умееше го, отдаваше му се. Имаше генетични заложби, които е наследил по отношение на бизнеса, но не по линия на баща си, а по линия на дядо си, както твърдеше. Бизнесът му не беше против интересите на България. Той беше много обвиняван по онова време от т.нар. „демократи“ (най-вече от Иван Костов (Ил. 25)) за това, че заставал на изхода и на входа на определени предприятия, и по този начин правел „лесен“ бизнес. Но това е целта на всеки бизнесмен – да прави пари от своя бизнес, стига да не нарушава законите на държавата. Той никога не е бил осъждан за каквото и да е нарушение на българските национални интереси, казано в по-широкия смисъл на думите – като най-вече имам предвид икономическите интереси, които неговата – нашата – корпорация „Мултигруп“ по онова време реализираха... Държа да кажа, че терминът „корпорация“ аз съм въвел в България. Тогава наричаха „Мултигруп“ групировка. Извън пределите на България „Мултигруп“ беше една уважавана структура.

26. Робърт Зелик

27. Паскал Лами

28. Ерхард Бусек

Ние членувахме в Световния икономически форум (СИФ – The World Economic Forum). На пръсти се брояха компаниите в Източна Европа, които бяха членки на този форум. Една от причините беше високата такса за участие. Световният икономически елит прие „Мултигруп“ да бъде редовен член на СИФ. Лично съм участвал в много официални и неофициални контакти, организирани от форума. Илия Павлов делегира на мен участието в тези срещи – не само в регулярните, които се провеждаха в Залцбург (Salzburg) и в Давос (Davos), но и във Вашингтон (Washington), Москва (Moscow), Буенос Айрес (Buenos Aires)... По целия свят се организираха подобни срещи, на които имах възможността да се „докосна“ до световния икономически и политически елит.

От тогава датира познанството ми с Робърт Зелик (Robert Bruce Zoellick) (Ил. 26), който беше външнополитически съветник при президента на Съединените американски щати и търговски министър на САЩ, с Паскал Лами (Pascal Lamy) (Ил. 27), тогавашен секретар по търговията на Европейския съюз (European Union).

29. Томас Клестил

30. Джоузеф Стиглиц

31. Джон Форбс

По късно г-н Зелик, който вече се пенсионира, стана председател на Световната банка (World bank). От тогава е и познанството ми с директорите както на националните банки на големите индустриални държави, така и на развиващите се страни от Близкия и Далечния Изток... От това време датира познанството ми с Ерхард Бусек (Erhard Busek) (Ил. 28), който беше шеф на Фонда за развитие на Югоизточна Европа (The Southeast European Cooperative Initiative) и заместник министър-председател на Австрия, с бившия президент на Австрия Томас Клестил (Thomas Klestil) (Ил. 29), а и с много други политически и икономически дейци. По онова време в качеството ми на координатор на бизнес-клуб „Възраждане“ поканих няколко нобелови лауреати – Джоузеф Стиглиц (Joseph Eugene Stiglitz) (Ил. 30) например... Да не говорим за Джон Форбс (John Forbes Nash, Jr.) (Ил. 31)... Всички те се отнасяха с уважение към „Мултигруп“ – една структура на единението, чрез която се реализираше проходащият български частен бизнес.

Мисля, че това беше позитивно явление, което не беше оценено по

достойнство от българската политическа общественост, която тогава имаше други цели и други интереси. Те не допускаха някой да излиза извън опеката на техните мисли и преки действия. Подобно поведение ги дразнеше много.

– От 2002 г. и в настоящия момент сте ректор на УниБИТ.
Какво означава да сте ректор?

– За мен думата ректор е синоним на **ОТГОВОРНОСТ!**

**Отговорност пред самия мен,
отговорност пред моето семейство,
отговорност пред моите близки, отговорност
пред държавата!**

Може би на първо място трябва да поставя отговорността пред студентите на Университета по библиотекознание и информационни технологии, но и пред всички колеги, които се трудят и извършват образователна и научна дейност в рамките на тази уникална научна институция, която особено през последните десет-дванайсет години, но и в рамките на своята 65-годишна история просто израстна и се промени пред очите ни.

– През периода 2006-2011 г. Вие сте председател на Съюза на народните читалища (СНЧ). От 2011 г. досега сте почетен председател на СНЧ. Преди Вас почетни председатели на тази най-стара и най-родолюбива гражданска организация на България са били Н. В. цар Борис III (Ил. 32), Георги Димитров (Ил. 33) и Гиньо Ганев (Ил. 34)...

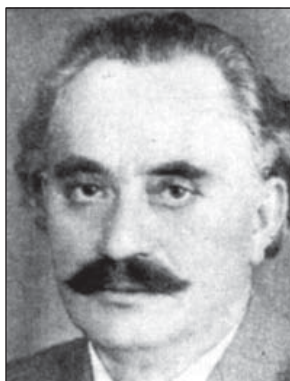
Какво са за Вас читалищата?

Може би това е нещото, което най-силно

32. Н. В. цар Борис III

33. Георги Димитров

34. Гиньо Ганев

35. Проф. Иван Шишманов

ме вълнува. Вълнува ме дори начинът, по който задавате въпроса.

Най-високата длъжност, която някога съм имал през живота си, е длъжността председател на Съюза на народните читалища в България.

Казвам това, защото имам предвид плеядата родолюбиви българи, които преди мен са заемали този пост, от една страна, и, от друга страна, уникалността на това обществено образувание, наречено „читалище”, което служи за индикатор и мерило на българщината...

Малко са нещата, които са толкова тясно свързани с България, колкото българските народни читалища.

Не бих искал тук да споменавам имена, част от тях споменахте във въпроса. Но само ще си позволя да посоча името на първия председател на СНЧ – проф. Иван Шишманов (*Ил. 35*), който е жалон за развитието на България по пътя към нейната европейска ориентация.

...Ще си позволя да перифразирам разказ на чл.-кор. проф. Александър Янков (*Ил. 36*), един от най-добрите наши български

36. Чл.-кор. проф.
Александър Янков

37. Н. В. кралица Елизабет
II

38. Маргарет Тачър

юристи.

Той е бил посланик на България в Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия (1972-1976). Лично ми е разказвал една история, свързана с връчването на акредитивните писма на Н. В. кралица Елизабет Втора (Elizabeth II) (Ил. 37). По протокол е имал възможността за среща с някой от поредните министри в кабинета на Великобритания. И той „очаквал” някой от значимите – на икономиката например, на търговията или на финансите... Но му се „паднало” да се види с министъра на образованието. За негово голямо щастие обаче министър на образованието по това време е била Маргарет Тачър (Margaret Thatcher) (Ил. 38). Седмица преди срещата с проф. Ал. Янков тя посещава България в качеството си на министър на образованието на Обединеното кралство. На тази визита формално и неформално се е срещнала с много българи от различни краища на нашата страна...

„Когато се видях с г-жа М. Тачър – разказва проф. Ал. Янков, – тя ме хвана под ръка, въведе ме в кабинета си, седнахме един срещу друг и усмихнато ме попита:

„Професоре, знаете ли коя е религията на България?“ Аз, като достатъчно образован човек, който познава добре Българската конституция и законите, отговорих: „Да, религията на България е преимуществено Православие и малко Католицизъм, Ислям и т.н.“ Г-жа М. Тачър се засмя и каза: „Не, не! **Вашата религия се нарича „читалище“!**“

М. Тачър ми обясни, че тя, идвайки в България, посещава различни населени места във всички кътчета на страната, но дори там, където е нямало училище и църква, е имало читалище. За нея това беше един необясним феномен – привързаността на българина към читалището и прякото участие на тази самородна институция в реализиране на общонародните цели...“

Надали човек може да каже нещо повече от М. Тачър в този случай...

Читалището не може да се обясни.

То единствено и само може да се почувства!

В този смисъл – още веднъж повтарям – **най-голямата обществена длъжност, която съм имал през моя живот, бидейки човек, който е бил на различни постове и в държавната, и в политическата администрация, аз смятам длъжността председател на Съюза на народните читалище! Два мандата!**

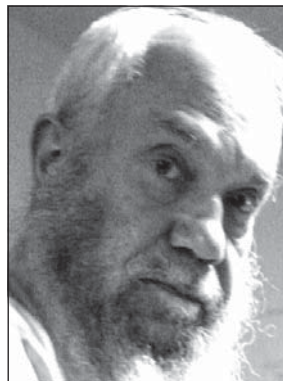

– През 2012-2015 г. Вие реструктурирате изцяло реформирания от Вас и утвърден за университет УниБИТ (до 30.09.2010: Специализирано висше училище ... – СВУБИТ), в който се изграждат два факултета (Факултет по библиотекознание и културно наследство /ФБКН/ и Факултет по информационни науки /ФИН/). Във ФБКН катедрите са седем: Библиотечни

науки, Библиотечен мениджмънт, Книга и общество, Културно-историческо наследство, Документално-архивно и приложно наследство, Информационна среда на туризъм, изкуство и култура, Комуникации и информирание (срв.: проф. Илай Коен /Eli Cohen, Santa Rosa, CA/ *Ил. 39/* – Бел. С. Д.); във ФИИ те са три: Информационни системи и технологии, Национална сигурност, Компютърни науки.

Точно през този период УниБИТ печели феноменално количество научни проекти от Фонд научни изследвания към Министерството на образованието и науката на Република България.

Опишете оптималната структура: висше образование – наука – управление ...

39. Проф. Илай Коен

– Ще започна отговора си с една малка корекция. Би могло да се каже, че печелим феноменално число проекти, но то е съотносимо към размера на нашия университет.

Има университети – като Софийския, Медицинския, различни научни институти от БАН, – които имат повече проекти като бройки, но те имат и много повече академичен персонал, който управляват. Имат и много повече студенти.

Но ние наистина вземаме феноменално участие в разпределянето на средствата по различните проекти. И това е така не само във Фонд научни изследвания. Оказва се, че имаме спечелени проекти за близо 20 млн. лв. по различни програми и различни източници на финансиране. Успяхме да създадем капацитет от хора, които могат да работят по проекти. Имаше един глупав период, когато по необясними за мен причини бяхме атакувани, че печелим проекти през определен период от време. Това трудно се възприема от нормалния разум. Оказа се, че през периода, за който

40. Проф. Ирена Петева

не сме атакувани, сме спечелили повече проекти...

Тук държа да поставя една скоба: имаше проверка на Фонд научни изследвания от различни финансови и други институции и се оказа, че името на нашия университет не е замесено никъде. В нито една от тези проверки не беше казано, че ние неправомерно сме спечелили някакъв ресурс за проекти, финансирани от Фонд научни изследвания... Просто някой конюнктурно искаше да си измие ръцете с нашия университет. Не че не ни навреди, но тази поредна атака срещу УниБИТ все пак не успя.

Удовлетворен съм от реализацията на идеите си. Те не са само мои, това са идеи и на екипа (*срв.*: заместник-ректорите: проф. д-р Ирена Петева /Ил. 40/, проф. д-р Иванка Павлова /Ил. 41/, проф. дн Иван Гарванов /Ил. 42/), с който работя – все млади хора, които израснаха пред очите ми с моя помощ, но и на базата на потенциала, който те самите имаха и продължават да имат. А сега се радвам още повече, че идва ново поколение от млади учени между 30 и 40 години, които наистина са най-добрите в своята област в България.

От гледна точка на международните контакти, които имаме и продължаваме да установяваме, нас ни ценят не защото, както казват, „това е университетът на Стоян Денчев”, а защото тук работят млади хора, от една страна, и, от друга страна, тук работят утвърдени учени, които със своя авторитет са намерили място сред научната общност не само в Европа, но и в света.

И всичко това дава отражение върху оценката, която определени научни и образователни сили дават на нашия университет.

Симбиозата висше образование – наука – управление намира израз в нещо, което ние като университет първи успяхме да преведем на езика на нормалните хора...

Това е смяната на образователната парадигма от акредитирана квалификация към сертифицирани умения – т.е., ние се ориентирахме към този тип образование, което да даде на младите хора, образно казано, писани и неписани сертификати за уменията, които те имат и могат веднага да реализират в реалната практика след университетската скамейка.

Ние създаваме алтернативни модели за образование, които се базират на отворените летни практики. Ползваме капацитета на нашите студенти да установяват връзки с регионалните общности, а ръководителите на тези общности да участват в ръководството на съответните учебни практики.

Ние много разчитаме на научните институти, които са създадени в нашия университет. Те са три: *Институт за културно наследство*, *Институт по лидерство*, *Институт за научни изследвания и обучение на докторанти* – това е т.нар. „Докторантско училище”, където развиваме потенциала на всички преподаватели, които имат по-специфичен интерес към различни области на науката и успяват да реализират своите интереси чрез научни изследвания и участия в проекти.

Успяхме да реализираме още *два проекта*: създаване на *Университетска младежка академия за управление на знанията* и *Международен летен югоизточен университет*.

Структурата на **първия проект** е такава, че всичко се ръководи и върши само от млади

41. Проф. Иванка Павлова

42. Проф. Иван Гарванов

хора – хабилитирани млади доценти, доктори на науките. Във всяка от осемте секции участват единствено докторанти, магистри и бакалаври – все хора, които имат афинитет и потенциал да се занимават с наука.

Структурата на **втория проект** е създадена съвместно с регионални административни звена в България. Става дума за общините Малко Търново, Болярово и Елхово, където организираме обучителни програми, свързани с практиката на нашите студенти и докторанти.

Реален израз на триадата **висше образование – наука – управление** се намира при реализацията на новата образователна парадигма, която на практика е добре забравената стара традиция в българското образование, което винаги е било ориентирано към практиката.

В момента имаме основание да се гордеем с това, че успяваме да управляваме университетската информационна среда единствено и само в полза на нашите студенти, докторанти и преподаватели.

Основен девиз в работата ми в университета е нещо, което изисквам и от останалите колеги, както и от студентите: **ПЪЛНА И БЕЗУСЛОВНА ЛОЯЛНОСТ КЪМ ПРОБЛЕМИТЕ НА УНИВЕРСИТЕТА.**

Лоялността към университета определя и моето отношение към преподавателите и учените, но и към студенти, които имаме честта да обучаваме...

II. ИЗБОР

– Преминал през 90-те години на XX в. през авангарда на политическия живот, от 2002 г. насам Вие избирате за свое поприще информатизацията като специализирана сфера и академичен профил на формиращата се обществена информационна среда.

Опишете архитектурата на феномена „информация“ и неговото значение за формирането на информационната среда ...

– Основен ресурс на информационното общество е информацията.

Тука бих могъл да спомена и икономиката на знанията, която започва да играе все доминираща роля в съвременния живот не само на България, но и по целия свят. Ние не сме на едно от първите места в този процес, но все пак България е тръгнала по този необратим път, което означава, че се движим в правилната посока.

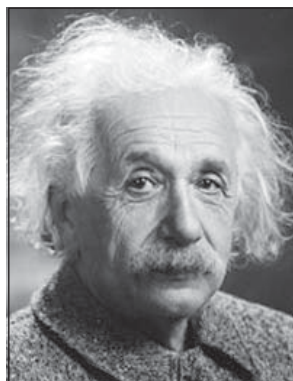
Информационната среда – като единство от три компонента: информационни фондове, информационни технологии и интеракцията „човек – оборудване“, т.нар. човешки фактор – дава в триединство една възможност за оценка на съвременното обществено развитие, от една страна, и, от друга, служи като база за този тип развитие, насочено в посока към прилагане на все повече и повече иновации и отделяне на специално внимание на човешкия фактор.

Защото от тези три компонента, които изброих, най-важният според мене е този, който е наречен **човешки фактор**. Той зависи както от обективните обстоятелства на обществената система, в които се развива, така и от качествата на самите субекти, които вземат участие в неговото развитие.

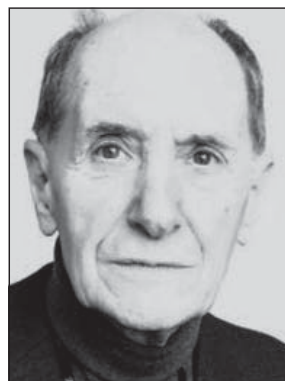

43. Клод Шенън

44. Алберт Айнщайн

45. Акад. Р. С. Гиляревски

Информацията е основен ресурс.

И правото за нейното ползване е по закон неотменимо право на всеки гражданин. Правото за достъп до информация не може да бъде пренебрегнато с лека ръка, а и никой не си поставя такава цел.

Тук трябва да се обърне внимание на общественото развитие, което налага необходимата и достатъчна прозрачност в използването на информационните ресурси за нуждите, за целите и за благо на цялото общество.

Що се отнася до дефинирането на понятието „информация”, бих могъл да дам много дефиниции, включително и такива, които са от зората на определяне на информацията като реална същност – имам предвид изследванията на Клод Шенън (Claude Elwood Shannon) (Ил. 43), който за първи път успява да докаже какво количество информация преминава за определено време през определен информационен канал.

Тук ми се иска да вмъкна мисъл на Алберт Айнщайн (Albert Einstein) (Ил. 44), който казва, че „нещо, което не може да бъде измерено, то не съществува”... Знаем,

46. Акад. А. В. Соколов

47. Акад. А. И. Субето

че 1 метър в България е също 1 метър на Северния полюс – по същия начин 1 килограм е винаги 1 килограм на различните места в топологичното разположение на света... Следвайки подобна логика, имаме възможност за измерване на информацията, която се превърна в обективна същност.

Съществуват много определения на **информацията** (срв.: акад. Р. С. Гиляревски /Ил. 45/, акад. А. В. Соколов /Ил. 46/, акад. А. И. Субето /рус: Субетто/ /Ил. 47/... – Бел. С. Д.), но аз се придържам към едно, което според мен съдържа както обобщен философски характер, така и конкретно технократско съдържание за хората, които се занимават в тази сфера. Дефиницията е следната: **„Сигналите, които постъпват отвън в дадена система, обработват се и се използват от нея, се наричат информация”**.

Всяка дума в това определение има своето място и значение, тук дори изпускането на един определителен член, на една запетая води до грешка в тълкуването на понятието **информация**.

Мисля, че информацията е един от факторите, които определят не само

настоящото, но и бъдещето.

И ако човек се замисли за това, кои са термините, които биха характеризирали един етап от общественото развитие на света, то в момента един от характерните термини е „информация”, защото чрез този термин се определя съвременното развитие.

– В методологията на формиране на информационната среда Вие внасяте опита си от познаването на кардиналния потенциал на общественно-политическите процеси, участник в които продължавате да бъдете – публичност, демократичност, прозрачност.

Какво представлява „информационната среда”?

– Ако човек срещне на улицата познат или непознат и го попита какво разбира под *информационна среда*, всеки гражданин, който не би се притеснил от задаването на този въпрос, би отговорил според мене правилно, ако следва логиката на една такава дефиниция: **„Информационната среда представлява информацията и условията, в които тя съществува”**.

Това е достатъчно за определянето на феномена „информационна среда”, но тук мога да вмъкна и такива допълнителни определения като: *обща* или *обобщена информационна среда*.

Последната вметка, която направих, би трябвало да ни даде контрапункт на определението. Освен обща информационна среда съществуват още *специфични* или **„частни” информационни среди**, чиято специфика се определя от предметната област на информацията, която се съдържа в компонента информационни фондове.

Аз вече имах възможност да се изразя

дефинитивно за информационната среда, като дадох едно разбираемо определение, според което **информационната среда представлява интегрирана съвкупност между информационни фондове, информационни технологии и интеракциите между хората и оборудването, които дават базата за обществената реализация на един или друг информационен процес, протичащ в рамките на определена предметна област.**

Ще го кажа още по-просто:

информационната среда представлява съвкупност от информационни фондове, информационни технологии и човешкия фактор, който по същество са интеракциите между хората и оборудването в рамките на средата.

Най-важният елемент на информационната среда е човешкият фактор. Той е най-сложен за описание.

Най-интерактивният елемент на информационната среда са информационните технологии, които – независимо от формата и вида на средата – почти постоянно, с малки изключения, се запазват.

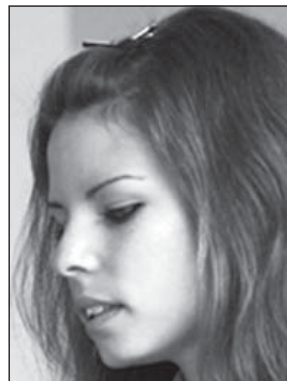
Най-бързо сменяемите компоненти на информационната среда са информационните фондове.

Съществуват различни атрибути на компонентите на информационната среда.

Тези компоненти се описват на базата на *три модела*.

Първият модел е т.нар. *класически модел на К. Шенън*, който се характеризира с оптимизация на процесите и структурите.

Вторият модел е т.нар. *семиотичен модел на Фердинанд дьо Сосюр* (Ferdinand de Saussure) (*Ил. 48*) – *Фридрих Лудвиг Готлоб Фреге* (Friedrich Ludwig Gottlob Frege)

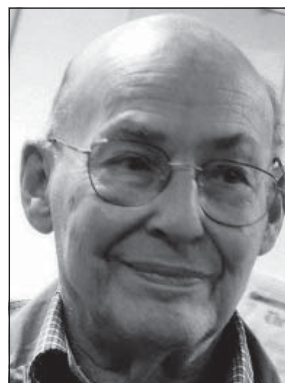

48. Фердинанд дьо Сосюр

49. Фридрих Готлоб Фреге

50. Марвин Ли Мински

(Ил. 49) – Марвин Ли Мински (Marvin Lee Minsky) (Ил. 50).

Третият модел е моделът за базирано знание и на средствата за тяхното представяне.

Ако разгледаме в паралел тези модели, ще си изясним изцяло базата на компонентите на информационната среда и тяхното пряко отношение и свързване с обществената, технологичната и техническата система, които доминират в момента.

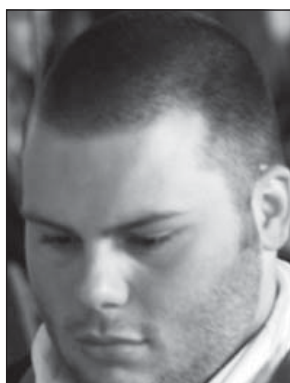
– Вие превръщате публичността, демократичността и прозрачността в ценности на обществената практика, в доминанти на информационната среда, в чието формиране започвате да участвате като един от нейните идеолози и архитекти.

Какво означава да си архитект на информационната среда?

– Това е въпрос, който има пряко отношение към моето развитие като учен.

Аз наистина се чувствам като архитект – създател на теорията за информационната среда.

Бидейки на работа и като гост-доцент, и

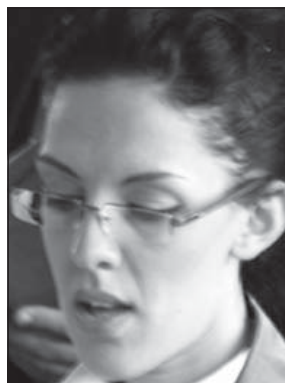

като главен изследовател на Калифорнийския университет в Бъркли през 1988-1989 г., имах възможността да се запозная с литература, да се срещна с много хора. Тогава на базата на голямата ми докторска дисертация, която подготвих там – тя третираше проблемите за развитие и анализ на информационна среда за трансфер на технологии, – аз стигнах до дефинирането на понятието **информационна среда** както математически, така и хуманитарно, от гледна точка на потребностите на обществото от описанието на една обективно съществуваща същност, каквато на практика е информационната среда.

По-нататък се появиха доста публикации... Дори не следя дали ме цитират, как и по какъв начин го вършат, но изпитвам уважение към себе си и към идеята, която успях да реализирам. Намерих последователи, които да развият по-нататък тази идея...

Информационната среда няма чисто технократски смисъл. Тя има смисъл и за конкретното поведение на отделната личност или на група хора в рамките на едно общество и неговото развитие.

– Колежът по библиотекознание – наследникът на Държавния библиотекарски институт – става платформата на Вашата научноизследователска и управленска дейност. През 2004 г. – по време на Вашето ректорство – учебното заведение е преобразувано в Специализирано висше училище по библиотекознание и информационни технологии, а през 2010 г. то е трансформирано в университет – Университет по библиотекознание и информационни технологии (УниБИТ). Днес именно това висше учебно заведение е едно от най-престижните и най-бързо развиващите се модерни висши образователни институции

у нас. Тук се реализират най-модерните стандарти на учебната, педагогическата и научноизследователската дейност.

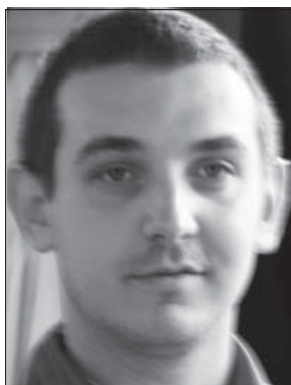
Какъв е моделът за бъдещия УниБИТ?

– Във въпроса Ви има няколко констатации, на които бих искал да обърна специално внимание.

Искам веднага да свържа този въпрос с една церемония, на която бях поканен като ректор преди няколко дни в една престижна зала, където в Министерството на образованието и науката ежегодно организират провеждането на церемонията по връчването на наградите „Питагор” (Pitagor – годишна награда за наука, присъждана за съществен принос за развитието на науката).

В една от последните награди, която връчи високопрестижната компания „Томсън Ройтерс” (Thomson Reuters), беше споменат и нашият университет. Връчващият наградата каза че, освен Института по молекулярна биология към БАН, който получава наградата за най-много търсения в базата данни на „Томсън-Ройтерс”, свързани с наукометричните изследвания, които те представят, **за похвала са две образователни структури в България: Софийският университет „Св. Климент Охридски” и Университетът по библиотекознание и информационни технологии, които са извършили най-много научни изследвания в своите области, първо, и, второ, Университетът по библиотекознание и информационни технологии е най-бързо развиваща се образователна и научноизследователска структура в Република България.**

Това бяха думи, които ги чуха всички присъстващи. Колегите ме поздравиха за

оценката на „Томсън Ройтерс“.

Тази оценка не е конюнктурна, базирана на познанства, връзки, контакти с определени фактори в Министерството на образованието и науката. Тя е дълбоко осмислена от хората, които се занимават с тази проблематика от гледна точка на световното развитие. Те по никакъв начин не биха си позволили да злоупотребят с авторитета, който имат в световната научна общност.

Тези факти подкрепят Вашите въпроси.

Аз не мога, а и нямам желание да бъда вечен ректор на университета, но **през годините, когато променяхме университета от колеж през специализирано висше училище до университет, натрупах доста опит, който бих могъл, трябва, задължен съм да предам на по-младите поколения и да направя така, че университетът не само да остане един от най-бързо развиващите се, каквато е оценката на известни западни компании и научни организации, но УниБИТ да продължи да се развива с най-бързи темпове в държавата.**

Ние, и лично аз, нямаме претенциите или желанието да ставаме мегауниверситет, да повишаваме постоянно нашия капацитет, да разкриваме нови специалности. Докато аз съм ректор на университета, нова специалност бих открил само, ако има обективна нужда от това, и то на мястото на някоя стара специалност, която вече се е изчерпала.

Трябва да бъдем адекватни на развитието на държавата, на развитието на света и по най-демократичен и нормален начин да откликваме на изискванията и нуждите на времето.

Що се отнася до развитието на университета, аз искам да запазя този

университет като класически модел на университет – нещо, което е било замислено преди повече от пет-шест века, когато са създадени първите университети в света като структури за защита на общите права, общите интереси на хората, които работят в тях, но и на студентите, които се обучават в тези структури.

Ние ще внедряваме и вече внедряваме елементи, съобразени с новото технологично развитие, с възможността за учене през целия живот, за получаване на образование на все повече хора, които имат стремеж към това образование. Това не е самоцел... Но в никакъв случай не мога да си позволя нашият университет – поне докато аз съм ректор – да се превърне в нещо като търговско дружество, в което да се купува знание и да се продават дипломи. Това за мене е недопустимо!

Искам да направя един паралел. Преди години попитах един от най-маститите издатели на вестници в България, тиражирани в периода на прехода, защо в неговия вестник пишат неща, които понякога не са верни. Той ми каза тогава: „Стояне, моят вестник не е за четене, той е за продаване”...

Аз искам нашите дипломи да носят образователния и научния компонент, а да не бъдат само за продаване.

Забелязват се тенденции в световен мащаб във връзка с дистанционното виртуално обучение – от помещение с размери 10-12 кв. м да се „обучават” 50-60 хиляди студенти.

***Първо:* това не отговаря на моите критерии за образование.**

***Второ:* това не отговаря на дефиницията за университет и не защитава правата и интересите на определени групи**

от хора.

Трето: това не отговаря на изискванията за персонализация на контактите както между отделните студенти, така и между студентите и преподавателите.

Така че УниБИТ – според мене – би трябвало да се развива като класически университет със стриктно регламентирани елементи на иновации, съобразени с новите информационни и комуникационни технологии.

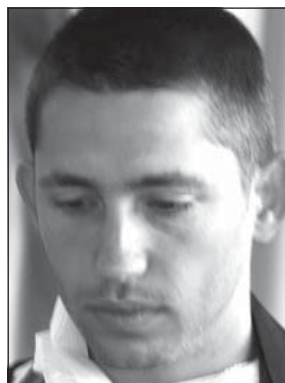
– Почетната титла „Doctor Honoris Causa” ректорът на УниБИТ присъжда от името на Академическия съвет не само на политици, творци и дипломати, но и на видни учени, общественици и държавници у нас и в чужбина. Разкрийте идеята, която внедрявате...

– Корените на съществуването на нашата общност се крият в лоялността на хората, които имат отношение към университета.

В тази връзка даването на определени личности на почетната титла „Doctor Honoris Causa” или „Professor Honoris Causa” на университета не е самоцел.

Тези титли се дават, от една страна, за дължимото към определени личности от България или от чужбина, които по някакъв начин пряко или косвено са свързани с нашия университет, от друга страна, моята цел е да създам общност от независими хора, които имат позитивно отношение към УниБИТ и се явяват посланици на добра воля на този университет не само в България, но и навсякъде по света.

За мен не е без значение, че Негово

51. Н. С. Български патриарх Максим

52. Н. В. Вселенски патриарх Вартоломей I

53. Н. С. Руски – Московски и на цяла Русия – патриарх Кирил

Светейшество Българският патриарх Максим (*Ил. 51*) – Бог да го прости! – беше „Doctor Honoris Causa” на университета.

За мен не е без значение, че Негово Всеветейшество Вселенският патриарх Вартоломей I (Ecumenical Patriarch Bartholomew I) (*Ил. 52*) е „Doctor Honoris Causa” на университета.

Негово Светейшество Руският – Московски и на цяла Русия – патриарх Кирил (*Ил. 53*) също е почетен „Doctor Honoris Causa” на нашия университет.

Вижте, това е една общност от хора, които по един или друг начин са свързани с духовното – и то не само в рамките на неговите църковни измерения, а в границите на общокултурните ценности.

От една страна, нашият университет черпи дивиденди от тези контакти...

От друга страна – имаме пренос на авторитет от една личност, от един субект към институцията и обратно: от институцията към субекта. По този начин ние реализираме много по-лесно наши цели, които иначе биха се

54. Владо Бучковски

55. Нгуен Тан Зунг

56. Н. Пр. Жан-Пиер Мазери

осъществили чрез огромни усилия.

Не мога да не спомена почетните титли, които сме давали на политици – на Н. В. Симеон II, цар на българите; на министър-председателя на Македония Владо Бучковски (*Ил. 54*); на сегашния президент и тогавашния министър-председател на Турция Реджеп Тайип Ердоган (Reser Tayyip Erdoğan)...

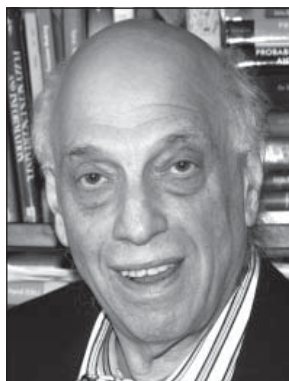
Удостоихме с това звание министър-председателя на Виетнам Нгуен Тан Зунг (Nguyễn Tấn Dũng) (*Ил. 55*), Н. Пр. Жан-Пиер Мазери (Jean-Pierre Mazery) (*Ил. 56*), Велик канцлер на Малтийския орден (Grand Chancellor of the Sovereign Order of Malta), и още много други държавници, които наистина имат пряко отношение към развитието на нашия университет.

Имаме и научни творци, които също са почетни професори и почетни доктори на нашия университет – проф. Майкъл Флин от Станфордския университет (Michael Flynn, Stanford University, Stanford) (*Ил. 57*), един от създателите на поколението машини IBM-360 и др.; проф. Роналд Ягер от Ню Йорк (Ronald Yager, Iona College, NYC) (*Ил. 58*), проф. Валерий Леонов, директор на

57. Проф. Майкъл Флин

58. Проф. Роналд Ягер

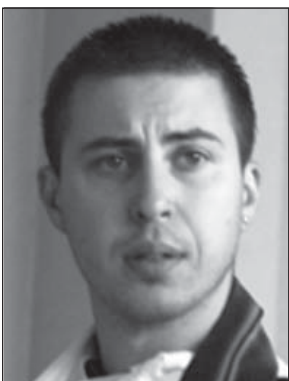
59. Проф. В. П. Леонов

Библиотеката на Руската академия на науките в Санкт Петербург (Ил. 59) ... Те наистина с удоволствие получиха регалиите на нашия университет.

Имената са повече от 50 и надали мога да изброя всички...

Още веднаж искам да подчертая, че **това е и един от механизмите за формиране на общност, която има позитивно отношение към нашата образователна и научна структура и би могла, и е полезна както в момента, така и в обозримото бъдеще.**

– Какъв е смисълът на креативните идеи за усъвършенстването на обществото?

– Сами по себе си идеите носят различни качества...

Едно от най-доброто качество на всяка една идея е нейната креативност, т. е. присъствието на елемента на творчество, заложен в нея.

Според мен обществото се движи напред само и единствено на базата на реализацията на такива идеи.

Струва ми се, че ние – в рамките

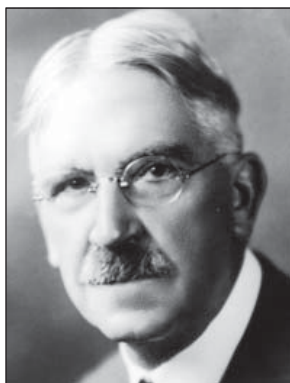

на нашата университетска общност като преподаватели и студенти – всеки ден използваме такъв тип идеи, принадлежащи на различни хора от самия университет или извън него. Целта е да реализираме нашите идеи в посока на позитивно развитие на българското общество.

– Форматът на образованието, получавано в УниБИТ, е проектиран от Вас. Като ректор на университета, Вие сте в постоянен диалог със своите сътрудници и специалистите на някои от водещите висши учебни заведения в чужбина. Форматът се трансформира в посока на усъвършенстване и е универсален по обхвата на знанията – има широк общонаучен и хуманитарен фундамент и модерна специализация в областта на библиотекознанието и библиографията, библиотечния и информационния мениджмънт, печатните комуникации, информационните фондове на културно-историческото наследство, информационните ресурси на туризма, информационните технологии, информационното брокерство, информационната сигурност, компютърните науки, информационните технологии в съдебната администрация, националната сигурност и културно-историческо наследство, комуникациите и информирането. В УниБИТ функционират и принадлежащите му научноизследователски институти (Институт за научни изследвания и обучение на докторанти /Докторантско училище/, Институт за научни изследвания в областта на организацията, управлението и защитата на културно-историческото наследство, Институт за изследване и развитие на лидерството в информационна среда) и Департамент по общообразователни дисциплини (ДОД) с Център за чуждоезиково обучение.

III. GESTALT-ПЛАН [3] И ОБРАЗ НА УНИБИТ

60. Джон Дюи

Към каква диференциация на знанието се придържате?

– Отговорът на един такъв въпрос изисква задълбочен анализ...

Ако отидем в посока на **knowledge management** – *управление на знанието* – или в посока на търсене на етимологията на различните **видове знание**, ще сгрешим...

Търсейки обем и изчерпателност, тук съм склонен да се придържам към една друга трактовка на така поставения въпрос. Във всички случаи моята цел е била да се придържам към знания, които са приложими в практиката...

Вие знаете, че моето кредо за образованието е свързано с една мисъл на американския философ и педагог Джон Дюи (John Dewey) (*Ил. 60*), който казва: „**learning by doing**”, т.е. *обучение чрез правене*...

Насоката на знанието, към която трябва да се придържаме, е знанието да дава практическа подготовка на студентите, за да направим така, че те да бъдат готови за реалния живот...

Струва ми се, че всяко теоретизиране – задълбочено или по-повърхностно – на проблема, трябва да тръгне от т.нар. **скрито (tacit) знание**. Това е онова знание, което – подобно на връзката между майстора и чирака – се *предава* от преподавателя на студента. Дори „*ровенето*” – нарочно употребявам тази дума (!) – в различни информационни източници, базирани в интернет, решава проблема за това, как кадрите, които формира преподавателят, трябва да претворяват знанията си в реалния живот.

– Преподаваните в УниБИТ специалности

са предназначени за обучение на студенти в образователно-квалификационната степен „Бакалавър”. Те са разпределени между дейността на два факултета: ФБКН и ФИИ и работата на десет катедри. Тук действа междуфакултетната катедра „ЮНЕСКО”.

В каква посока си представяте по-нататъшното развитие на УниБИТ?

– Определено мисля, че нашият университет – в тази си форма – вече е изчерпал своето съдържание. Моята идея е свързана с окрупняване дейностите на университета, но в рамките на една друга, по-голяма структура – както е например в университета в Кеймбридж (Cambridge), в Оксфорд (Oxford), в Бъркли (Berkeley)... Лично аз си представям един по-голям университет, в който да влязат като самостоятелни единици Университетът по библиотекознание и информационни технологии, Националната академия за театрално и филмово изкуство, Националната музикалната академия „Проф. Панчо Владигеров”, Националната художествена академия и всички подобни образователни и научни институции, които са свързани с проблемите на културата... Да се образува един мегауниверситет, в който да се запази самостоятелността на отделните структурни звена. Търсейки синергия на ресурсите, на капацитета на преподавателите, на потенциала на държавата в областта на развитието на културата, Университетът по библиотекознание и информационни технологии да намери своето място и в една подобна мегаструктура. А иначе – ако говорим за самостоятелно развитие на УниБИТ – мисля, че не е необходимо този университет да се разширява повече. Просто той трябва да подобрява в качествено

отношение своето развитие в рамките на двата факултета, трите института и на департамента, които представляват неговите основни структурни звена (възможно е да се създаде институт по организация и управление на информационните ресурси на сигурността).

– За завършилите УниБИТ преди 1997 г. (след професионален „Бакалавър“) са предвидени специалности в образователно-квалификационната степен „Бакалавър“: информационни технологии, информационно брокерство, библиотекознание и библиография.

Предвиждате ли допълнително моделиране в тази сфера?

– Определено мога да кажа, че не предвиждам допълнително моделиране в тази сфера. Причините са обективни: вече се изчерпаха специалистите, които са завършили нашия университет преди 1997 г., от една страна, и, от друга, през последната година Министерството на образованието и науката даде предложение на Министерския съвет, а на базата на същото това предложение Народното събрание взе решение да преобразува четири колежа в специализирани висши училища. Те сами ще започнат да обучават своите професионални бакалаври в нормални бакалаври. Това направление, за което говорим, няма да има бъдеще в рамките на УниБИТ – то просто ще отпадне по естествен начин.

– Специалностите в образователно-квалификационна степен „Магистър“ след образователно-квалификационна степен „Бакалавър“ са: Навигация на информационната среда, Библиотечно-информационни комуникации, Библиотечно-информационен и културен мениджмънт, Библиотечно-информационни

технологии, Издателски бизнес и електронни ресурси, Медийна информация и реклама, Културно-историческо наследство в съвременната информационна среда, Защита на културно-историческото наследство в Република България, Културен туризъм, Реклама и мениджмънт на книгата, Електронен контент: иновации и политики, Национална сигурност: духовност и лидерство, Информационна сигурност, Бизнес и административни информационни технологии и комуникации, Информационни технологии, Информационни технологии в медийния бизнес, Техническо предприемачество и иновации в информационните технологии, Електронен бизнес и електронно управление, Цифровизация и цифрови библиотеки, Електронно обучение...

Вероятно имате нови планове в тази сфера?

– Това е една много сложна материя, към която трябва да подхождаме много внимателно. Причината се корени във факта, че се забелязва едно нездраво състезание не само между отделните преподаватели, работещи в рамките на факултетите, а и между отделните факултети в рамките на университета.

Казвам „нездраво“, защото по едно време везните започнаха да се „накланят“ в посока на откриване на все повече и повече магистърски програми, макар че ресурсът, от който черпим обучаемите, е един и същ. Имаме решение на Академичния съвет, което ограничава приема на кандидати за магистърски програми – те трябва да не са по-малко от 12 души. Икономиката на образованието показва, че ако кандидатите за една магистърска програма са по-малко от 12 души, тези програми са неефективни. Взехме решение такива програми да не се провеждат.

Моята политика е насочена към

премахване на излишните магистърски програми и на онези, които имат най-малко кандидати. Трябва да вървим към разширяване на обучението в образователната и квалификационна степен „Магистър“ за чуждестранни студенти. Тук поставям и смесените програми за магистри, осъществявани извън границите на България. В тази насока предвиждаме създаването на един съвместен център за дистанционно обучение по магистърски и докторски програми във Виена. Това е бъдещето, което предвижда подготовка на повече програми за преподаване на чужди езици, в това число – на руски и на английски.

– Докторантското училище в УниБИТ се грижи за общонаучната и индивидуалната подготовка на потока от млади изследователи, обучаващи се във висшето училище и за придобиването на образователните и научни степени „доктор“ и „доктор на науките“.

Бихте ли очертали кръга на научните сфери, по които е възможна подготовката на докторанти в УниБИТ?

– Обучението на докторанти в УниБИТ е намерило своята оптимизация в рамките на Института за научни изследвания и обучение на докторанти, веднъж, и, втори път, в рамките на отделните факултети и първичните звена. Ние сме ограничени на базата на акредитационните характеристики на университета. В момента имаме 5-6 утвърдени акредитирани докторантски програми, които дават много добра база и характеристика за провеждане на такъв тип обучение.

Предвиждаме акредитация на още две докторантски програми, за които подготвяме съответните документи. Имаме докторантски

програми в областта на наукознанието, библиотекознанието, библиографията, книгознанието, организацията и управление на културно-историческото наследство, организация и управление извън сферата на материалното производство. Взехме нова акредитация по организация и управление на информационните процеси, която е суперуниверсална програма за подготовка на докторанти. Получихме акредитация за докторантска програма по национална сигурност...

Мисля, че това е един оптимален пакет от докторски програми, които дават възможност за едно много ефективно позициониране на УниБИТ не само в България, но и в европейската образователна и научна практика.

– Абревиатурата на университета (УниБИТ), ръководен от Вас, в общественото съзнание започва да се възприема като коинциденция (съвпадение) на уникалното, универсалното (Уни) и бинарното начало на цифровия знак в математиката – бит (англ.: bit): единицата за количество на информацията в двоичната система съответства на информацията, получена при осъществяването на едното от две еднакво вероятни събития. Това търсено значение ли е?

– Съвършено сте права! Коинциденцията на наименованието от гледна точка на неговата етимология като съвпадение на различни преднамерени действия е наистина такава. Фрагментът „Уни...” е свързан с *universum* – университетът като такъв, – а звуковият комплекс „...БИТ” в абревиатурата трябва да се идентифицира както с общата конфигурация и спецификата на образованието, получавано

в нашия университет, защото той е преди всичко **Университет по Библиотекознание и Информационни Технологии**, но и с мярката за информация „bit” (*binary digit*). Това е уникално съвпадение, търсено по специфичен начин...

– Студентите, които изпращаме в откритата информационна среда на живота, са интелектуално и практически подготвени.

Какви качества трябва да се възпитават в подрастващите студенти?

– Аз съм на мнение, че една университетска структура трябва не само да обучава, да дава образование на своите питомници, но и да ги възпитава. Не съм привърженик на т.нар. „умни” (smart) университети, в които от позицията на новите алтернативни форми на образование и в рамките на една стая с размери 10 на 7 м дават дипломи или „обучават” повече от 60-70 хиляди студенти. Има много такива примери по света...

Класическият университет е място, където младите хора трябва да се видят лице в лице (face to face) със своите преподаватели и помежду си. Студентите сами трябва да изградят социална среда, която да послужи за база за тяхното по-нататъшно развитие и възпитание.

Мисля, че нашите студенти трябва да бъдат възпитавани най-напред в лоялност към институцията, която ги обучава – т.е. към университета, който им дава образование. Но тази лоялност е насочена както към преподавателите, така и към състудентите. Университетът трябва да възпитава в честност, в преданост към родината, защото „науката няма граници, но

учените са жители на отделни държави” – мисъл на Си Дзинпин (Xi Jinping) (Ил. 61)...

Възпитанието трябва да се движи по посока на родолюбието и честността, на принадлежността към определени ценности. Що се отнася до България, Християнското учение за Триединния бог (Отец, Син и Свети Дух) е нашата традиционна религия, но аз мисля, че студентите ни трябва да се възпитават в толерантност и към цивилизационните ценности на другите религии, изповядвани в нашата страна...

61. Си Дзинпин

– Вашето разбиране за **ОТГОВОРНОСТТА НА ТВОРЕЦА** ме обръща към един от феноменологичните парадокси на педагогиката на всички времена, фиксиран блестящо и безподобно от Оскар Уайлд (Oscar Wilde): „**Нищо, което си струва да бъде научено, не може да бъде преподадено**” [4] ...

Кое е предизвикателството на днешната педагогика на висшето образование?

Пред какво сте изправен като ръководител на учебно-педагогическия процес на един от най-престижните вузове в България и в световен мащаб?

– Аз съм преподавател в този университет, но имам конкретния опит от работата ми в Калифорнийския университет в Бъркли и в университета „Джордж Вашингтон” (George Washington University). Наблюдавал съм работата и на няколко руски университета... Всичко това ми дава основание да кажа, че **МОТИВАЦИЯТА НА СТУДЕНТИТЕ В БЪЛГАРИЯ** е главното предизвикателство на днешната пропедевтика за получаване на висше образование. Когато става дума за креативност, модерно мислене,

62. Оскар Уайлд

запаметяване, участие в изследователските процеси, аз не мога да направя разлика между студентите в България и студентите в западните страни или в Русия... Ако има някаква разлика, тя се крие тъкмо в мотивацията на студентите.

По-голямата част от нашите студенти, за съжаление, не са мотивирани достатъчно, за да се включат ефективно в образователния процес. Извинения от типа „Аз работя” или „Аз имам други ангажменти и не ми остава време за учене” не могат да бъдат база за сериозни разсъждения. Не искам да чувам такъв тип извинения, защото те демонстрират преди всичко незаинтересоваността на младите хора и тяхната недостатъчна мотивация.

Нашият университет никога няма да бъде университет, който ще дава или ще продава дипломи на базата на внесени семестериални или други такси...

Ние сме призвани да дадем знание на нашите студенти.

Тук ще вляза в контекста на мисълта на Оскар Уайлд (Ил. 62): „*Нищо, което си струва да бъде научено, не може да бъде преподадено*”...

Човекът трябва да има мотивацията, за да научи нещо. Ако той не иска да учи, и с фуния да му наливаш знанието, пак нищо няма да стане.

– Ректорът на УниБИТ поставя целия информационно-комуникативен цикъл на знанието (библиотекознанието, книгознанието, полиграфията, архивистиката, документалистиката, библиографията, библиографознанието, информатиката, информационните технологии) в универсална рамка, с което УниБИТ има сътрудничество с

всички универсални и отраслови научни институти и практически центрове на информатизацията. В посочения знаниев комплекс е изведено и културно-историческото наследство с принадлежащите му аспекти.

Докъде се простира феноменът „информация”? Какви са пределите му?

– Бих започнал с констатация, която отговаря на последната част от Вашия въпрос.

Феноменът „информация” би могъл да се обедини с още два феномена: „информационна среда” и „информационен процес”.

Информацията обобщава сигналите, които постъпват отвън в една система, обработват се и се използват от нея...

Дефинитивно ясно е какво разбирам под *информационна среда*, защото всеки човек, без да се замисли дори, би могъл да каже, че *информационната среда е информацията плюс условията, в които тя съществува*. Тук бихме могли да дадем и една по-аналитична дефиниция на *информационната среда*, която е *свкупността от информационни фондове, информационни технологии и интеракциите между човека и оборудването* (Вж: по-горе. – С. Д.). Ако навлезем още по-дълбоко в понятието „*информационен процес*”, ще се озовем в подстъпите на още четири информационни дейности: *събиране на информация, обработка на информация, съхранение на информация и разпространение на информация*.

Трите понятия – информация, информационна среда, информационен процес – характеризират и в дълбочина, и в безбрежност днешната информационна

63. Ради Кабаиванов

цивилизация.

Когато Ви насочвам към този континуум от три взаимосвързани понятия, демонстрирам убедеността си, че ВСЯКА ЕДНА МАТЕРИАЛНА И НЕМАТЕРИАЛНА ОБЕКТИВНА СЪЩНОСТ БИ МОГЛА – ПО ПРЯК ИЛИ КОСВЕН НАЧИН – ДА СЕ ПРЕВЪРНЕ В ИНФОРМАЦИЯ.

А това означава, че АКО МОЖЕМ ДА УПРАВЛЯВАМЕ ИНФОРМАЦИОННИЯ ПРОЦЕС, ЩЕ МОЖЕМ ДА УПРАВЛЯВАМЕ ВСЯКАКВИ МАТЕРИАЛНИ И НЕМАТЕРИАЛНИ ДАДЕНОСТИ.

Ето го разковничето на *моята теория за информационната среда*, подпомогната от много колеги и от УниБИТ, и от световната научна общност. Тази теория има много преки връзки както с *теорията на информацията*, така и с проблемите, свързани с *информационните процеси*, които дават практическа насоченост на теоретичните постановки, поставени в *теорията на информационната среда*.

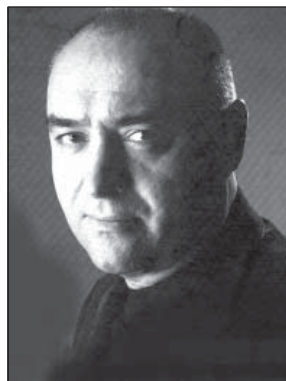
Бих могъл да допълня отговора на този въпрос, като насоча вниманието Ви към няколко публикации в последно време – книгата на Ради Кабаиванов (*Ил. 63*) и сина му Светлозар Кабаиванов „*Размисли за информацията и информационно-пространствено-времевия континуум*” [5]... Те отричат досега съществуващите теории за научната информация и въобще за информацията. В тази връзка искам да кажа, че на моята книжна лавица лежи и книгата на Сашо Сълков (*Ил. 64*) „*Теория на абсолютността*” [6], която се противопоставя на теорията на относителността на А.

Айнщайн.

Аз съм привърженик на евристичните, екстазните размишления... **Да, но докато нещо не се докаже, то не може да представлява стройна теория в научния свят...**

Примерите с „Размисли за информацията...“ и „Теория...“ само искат да покажат, че възможностите за интерпретация на теорията на информацията и нейните различни разклонения в различните сфери на общественно-икономическия живот са необятни...

64. Сашо Сълков

– *Участието Ви в грандиозната научна интеракция, породена от самия Вас, оживява изследователските комуникации на талантиливи учени и се възприема като бум от издания, родени в лоното на научните и практическите Ви интереси. По данни на електронния каталог на Националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“ за 1992-2015 г. към 1 ноември 2015 г. Вие сте е автор на над 300 публикации. Принадлежи Ви авторството на 26 книги, две от които са издадени в чужбина на съответните езици – в Русия (2009 г.) и във Франция (2010 г.); очаква се нова Ваша книга от Русия, изд. „Логос“ (преобладават екипните публикации); явявате се съставител на 7 кн.; отговорен и общ редактор сте на 15 издания; Ваши предговори има в 18 кн., а послесловия – в 12 кн.; Ваши материали и доклади са публикувани в 11 монографични издания. Ръководител сте на повече от 35 дисертационни труда; рецензент сте на над 60 дисертационни труда. Статиите Ви в периодични издания (сборници, вестници, списания) надхвърлят 150 [8].*

Какво Ви движи във Вашата публикационна дейност?

– Започнал съм да давам публична изява на научнопрактическата си дейност от ранната

IV. AD GLORIAM [7]

си младежка възраст – ...когато постъпих на работа в Централния машиностроителен институт като ръководител на лаборатория по компютърни и информационни технологии, а по-късно и в Информационния център за трансфер на технологии. Всичките ми изследвания са описани под една или друга форма в съответни статии, книги...

Във всички публикации – самостоятелно или в колективи – съм се стремял да дам част от себе си...

Държа да направя едно уточнение: повечето от колегите, когато, грубо казано, достигнат „върховете” на научното си развитие и станат професори, започват да използват труда на своите подчинени в административната йерархия. За да трупат публикации, изискват от тях да ги пишат за съавтори...

Никога не съм правил подобно нещо.

Когато съм участвал в публикации някъде и когато съм писал книга, винаги съм държал да има мое реално авторско участие в тези трудове...

– Потенциалът на Вашата научноизследователска продукция рефлектира в поредицата от организирани под Ваше ръководство ежегодни национални научни конференции с международно участие, които се провеждат в Деня на народните будители – 1 ноември, като се финализират от ежегодни сборници. През 2015 г. цитираните форуми ознаменуват XIII-та поредна конференция на УниБИТ „Обществото на знанието и хуманизмът на XXI век”. В списъците на участниците на тези форуми са учени не само от УниБИТ, но и от всички институции и организации на информатизацията в България и от цял свят. С тях Вие поддържате активни творчески

взаимоотношения, които често прерастват в екипно сътрудничество.

Какво представляват за Вас ежегодните национални научни конференции на УниБИТ с международно участие, които се провеждат в Деня на народните будители?

– Определено мога да кажа, че това са най-високите форуми на научната, преподавателската и педагогическата дейност. Те се провеждат всяка година съвместно с Българската академия на науките (в големия салон на БАН) на Деня на народните будители (1 ноември).

На тези ежегодни конференции вземат участие не само наши колеги, представители на университета, но и студенти и докторанти. Във форумите участват и изявени чуждестранни учени и общественици.

Държа да спомена, че преди няколко дни разговарях по телефона с г-н Ерхард Бусек, който е бивш вицеканцлер на Австрия, председател на Дунавската комисия, ръководител на Пакта за стабилност на държавите от Югоизточна Европа преди десетина години. В момента е ректор на Дунавския университет в Австрия. В този телефонен разговор г-н Е. Бусек ме попита дали тази година ще има пак покани за чуждестранни гости, които да изнесат свои доклади на 1 ноември. Той вече беше наш гост...

Да не споменавам други колеги от Западна Европа, от Русия и Украйна, от Китай и Япония, които редовно участват на нашите конференции.

Тези конференции са ежегодният връх за отчитане на научната дейност и начертаване на перспективите и тенденциите за развитие на науката и новите образователни технологии...

– Често дипломати и общественици от най-висок ранг (Вселенският патриарх Вартоломей, Московският и на цяла Русия патриарх Кирил ...), гостувайки в страната ни, са гости и на ректора на УниБИТ. С цитираните тук актове на гостоприемство и почит от страна на УниБИТ към представители на всички равнища на държавата, културата и духовността Вие очертавате модел на политическия живот, който представлява уникална ценност и за обществения климат, и за гражданското съзнание като креативна негова структура.

Опишете същността на този модел ...

– Не само аз, но и всички преподаватели, студенти и служители на УниБИТ са горди с причастността на тези известни личности, за които Вие говорите – политици, духовници, титани на мисълта, представители на изкуството и културата на европейско и световно равнище. Ставайки почетни професори или почетни доктори на УниБИТ, те на практика споделят нашите цели и стремежи за развитието на университета в рамките на световната образователна и научна общност. Но заедно с това те осъществяват и т.нар. **пренос на авторитет** към нашия университет... Всички те дават своя принос за развитието на УниБИТ, който във всички случаи е една съвременна образователна и научна структура...

Аз се гордея с факта, че много политици, в това число и министър-председатели – български и чуждестранни – са почетни доктори на нашия университет (*Вж: по-горе. – С. Д.*)...

– *Дванадесет са томовете на „Научни трудове на УниБИТ“ към 2015 г., които*

непрекъснато се обновяват в структурно отношение като фактор на универсалната периодика в областта на информатизацията.

Каква е визията Ви за бъдещото развитие на това периодично издание?

– Конкретният отговор на въпроса се състои в няколко думи: **ИСКАМ „Научните трудове на УниБИТ” ДА ИЗЛЯЗАТ НА МЕЖДУНАРОДНАТА СЦЕНА.**

Желанието ми е изданието да е реферирано, да бъде цитирано в международните бази данни – такива като „Scopus” например, които отчитат приносите на всеки един отделен учен в рамките на световната наука...

– Вие сте издателят и на две уникални периодични издания, които са без аналог у нас. Председател сте на Международния редакционен комитет на Кирило-Методиевския вестник „За буквите – О писменехъ” и сте директор на научното списание за книгата „Издател”.

Защо точно тези две периодични издания се радват на такова внимание от Ваша страна?

– Мисля, че по-правилно би било да се каже, че УниБИТ е издателят на тези уникални периодични издания.

Наистина *Кирило-Методиевският вестник „За буквите – О писменехъ”* е нещо не само много специфично за България, но е уникално за Европа и за целия свят...

Спомням си как заедно с покойния вече доц. Петър Парижков (*Ил. 65*) и със сегашния главен редактор на вестника Илия Пехливанов (*Ил. 66*) чакахме няколко нощи подред пред Патентното ведомство, за да регистрираме марката на *Кирило-Методиевския вестник „За буквите – О писменехъ”* в полза на УниБИТ. В

65. Доц. Петър Парижков

края на краищата успяхме...

Днес това уникално издание се радва на периодичната си поява в информационния и културния живот в рамките на българското и европейското общество.

Миналата година ходихме заедно с една младежка секция на семинар в Папския Латерански университет в Рим. Посетихме и няколко други университета в Рим. И тогава – при посещението в църквата „Сан Клементе“, където е погребан Св. Константин-Кирил Философ – поставихме *Кирило-Методиевския вестник* „*За буквите – О писменехъ*“ на гроба на Св. Кирил. С много голямо вълнение си спомням този момент. Надписът се появи покъсно в самия вестник: **„За буквите“ при своя създател**...

Що се отнася до единственото българско научно списание за книгата „*Издател*“, трябва да кажем, че то е съвместно издание на нашия университет и Великотърновския университет „Св. Св. Кирил и Методий“. Марката и интелектуалната собственост на това издание се държи от нашия университет. Ние ще продължаваме – поне още две години – да го издаваме съвместно, защото имаме традиции в това направление. Тези традиции трябва да бъдат подплатени с новите задачи, които стоят пред това издание – по-голяма научност на материалите и рефериране в международен аспект.

– Вие проявявате изключителни грижи за издателството на УниБИТ „За буквите – О писменехъ“, известно със своята учебна и монографична литература, както и с публикуването на „Научни трудове на УниБИТ“ и „Трудове на Студентското научно общество при УниБИТ“.

Каква е спецификата на това университетско издателство?

– **Основната специфика на това университетско издателство е, че то не формира печалба.**

Ние не си поставяме за цел да продаваме нашите книги. Целта ни е да ги правим достойни на студентската, преподавателската и научната общественост у нас и зад граница.

Не е много лесно да пробиеш в това издателство, защото то е марка за качество. Издателството е щемпел за качество.

Ако някой се опита да съпостави издателската дейност на университетските издателства в България, нашето издателство – следвайки сериозността на публикуваните от него издания (монографии, периодични издания, учебници и друга публична продукция...) – ще се окаже сред първите пет.

Моята лична подредба е: **издателството на БАН „Проф. Марин Дринов”, издателството на Софийския университет „Св. Климент Охридски”, нашето издателство, издателството на Университета за национално и световно стопанство** и още едно-две издателства, които не смея да назова, за да не пропусна някое... Това са стабилните университетски издателства в България, чиято научна продукция се радва на уважение у нас.

66. Илия Пехливанов

**V. FIDES
PUBLICA [9]**

– Своеобразен аналог на научноизследователската дейност на преподавателите на УниБИТ, планирана и стимулирана от Вас в рамките на индивидуалното творческо израстване на всеки от тях, е научноизследователската дейност на студентите на висшето училище. Младите неофити получават от своя ректор максимални възможности за творческа реализация в условията на действащото в университета единствено в България Студентско научно общество (СНО) (2005-). Те проявят себе си и като граждани, и като изследователи на ежегодните научноизследователски конференции и изложби, финализирани от „Трудове на Студентското научно общество при УниБИТ“, на които Вие сте отговорен редактор. Към 2015 г. броят на проведените Студентски научни конференции и изложби в УниБИТ е единайсет и публикуваните поредни томове на „Трудове на Студентското научно общество при УниБИТ“ са десет.

Как се гради научноизследователски интерес в подрастващото поколение?

- На първо място човек трябва да има мотивация за научноизследователска дейност.

Това не може да стане със закони.

Не може да стане и на базата на правила.

То е един вид творческа инвенция,

която мотивира човека да отдаде част от своята същност в търсене на новото. Това е мотивация както на педагога, който иска да се занимава с научноизследователска дейност, така и на оня, който се обучава...

В общия случай това е двустранен процес, който се обуславя от нивото на подготовка, от нивото на знания на обучаващия и обучавания, от начина на осъществяване на контакта между тях, от начина на поддържане на постоянен интерес

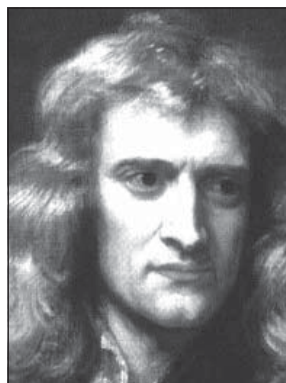

на обучаемия да получава нови знания, които ежедневно да интерпретира и да апробира в реалната действителност.

Мисля, че това са основните движещи характеристики на един такъв процес, който е преди всичко ТВОРЧЕСКИ. В края на краищата творчеството също се нуждае от определена подготовка. Трябва да има количествени натрупвания, които да прераснат в качествени...

Сигурен съм, че много хора са ги удряли по главите и ябълки, и круши и други плодове, седейки, образно казано, под Дървото на познанието, но само един човек – Исак Нютон (Sir Isaac Newton) (Ил. 67) – е проявил творческо мислене, свързано с теорията на гравитацията, защото е имал достатъчно натрупвания в тази област, защото е бил готов за откривателския скок във времето и пространството...

– Насърчавани от своя ректор [10], студентите на УниБИТ към 1 ноември 2015 г. имат 1725 публикувани научни изследвания, отразени в специализирания и универсалния периодичен печат. Тези публикации се обхващат постоянно в поддържания своден хронологично-азбучен биобиблиографски списък „Tabula Gratulatorum”, който е посветен на ректора на УниБИТ [11]. Поддържат се във вид на бази от данни на студентските публикации седем показалци (именен, на рецензираните книги и институции, на рецензираните електронни продукти, на ключовите думи, на таблиците, на схемите, на илюстрациите), които се публикуват в специализирания сайт на СНО (www.sno.unibit.bg). Води се стратификационен анализ на цялата студентска научноизследователска продукция на УниБИТ в пет категории: интердисциплинарни проучвания, актуални теми на съвременето, историко-културни изследвания,

67. Исак Нютон

68. Рафаело Санцио

изследвания на традиционно публикувани издания, проучвания на електронни публикации. Показвани практически пред лицето на цялата отечествена и международна общественост, в съзнанието на съвременниците студентските форуми са проява, съизмерима с тази на Атинската школа на античността (поради което дизайнът на сайта на СНО на УниБИТ е решен на основа на знаменитата фреска на Рафаело Санцио (Raffaello Sanzio da Urbino) (Ил. 68) „Атинската школа“).

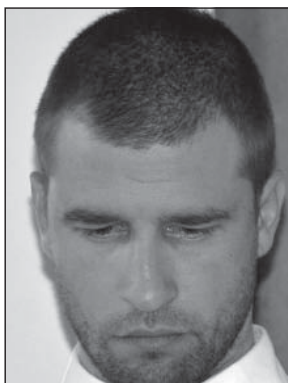
Какво за Вас означава „ШКОЛА В НАУКАТА“?

– Това е едно универсално понятие, което е свързано с персоналната, личностната реализация на индивида.

Принадлежността към някакъв кръг от съмишленици, което означава принадлежност към кръг от хора, които действат в едно и също направление, обединени от някаква идея, е нещо велико. То заслужава преклонение и уважение.

За мен школата в науката представлява вярата в една идея, вярата в човека или в хората, които са, частично или изцяло, носители на тази идея. Оглеждайки се около себе си, трябва да виждаш съмишленици, които по един или друг начин, но по свой собствен път – прокламирайки и проповядвайки – следват тази идея...

Това своеобразно определение би могло да се продължи: всеки, който участва в школата, би трябвало да може да подготви свои последователи. Школата трябва да бъде един нескончаем процес на преминаване на знанието от един човек към друг. Говоря за обогатяване на това знание, за предаване на ново качество на знанието и търсене на реализация в реални

69. Акад. Благовест Сендов

70. Проф. Петър Бърнев

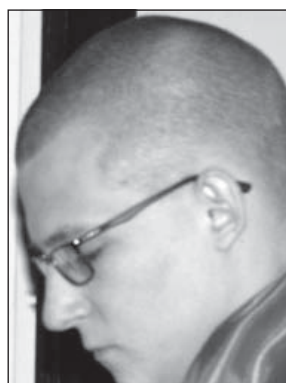
71. Проф. Джордж
Лайтман

практически условия.

– Причислявате ли себе си към някоя научноизследователска школа, линия или кръг?

– **Аз самият съм създател на единна такава линия, свързана с понятието „информационна среда“.**

Имал съм възможността да бъда участник в такива научноизследователски школи и интелектуални кръгове: около акад. Благовест Сендов (*Ил. 69*) и неговите сподвижници, около проф. Петър Бърнев (*Ил. 70*) – това са все хора, които се занимаваха с основите на компютърната наука и информатиката в България. Гордея се, че съм бил част от школата по управление на проф. Джордж Лайтман (George Leitmann) (*Ил. 71*) от Калифорнийския университет в Бъркли, бил съм и в интелектуалния кръг на проф. Иван Попов (*Ил. 72*), който се занимаваше с проблемите на несигурността и нейното управление... Накрая отиваме към този кръг, който се формира около мен. За него споменах в самото начало – моят кръг е свързан с изследване и практическо приложение на категорията „информационна среда“...

**VI. CAUSA
EFFICIENS [12]**

– Като формиране на мисленето на научна школа, иницирана от Вас, може да бъде разглеждано разгръщащото се от студентите на УниБИТ научно движение, което се осъществява под ръководството на специално избран екип от преподаватели по комплекс от човешки и научни достойнства.

Това научно движение проучва:

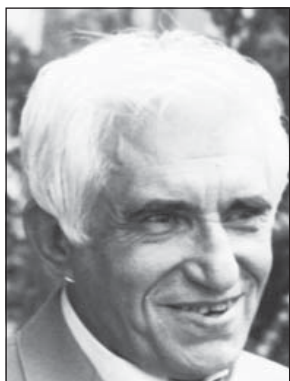
- **ЦЕННОСТНИЯ ГЕНОМ НА БЪЛГАРСКАТА КНИЖОВНОСТ И ЛИТЕРАТУРА** (изучаване на езика и преписване на ръка и на компютър на „**История славянобългарска ...**” на **Св. о. Паисий Хилендарски (Ил. 73)**); проучване на **антологизма** в българския историко-културен процес от IX до XXI в. като проява на енциклопедизъм);

- **ЕТИМОЛОГИЯТА НА ИНФОРМАЦИОННО-КОМУНИКАТИВНАТА СФЕРА КАТО ПОЛИЛИНГВА** (създаване на „**Англо-руско-български речник по библиотечно и информационна дейност**” с принадлежащите му сигнифицирани англо-руско-българска, руско-българо-английска и българо-англо-руска версии);

- **МОДЕЛИРАНЕ НА ЕЛЕКТРОННИ БИБЛИОТЕКИ (ETIMOLOGICA)** – тук са конфигурирани семантични вериги от термини и понятия: 13000 на английски – руски – български; 13000 на руски – български – английски; 13000 на български – английски – руски; общо 39000 триезични вериги на термини и понятия; **PAISIADA** – в процеса на моделирането е включена създадената за учебни цели монография – кн. II на сер. „Факлоносци” „Свети отец Паисий Хилендарски. История славяноболгарская ... : Информационен код на българската книжовност и литература”, която представлява сигнифициран препис на знаменития първоизточник; в изданието е систематизиран тезаурус на езика на атонския йеромонах: 1019 съществителни имена; 853 причастия; 451 глаголи; 750 прилагателни имена; 121 местоимения; 203 числителни имена; 277 неизменяеми части на речта (наречия, предлози, съюзи, частици); 151

72. Проф. Иван Попов

73. Св. о. Паисий
Хилендарски

думи, изписани с главни букви; **EVRISTIANA** – за научните открития на човечеството; **HUMANITARIANA** – за концепциите за човека във философията, литературата, изкуството; **PSIHOLOGICA** – за концепциите за човека в психологията; **NESTINARIANA** – за тацитното знание в нестинарската соларна феноменология и др.; **ANTOLOGICA** – за антологичния модел в българската култура IX-XXI в.).

За научни експерти и редактори на тази продукция – в съответствие с платформата за развитие на информационната среда, са отбрани специалисти както от преподавателския състав на УниБИТ, така и водещите учени – библиографи и филолози – редактори от Националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“, Централната библиотека на Българската академия на науките, Софийския университет „Св. Климент Охридски“ [13].

Какво движи науката?

– **Науката, която акумулира човешкото знание и неговото използване, се движи от потребностите на човечеството не само да придобива нови знания, но и да прилага тези знания в реалната обществена практика. Затова науката трябва да се движи напред, да се възпроизвежда...**

74. Йохан Волфганг фон Гьоте

Понятията „наука” и „движение на науката” бих свързал с понятията „интелект” и „интелектуалност”.

На времето великият Алберт Айнщайн беше казал че, за да твърдим, че нещо съществува, то трябва да може да се измерва... (Вж: *по-горе*. – С. Д.)...

За съжаление, ако се огледаме около себе си, по никакъв начин не бихме могли да твърдим, че има универсална мярка за измерването на интелекта. Това не значи, че понятието не съществува. Но то не може да бъде обосновано теоретически, докато практическите му измерения се виждат ясно. Някой би могъл да спори с мен и да каже: „Да, но има т.нар. IQ тестове, които се използват за оценка на нивото на интелигентност на различни категории хора”... Аз бих възразил и от научна, и от практическа гледна точка, защото това са просто индивидуални измерители на качествата на отделни хора, които са свързани с възможността за оценяване в определена специфична среда. Ако един такъв тест е приложим за САЩ, той не е приложим за Чили, за Китай, за Австралия и т.н., което означава, че IQ тестът не е универсален измерител...

Без да цитирам имена, аз съм присъствал на среща в Латинска Америка, където Нобелов лауреат каза, че когато става дума за интелектуалността и нейното измерване, той отдава предимство не на себе си, а на една жена от делтата на Амазонка, която е родила 17 деца. Когато става дума за съществуването на човешкия род, свързано с неговото възпроизводство, тази жена се оказва полезна за човечеството, отколкото той самият. В тази връзка въпросният Нобелов лауреат не се нае да даде определение на понятието

„интелект”, а просто заяви, че това понятие в момента е измеримо с възможността за възпроизводство на човешкия род...

Но какво движи науката?

Науката се движи от осъзнатото чувство за съпричастност на отделния индивид или група от хора към проблема за развитието на човечеството.

Въпреки че има научна дисциплина, наречена „наукознание”, която е свързана с изследването на тенденциите на развитието на самата наука, науката сама за себе си не е самодостатъчна, не е самоопределяща се.

Науката трябва да бъде от полза на общественото развитие – тъкмо тогава и само тогава могат да се намерят реалните механизми за нейното развитие и прилагане в реалната обществена практика.

75. Проф. Димитър Христозов

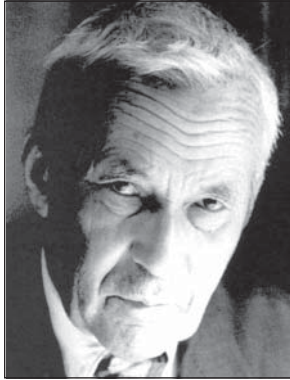
– Две Ваши авторски книги следва да бъдат разгледани отделно (изхождайки от формулирания от Й. В. фон Гьоте (Ил. 74) принцип, че книгите най-много говорят за създателите си), защото в тях се подготвя научната платформа на развиваната от автора им концепция за информационната среда, поднесена като диптих – Кн. I-II: „**Информационна среда за трансфер на технологии**” [15] и „**Несигурност, сложност и информация : Анализ и развитие на несигурна информационна среда**” [16] (тр. е в съавт. със специалиста по информационни системи проф. д.т.н. Д. Христозов /Ил. 75/) (срв.: [17]).

Защо отделните специално монографично внимание на посочения проблемен възел?

– Идеята да изследвам феномена „информационна среда” се зароди в мен при работата ми като старши изследовател и преподавател в Калифорнийския

VII. A PRIORI [14]

76. Акад. А. Н. Колмогоров

университет в Бъркли (Lawrence Berkeley National Laboratory /Berkeley Lab/) в края на 80-те години на миналия век. Тогава имах уникалната възможност да се докосна до 14 живи Нобелови лауреати, беседвал съм с тях по различни сфери и аспекти на научното познание (*Вж: по-горе. – С. Д.*)... Този тип контакти ме обогати много. Тук стигнах до идеята да се занимавам с проблемите на феномена „**информационна среда**” – да го дефинирам, да го анализирам и да го изследвам на базата на натрупаните до онзи момент знания и практически опит, който имах в областта на **теорията на информацията**, прераснала по-късно в **теория на информирането**.

Докоснах се до различни теории, свързани с информацията и нейното управление, чрез лични контакти и много четене. Отразах тези мои търсения в две книги, които успях да публикувам. Втората книга е в съавторство с колегата проф. Димитър Христов – участието му в съвместната ни работа е 13 %. За мен беше важно негово съавторство, тъй като той внесе допълнението към моята теория за несигурност и измерване на информацията – става дума за т.нар. **мярка за несигурност**, свързана главно с идеите на акад. Андрей Николаевич Колмогоров (*Ил. 76*) и проф. Грегъри Чайтън (Хайтън) (Gregory John Chaitin, Federal University of Rio de Janeiro) (*Ил. 77*)...

И двете книги бяха създадени по време на престоя ми в Калифорнийския университет в Бъркли. Те бяха апробирани в рамките на научни сесии, в разговори и дискусии с колегите. Струва ми се, че на онзи етап тези книги напълно задоволяваха моите

професионални интереси. По-късно те се превърнаха в база за защита на „голямата“ ми докторска дисертация, а след това – и за получаването на професорско звание в областта на организацията и управлението на информационните процеси. Така се сбъдна една моя младежка мечта.

В тези две книги научният проблем е един – изследване на информацията... По онова време беше модерно да се говори за трансфер на информацията като пренос на знание от едно физическо място, т.е. от едно интелектуално равнище към друго. На практика това е задоволяване на чисто изследователски интереси, които по-късно задълбочиха заниманията ми с теория на кибернетиката и управление на базата на информацията. **Управлението представлява целенасочено изменение на системи.** Тези научни проблеми са ме вълнували винаги, но в САЩ намерих истинското им приложение в реалната обществена практика.

*– Вие се занимавате задълбочено с организационно-управленските аспекти на диалога **човек : информационна среда**; проблемите на изкуствения интелект – и като **научноизследователски направления**, и като **научно-приложен аспект на разработките**. В цитираните Ваши монографични трудове достигате до своеобразен **компендиум по третираните въпроси** в процеса на съзряване на предлаганите трудове: август 1989 г. – декември 2003 г. (петнадесетгодишен период на катализа в обширния ареал: Бъркли, САЩ – София, България!)
Какво са времето и пространството за изследователя?*

*– В самия въпрос се третира **проблемът за интелекта** като цяло, но за т.нар.*

77. Проф. Грегъри Чайтън

78. Алън Матисън Тюринг

изкуствен интелект...

Тезата на Айнщайн за това, че нещо, което не може да се измери, не съществува, има много абстрактен характер... На времето Алън Матисън Тюринг (Alan Mathison Turing) (*Ил. 78*), който е един от теоретиките на информацията, беше измислил нещо, свързано с определяне на интелигентността. Идеята получи гражданственост като „**Тезис на Тюринг за интелигентност**“... Няма да разкривам същността на този тезис в момента, но ще кажа, че след време той се оказва несъстоятелен. Обори го Джоузеф Вайценбаум (Joseph Weizenbaum) (*Ил. 79*) – друг велик учен, който на базата на известната „**Теория на формалния диалог**“ създаде две компютърни програми: „ELIZA“ и „Doctor“. С тяхна помощ той разбива т.нар. „**Тезис на Тюринг...**“, като доказва, че една физическа същност би могла да генерира отговори не на базата на мисловен процес или на творческа инвенция, а на базата на формална преработка на зададения въпрос. И колкото по-сложен е въпросът, толкова формално по-сложен е и отговорът, който създава чувството за интелигентност, което е измамно и невярно.

В тази връзка **работата на един учен в една такава среда, базирана на естествен, а понякога и на изкуствен интелект, до голяма степен се определя както от времето, така и от пространството на изследването.**

Аз имах много добра възможност за творческо развитие в рамките на България през оня период (преди промените!). Той съвсем не беше лош за израстване на кадърни млади хора, които имаха желанието и потенциала да се развиват.

Този период е както извинение за слабите учени, така и за слабите политици,

които не са могли да намерят истинската си творческа изява и са търсили винаги причина за това, кой или какво им пречи. Без да съм бил радетел на тогавашната партия или поддръжник на нейните цели и идеали, на базата на възможностите, които съм имал и творческия потенциал, който успях да реализирам, аз се вписах в онова време, намерих място за своята изява. Бях поканен – заради моите творчески постижения – да работя в Калифорнийския университет в Бъркли...

Говорейки за днешното време – въпреки трудностите, въпреки различни типове реални, формални, виртуални и други вмешателства от външната среда в моето развитие, – успях да се съхраня такъв, какъвто съм. Продължавам да реализирам идеите си...

Всичко това е свързано с времето...

Що се отнася до пространството, имал съм възможност да работя в обширно пространство през онова време – и тук, в България, но и в рамките на страните от бившия социалистически лагер – главно в ГДР (Германската демократична република), но и в Русия, и в Унгария. Там създавахме интелектуални продукти, които продавахме.

От друга страна, не мога да не отчета факта, че пребиваването в САЩ ми даде много големи възможности за творческо израстване. Там видях другия тип отношение към учения, формалната свобода на изразяване, формалната свобода на мислене, а също и строго насочващата развитието на един млад човек обществена, икономическа и политическа среда. Видях в оптимална обстановка ползата от това развитие както за социалната среда,

79. Джоузеф Вайценбаум

така и за самия човек. Това ми беше от голяма полза. Успях да реализирам идеите, мечтите си в този пространствено-времеви континуум, успях не просто да ги пренеса със себе си, но и да бъда част от хората, които ги приложиха в нова съвременна България.

– В съответствие с духа на постмодерния неklasически релативизъм, преосмисляя множествеността от трактовки на информационната феноменология като битийна реалност в началото на XXI в., *Вие правите важно методологическо уточнение: „единна, обобщена или интегрирана”* [15, с. 18] е цялостната **информационна среда (global information environment)**, което предполага: „наред с обобщената би трябвало да съществуват и някакви частни, относително специфични информационни среди за означаване на едни или други същности” [15, с. 18]. От структурна и функционална гледна точка **частната информационна среда (particular information environment)** е множество от три взаимосвързани компонента: **информационни фондове (1); информационни технологии (2); човешки фактор, проявяващ се в интеракциите между субектите и оборудването (3)** [15, с. 18, 19]. Свързващо звено в концепцията *Вие са трите кардинални съставляващи човешкият фактор през призмата на поведението на субектите: организация на взаимодействието; проблеми на общуването; психологически проблеми* [15, с. 18, 20].

Моля *Вие*, опишете по-подробно феномените в тяхната взаимосвързаност?

– За мен понятието „информация” – във всичките му измерения – е феномен сам за себе си...

И компонентите на информационната среда – както *Вие* ги споменахте във

въпроса си: информационни фондове (1); информационни технологии (2); човешки фактор, проявяващ се в интеракциите между субектите и оборудването (3) – също представляват феномени...

Всеки един от компонентите на информационната среда е свързан: всеки с всеки, а всеки един от тях, самостоятелно или в комбинация, е свързан с един от другите. Подобно разбиране представя едно необозримо поле както за теоретични изследвания, така и за приложения в обществената практика.

Тяхната взаимосвързаност не е нещо изкуствено, което трябва да се подхранва на базата на задоволяване на определени формални задачи, поставени пред един изследовател. Тяхната взаимосвързаност е естествен процес, който се обуславя от свързващия елемент между тях, а той е **ЧОВЕШКИЯТ ФАКТОР!**

– За пълната методологична яснота на концепцията Ви „информационна среда” допринася принципната всеобхватна формулировка както на компонентите – информационни фондове, информационни технологии и човешкия фактор, – така и на основните параметри на информационната среда: предметна област; характер на информацията; информационни потоци; вид на информацията; информационни канали; информационни дейности и процеси; обем на съхраняваната, разработваната и разпространяваната информация; йерархия [15, с. 20]. Напълно справедливо подчертавате, че „Измененията на всеки един от параметрите влияе в една или друга степен върху общото състояние на средата”. [15, с. 20]. Предмет на разглеждания труд е „специфичната предметна област „трансфер на технологии” [15, с. 21],

която позволява при наблюдение да се превърне в мощен знаниев инструмент за изучаване, анализ и управление на информационната среда.

Изложената теоретико-методологична постановка позволява натрупаният опит в техносферата на информационните комуникации да се види през призмата на системно-структурна цялостна знаниева парадигма на многоаспектен синтез.

Опишете по-детайлно системно-структурната цялост на разгръщаната платформа ...

– Самата идея за теорията на информационната среда не е нещо ново.

Тя е свързана преди всичко с голямата общественно-политическа и икономическа среда, в която тази теоретична разработка е поставена на базата на емпиричните данни. Тези данни са много близки и до всеки човек, който не е успял по един или друг начин да ги формулира в тяхната цялост...

Това е едно естествено продължение на **теорията на научната информация**, която преминава в съвременната **теория на информирането – т.нар. „informing science”**, – където изпълнението на задачата не свършва с изпращането и получаването на адекватно съобщение от изпращача към получателя, а преминава в интерпретация на самото съобщение от получателя, от неговото приложение в реалната обществена практика, свързано както с доверието към изпращача, така и с доверието към средата, в която се реализира това информационно съобщение.

Всичко това е в основата на **системно-структурната цялост на разгръщаната платформа на концепцията „информационна среда”**.

– Изложеният в труда Ви „Информационна среда за трансфер на технологии” [15] хуманитарен културно-ценностен възглед за същността, мащабите, обществената значимост и социалното съдържание на компютризацията се концентрира върху **организацията и взаимодействието човек → компютър**, редуцирана до **проблеми на диалога във възникващата конфигурация**: индивидуалност на диалога; несъгласуваност между различните системи при водене на диалога; откриване и поправяне на грешки; направляване на диалога; поддържане на постоянна информираност и активност; многозначност на смисъла (полисемия). Представените в книгата проблеми са описани като общи технически, технологични, социални и психологически аспекти на трансфера на технологии. Това позволява да се пристъпи към **обобщена квалитетна класификация на особеностите на реципиента на информация**: 1. научен и практически интерес; 2. предпочитани начини за ползване на информация; 3. организационна принадлежност; 4. продължителност на интереса в определена предметна област; 5. мотивация; 6. иновационни способности.

Коментирайте очертаващата се класификация...

– Въпросът насочва към определени отговори, с които съм склонен да се съглася.

Но преди всичко бих искал да обърна внимание на концентрацията върху организацията и взаимодействието „човек → компютър” – т.нар. **човешки фактор (интеракциите между хората и оборудването на информационната среда)**.

В общия случай тези интеракции се провеждат на базата на някои системни ограничения, които са свързани, *веднъж*, с **организацията на диалога; с проблеми на**

общуването в рамките на информационната среда, втори път; с така наречените **психологически фактори**, които оказват, *на трето място*, много силно влияние върху **начина на интерпретация на информацията**.

Намирам този въпрос за пряко свързан с предишния въпрос.

В отговора си отбелязах **еволюционното развитие на теорията на информационната среда** в рамките и в посоката на **теорията на информирането**.

При всички случаи **квалиметричната класификация на особеностите на реципиента на информация** има отношение към интерпретирането и приложението на конкретните, а и по-обобщените информационни съобщения.

На първо място тук е **научният и практическият интерес**, който има пряко влияние върху **интерпретацията и приложението на конкретното информационно съобщение**.

На второ място трябва да бъдат отбелязани **предпочитаните традиционни, иновативни или някакви други начини, които – съществувайки под формата на изключение – са свързани с ползването на информация**.

На трето място следва да се изтъкне **организационната принадлежност на лицата**, които участват в информационния обмен, когато става дума не само за **приемането на информацията**, но и за нейното **интерпретиране и въздействието ѝ върху конкретното информационно приложение и въобще върху цялата информационна среда**.

Тук, *не на последно място*, могат да се

отнесат още:

- **мотивацията на този, който изпраща информацията, но и на другия, който приема съответното съобщение;**

- **техните иновационни способности;**

- **продължителността на интереса за задоволяването на информационните потребности на реципиента от информация в продължителни интервали от време.**

– Изложената накратко цялост на Вашата концепция за информационната среда в цит. тр. [15], разглеждана на фона на равнището на информационната наука в трудовете на К. Шенън (C. Shannon), Ф. дьо Сосюр (F. de Saussure), Г. Фреге (G. Frege), М. Мински (M. Minsky), позволява да се констатира нейната пределна яснота и простота (в рационалния смисъл на понятието). Тя реално контрастира на фона на аморфните реални конфигурации на частните информационни среди, познати от обществената практика, които наподобават по-скоро феномена на играта (вж: по-долу), отколкото феномена на друго предварително проектирано човешко действие.

Какво е мястото на идеалните представи за реалната практика на информационната среда?

– В самата теория на информационната среда има едно **деление**, което е **същностно**. То е установено още в началото на извеждането на теоретичните постановки на средата като такава.

Това е **разделянето на информационната среда** на:

- **обобщена** или **обща**;

- **други видове информационни среди**, които са т.нар. **специфични** или **частни**.

На всеки човек, който живее в нашата информационна цивилизация, му е пределно ясно от опита, че обобщената информационна

80. В. И. Иванов

среда представлява информацията и условията, в които тя съществува.

Разликата между тази обобщена среда и т.нар. специфични или частни среди, които се състоят от три основни компонента (информационни фондове, информационни технологии и интеракцията „човек → компютър“), дава представата за реалната практика при приложението на информационната среда в общественоекономическите условия.

– Строгата линия на науката, просвещаваща със светлината си информационната реалност (и тази на средата), би могла да се олицетвори със стихията на бог Аполон (Феб) (в трактовката на руския поет, философ, учен филолог, теоретик на символизма Вячеслав И. Иванов /Ил. 80/ /1866-1949 г./ [18] в информационното пространство (ако използваме метафориката на превърналите се в класически митологемни представи за света, изхождайки от постнекласическия стадий на съвременната парадигма на познанието).

Изразът на единството като стихия позволява да определим същността му като монада. Вашето научно творчество активизира тази страна на информационното пространство.

Монадата на Аполон (... и пределната рационалност на представянето на единството на информационната среда в Кн. I) противостои ли на Дионисевата (множествеността по В. И. Иванов) диада? Или тези две стихии в информационното пространство постоянно се трансформират една в друга ...

– Отговорът на този въпрос – за така наречените от Вас стихии – е заложен в постановката на самия въпрос.

Смятам, че тези две стихии – на монадата (Аполон) и диадата (Дионис) – се

трансформират постоянно една в друга.

И докато при формулировката на една специфична (частна) информационна среда имаме твърдо детерминиране на компонентите на средата, то в общата формулировка на информационната среда като такава, отнасяща се до информацията като философска същност и нейното съществуване в реалните условия, като че ли съществува в състояние на контролиран хаос...

Струва ми се, че този контролиран хаос преминава в детерминацията на информационната среда като частна или специфична.

Двете цивилизационни стихии – на монадата (Аполон) и диадата (Дионис) – се трансформират последователно една в друга в зависимост от:

- продължителността на тяхното съществуване;
- продължителността на интереса на тези, които ползват информация;
- организационната рамка, в която се развиват и обобщената, и частните информационни среди.

81. М. Н. Епщайн

– *Направеното наблюдение за игрите на човека (вж: по-горе) ни отвежда към известната в науката класификация на игрите в живота и в изкуството, създадена от системолога М. Епщайн (М. Epstein) (Ил. 81) [20] (като преосмисляне на философската линия И. Кант /Л. Kant/ /Ил. 82/ – Й. Хьойзинга /J. Huizinga/ /Ил. 83/). Цит. авт. напълно обосновано разграничава игрите на човека, които имат две съвършено различни философии: 1. „game” (англ.: игра) (шах, карти, футбол, рулетка), която вътрешно е твърде по-организирана от обкръжаващата*

VIII. AUREA MEDIOCRITAS [19]

82. Имануел Кант

ни действителност; 2. „play” (англ.: игра) (както играят децата и актьорите в условното пространство на театъра) – прелестта тук се състои в това, че всички ограничения на сериозния живот могат с лекота да се преодоляват [21].

Бог Дионисий (Вакх) (по В. И. Иванов) [18] обозначава **множествеността** на нещата в информационната реалност – **диада**. Диадата – като отделяне – предшества **монадата** – като обединение.

Като математик и информатик, коментирайте трансформациите в информационното пространство **диада** → **монада**.

– Тези трансформации имат пряко отношение към предишния въпрос, когато коментирахме разликите и взаимовръзката между обобщената информационна среда и специфичните информационни среди в зависимост от вида на информацията, която се съдържа в информационните фондове.

Струва ми се, че ако използваме тази класификация на М. Епщайн, свързана с понятията „game” и „play”, би могло да се направи едно такова заключение, че **трансформациите в информационното пространство по естествен начин преминават от монада в диада и от диада в монада в зависимост от конкретните условия на конкретното общественоекономическо и политическо пространство, в което съществува една информационна среда.**

– Към същността на посочвания проблем ни отвежда втората Ви книга, цит. по-горе – „Несигурност, сложност и информация : Анализ и развитие на несигурна информационна среда” [16]. Третиран в условията не на идеална (философска) среда, а в сферата на реалната

несигурна информационна среда (uncertain information environment), философският проблем информационна същност, съществуващ под формата на информационни аспекти на триадата несигурност (uncertainty) – сложност (complexity) – информация (information), е квинтесенция на феноменологията на самата глобална информационна среда. Когнитивната проскопия на закономерностите, свързани с категорията информационна среда, достигната чрез цит. Кн. I [15], структурира архитектурониката на Кн. II [16].

Разд. 1: Понятия. Особенности
на Кн. II [16, с. 18-22] очертава кръга от проблеми (неопределеност, недефинираност, неадекватност, необвързаност, двусмисленост, неяснота, съмнителност, неувереност, колебливост, интуитивност...), отразени в понятието „**несигурност**” (uncertainty).

Методологичната платформа на този контекст е формулираната постановка: „съществува неразривна интерактивна връзка между оценявания обект (явления, процес и пр.) и субекта, извършващ оценката. Това в общия случай означава, че сложността на един обект зависи от начините и пътищата за осъществяване на интеракция между него и субекта” [16, с. 20].

Как оценявате понятието „**несигурност**” (uncertainty)?

– Даването на определение на понятието „**несигурност**” е една много сложна – от теоретична гледна точка – дилема...

Спомням си, че в един речник, който няма да цитирам (става дума за много известно западно издателство), се дава едно определение на **несигурността** като **липса на сигурност**, с което не се казва нищо съществено. Това определение не носи информация и знание за тези, които

83. Йохан Хьойзинга

84. Лотфи Заде

интерпретират феномена **несигурност** от гледна точка на практиката.

За мен несигурността може да се концентрира в *две понятия*: **неопределеност и неяснота**.

Несигурността е неопределеност и неяснота!

Неопределеността е липса на точно и прецизно разграничаване, размитост, неточност.

Размитостта е в рамките на т.нар. „размити множества”, обосновани от американския учен от ирано-еврейски произход **Лотфи Заде (Lotfi Asker Zadeh)** (*Ил. 84*)...

Неяснотата е неспецифициран избор между две и повече алтернативи. В общия случай тя е **изменчивост**.

Обединени, тези две понятия – **размитост и неяснота** – дават идеята за това, какво трябва да се разбира под **несигурност**.

– В *Разд. 2: Несигурност и сложност* [16, с. 23-32] на *Кн. II конкретизирате третираната феноменология като вътрешно-йерархична системна структура на нива* [16, с. 25].

Акцентирано е върху метасистемното ниво от най-висок порядък в системната йерархия [16, с. 25-26]: **пораждаща система; система от данни; генерираща система; структурна система; метасистема**. *От общометодологична гледна точка се формулират следните принципи: дескриптивност* (сложността на системата е пропорционална на количеството информация, необходимо за пълното ѝ описание) [16, с. 26]; **адитивност** (сложността на дадена система е пропорционална на количеството информация, необходима за разширяването на всяка несигурност, асоциирана със системата) [16, с. 27].

Опишете феномена „сложност на информацията” ...

– Сложността като феномен се отнася не толкова до информацията, колкото до системите, в рамките на които съществува информационната парадигма.

Сложността е едно много важно понятие, което е характерно за днешната цивилизация.

Ако би могла да се опише с няколко думи днешната цивилизация, аз твърдя, че това може да стане с термините „*информация*”, „*несигурност*” и „*сложност*”. Има и други важни термини като „*системи*”, „*риск*”... Но основополагащи са трите: „*информация*” – „*несигурност*” – „*сложност*”.

Основният проблем при **сложността** е този за **опростяването**, т.е. системите да се сведат във вид, в който да бъдат разбираеми за ония, които ги ползват.

Сложността може да се определи на базата на т.нар. **първи и втори принцип на сложността** – това са две различни гледни точки на определянето на проблемите на сложността...

Първият принцип на сложността гласи следното: **сложността на една система е пропорционална на количеството информация, което е необходимо за нейното пълно описание**, т.е. колкото повече информация е необходима за описанието на тази система, толкова тя е по-сложна. Това е свързано с количеството информация. Тази сложност се нарича **дескриптивна (описателна) сложност**.

Вторият принцип на сложността гласи следното: **сложността на една система е пропорционална на количеството**

85. Ралф Хартли

86. Лудвиг Болцман

87. Едуард Шортлиф

информация, необходимо за разрешаване на всяка несигурност, свързана със системата.

В изложеното се състои същността на понятието „сложност на системи”, която би могла да се проектира върху понятието „сложност на информацията” и върху други сложни материални и нематериални същности.

– В Разд. 3: *Несигурност и информация.*

Измерване на несигурността [16, с. 33-92] е представена *информационна карта на категориите неопределеност и яснота (п-смысленост) под формата на концепциите: неточност, размитост, неспецифицираност, общност, изменчивост и др. на базата на мерките (за размитост) – FUZZY SETS* [16, с. 33, 65-71] *и неяснотата (размити мерки) – FUZZY MEASURES* [16, с. 33, 72-90].

Сърцевината на разглежданата книга са две магистрали:

1. класически мерки за несигурност (*информация на Хартли* /Ралф Хартли, Ralph Vinton Lyon Hartley/ */Ил. 85/* [16, с. 34, 35-42]; *ентропия на Шенън* /Shannon/ [16, с. 34, 42-49]; *сложност на Колмогоров* [16, с. 49-57]; *ентропия на Болцман* /Лудвиг Болцман, Ludwig Edward Boltzmann/ */Ил. 86/* [16, с. 34, 57-59]);

2. конвенционални теории за третиране

88. Брюс Бюканън

89. Алън Бънди

несигурността и мерки, които те предлагат (теория на увереността на Шортлиф /Едуард Шортлиф, Edward Hance Shortliffe/ /Ил. 87/ и Бюканън /Брюс Бюканън, Bruce G. Buchanan/ /Ил. 88/ [16, с. 60-61]; теория на инцидентните изчисления на Бънди /Алън Бънди, Alan Richard Bundy/ /Ил. 89/ [16, с. 61-65])...

Опишете по-детайлно същността на феномена „несигурност и информация” ...

– Тук има една много интересна връзка на феномените „**несигурност**” и „**информация**”. Тази връзка се състои преди всичко в начина на интерпретиране на самата информация.

... Още навремето А. Айнщайн е казал вече посоченото от мен *по-горе*: „**ако нещо не може да се измери, то не съществува**” (*вж: по-горе*)...

В тази връзка на мен ми се ще да обърна внимание върху известния факт, че в началото на миналото столетие Клод Шенън за първи път доказва **какво количество информация би могло да премине през определен информационен канал за определено време**, т.е. той за първи път **измерва информацията**, тя добива смисъла на реална същност според

класификацията на А. Айнщайн.

Във феномените на взаимодействие „**несигурност**” и „**информация**” аз намирам в моите изследвания възможността и доказвам в някои свои твърдения на базата на **теорема, свързани с измерването на информацията чрез сложността, т.е. несигурността служи като мярка за измерването на информацията.**

Съществуват много класически мерки за несигурност. Едната от тях е т.нар. **несигурност на Р. Хартли**, която е изведена още в началото на миналото столетие. Друга е **ентропията на К. Шенън**, предложена в средата на същото столетие...

И **Р. Хартли**, и **К. Шенън** въвеждат своите мерки с основната цел – да измерят информацията в термините на несигурността – т.нар. мярка на **Р. Хартли** се нарича **информация на Хартли**, а мярката на К. Шенън се нарича **ентропия на Шенън**. Понататък се въвежда **ентропия на Л. Болцман** и т.н. Въвеждат се други по-модерни мерки, свързани с **теорията за сложността на А. Н. Колмогоров и Грегъри Чайтън**, които са двама много известни учени...

... Съществува **теорията на увереността, теорията на инцидентните изчисления, мерките за размитост, от една страна, и, от друга страна, размитите мерки** (те са различни мерки!)... Тука са и т.нар. **вероятности мерки**, които също принадлежат към **класическите мерки: мерки за възможност и необходимост, мерки за дисонанс, мерки за конфузия, мерки за неспецифицираност**... Дори тук можем да отнесем известните **принципи за минимум и максимум ентропия** като възможности за измерване на информация ...

Може би не съм успял да изброя всички възможни мерки за несигурността в качеството им на измерители на информацията. **Съществена е връзката между информацията и несигурността!**

Въобщо цялото това преминаване от информация към несигурност – аз успявам да докажа, но и други са го правили преди мен... – показва, че несигурността може да се използва като мярка за количество информация.

ЕДНО НЕЩО Е ТОЛКОВА ПО-СИГУРНО, КОЛКОТО ПО-МАЛКО ИНФОРМАЦИЯ Е НЕОБХОДИМА ЗА НЕГОВОТО ОПИСАНИЕ!

– След *Разд. 4: Обобщаващи бележки* [16, с. 61-65] следва ключовия *Разд. 5: Анализ и управление на несигурна информационна среда* [16, с. 96-156], в който е представено методологично-практическото съотношение на интелектуалния свод на *Кн. I-II* [15-16]. Тук се трактуват нивата на несигурност – като единно цяло – на: *информационната среда, нейните компонент и идентифициращите я характеристики.*

Системната множественост от рудименти интегрира в единство информационните феномени:

- компонентите (*несигурност [:Н]*) – сложност [: С] – размитост [: Р] на информацията [: И] (1),

- в съответствие с концептуалното *циво* [: КН] на *информационната наука* [: ИН] в пресечната ѝ точка с *математиката* [: М] като *метаезик* на тази наука (*Хартли [: Х] – Шенън [: Ш] – Колмогоров [: К] – Заде [: З]*) (2),

- третираны в разглежданата книга във вид на *компендиум по проблема* [: КП] (3);

- феноменологично *реконструирани* в *математическото измерение на информацията*

[: ФР], наблюдавано през XXI в. (и трасирано от цит. концепция) (4),

- като преддверие на съвременната постмодерна неklasическа парадигма на познанието [: СП] (5),

- начин на съществуване (*modus vivendi*) на информационно-комуникативната реалност [: ИКР] (6).

Описаната системна множественост на информационната среда (Кн. II) е по-първична (Дионисиева линия) (*play*-феноменология) от обединяващата я концепция (Кн. I) (Аполонова линия) (*gate*-феноменология). В обединяващата рудиментите на инфосферата концепция на Кн. I информационната среда е максимално окултурена, социологизирана, но това е така, защото е наблюдаем (чрез Кн. II) нейният антропоморфен план.

Моля Ви от дистанцията на времето да направете макроанализ на двете книги...

– Когато човек гледа на нещо, което е създадено от него преди доста години, в главата му се появяват противоречиви мисли и чувства.

На първо място – поне лично за мен – стигам до извода, че това, което съм създал, което съм написал, би могло да бъде много по-добро от онова, което е в действителност... Но това е една естествена реакция... Както се казва: винаги по-доброто е враг на доброто... Това е естествено развитие...

Цялата философска интерпретация на темата за информацията и информационната среда се появи в мен, когато започнах работа като млад специалист в Информационния център за трансфер на технологии „Информа” в рамките на Централния машиностроителен институт (вж: *по-горе*). Тогава за първи път публикувах материал, който беше изпратен на конференция в чужбина. Материалът беше

забелязан от проф. Джордж Лайтман (*вж: по-горе*) – много известен учен, който беше декан на Факултета по машинно инженерство в Калифорнийския университет в Бъркли. На базата на това косвено запознаване той по-късно ме покани на работа като старши изследовател в ръководения от него департамент на този университет. Там, както вече казах, бях гост-доцент в рамките на две академични години.

Имах възможност да разгърна тези свои идеи в работата си в Калифорнийския университет в Бъркли.

И двете книги, посочени от вас – *Кн. I-II* [15-16], – се родиха в периода на моето пребиваване в Бъркли.

Първата книга – „*Информационна среда за трансфер на технологии*” [15] – излезе малко по-рано. Тя беше наистина вдъхновена тук и реализирана там.

Втората книга – „*Несигурност, сложност и информация*” [16], в която разглеждах **на теоретично ниво проблемите на несигурността, сложността и информацията** – послужи за основа на моята т.нар. „*голяма*” **докторска дисертация** за присъждане на образователната и научна степен „*доктор на науките*”. Тук проследявам и развитието на една несигурна информационна среда и мерките за измерване на несигурността – както в основните идентифициращи характеристики на средата, така и в нейните компоненти и в средата като цяло.

Тези книги – *Кн. I-II* [15-16] – трябва да имат един естествен завършък, който още не съм готов да направя, но се надявам, че през идните години ще успея да синтезирам една **обобщаваща теория**, която да завърши

изследванията ми, свързани с проблемите на несигурността, сложността и информацията.

Дори и в момента чета интересни и понякога налудничави идеи, отнасящи се до информацията и като философско понятие, и като реално съществуваща „субстанция”.

Но още нямам готовност за тази *Кн. III*.
Имам само идеята за нея.

В началото, когато започнах да пиша *Кн. I*, споменах, че това ще бъдат *три книги*, тъй като исках да ги разделя по **екзекутивен** (*лат.*: *executivus* – изпълнителен) **принцип** на базата на разглежданите проблеми.

Оценката ми за тези книги е позитивна.

Те ми помогнаха много. Помогнаха и на много млади изследователи – да развият творческите си способности в рамките на **теорията на информационната среда**.

Оказва се, че тази теория намира приложение не само в чисто **математически** или **информационен аспект**, но и в един глобален аспект, свързан с **изследването на проблемите на управление на знание**.

...Дори това, което съвместно изследвахме за нестинарството – като трансмисия на соларния култ, – се базира на интерпретация на различни приложения и базови постановки на теорията на информационната среда [26].

IX. ALIAS [22]

– *Изложението позволява да се види „Аполоновото” (съзерцателното, логически-членящо, едностранно-интелектуално) начало (на научните построения) като в дълбочина кореспондиращо в своя културологичен корен с игрите от типа „game”.*

„Дионисиевото” („жизненото”) начало – като проява на play-феноменологията – се намира

в съответствие с „орфическото” олицетворение на реалността (по В. И. Иванов).

Интересно е да се изтъкне, че В. И. Иванов се съсредоточава върху Дионисиевото начало не от научноизследователски съображения, а по религиозно-самовъзпитателни причини.

Именно „Дионисиевото” („жизнено”) начало на цит. концепция на В. И. Иванов, се визира в „извънвремето начало на Духа, животворящо живот” (израз на В. И. Иванов) – това привлича и мотивира в съвместната работа с Вас...

За да се предотврати крайното разточителство (на отделянето, членението), характерно за стихията на Дионис чрез „спускането в титаничната множественост” на безпределната индивидуация и, следователно, отделянето му от първопринадлежността на всичко (към Отца) (по законите на сътворението) – „слизането от царския престол на божествеността”, в античността е необходимо ограничаващото въздействие на стихията на Орфей – носител и на Аполоновата монада, и на идеята за цялост и възсъединение на света в монотеистичните религии (по В. И. Иванов)...

Вие разделяте възгледа за религиозния духовен код на българската книжовност и литература [23]. (Известно е, че религиозното знание е връх на символното знание и то разширява сферата на обективното описание на продуктите на неподдаващите се на формализация ценности.)

Към кои ценности на информацията сте особено чувствителен в процеса на творческото Ви ежедневие?

– Разбира се, че човек е пристрастен към нещо и не може с цялата си душа, с целия си стремеж към знание да се асоциира с глобалната същност на едно понятие, което само за себе си е неописуемо в рамките на един човешки живот. Става дума за

информацията!

На първо място поставям въпросите за информацията на базата на т.нар.

основни атрибути на информацията. И тук – в рамките на тези атрибути – отдавам своето уважение и научни интереси към **релевантността на информацията.**

Този атрибут на информацията (релевантността ѝ) има комплексен характер. Той показва доколко информацията отговаря на тази, която е заявена от потребителя.

Обръщам внимание на **прецизността** – степента на детайлизация на информацията, но не само за себе си (не като самоцел!), а когато отговаря на изискванията на конкретните потребители.

Много важен атрибут на информацията, на който отдавам своето внимание, е **навременността**, която характеризира получаването на информацията в рамките на една информационна среда за точно определен интервал от време.

Нещото, на което също съм склонен да обърна достатъчно внимание, е **яснотата**, която характеризира наличието или липсата на излишна и ненужна информация.

И тук – не на последно място по значение – мога да посоча определения от мен атрибут, наречен **необходимост**, който е свързан до голяма степен с новата постановка на проблема за информацията от гледна точка на **теорията на информирането**. Необходимостта определя **мотивационната същност на информационното търсене**. Тук присъства и елемент на **доверие**, на **вяра**, на **полза**.

– В диалозите ни привлича вниманието фактът, че се отзовавате на всичко съществено,

но самият Вие пребивавате в покой. Затова на Вас е посветена създадената в УниБИТ и представяната във връзка с 24 май и 1 ноември от студентите на университета на ежегодните научни форуми пред лицето на цялата българска и чуждестранна общественост оратория – интеракция за България „Бяла светлина (Lux alba)” [24].

Каква е ролята на **символното слово** за консолидация на обществото ни?

– Ако отговоря с една дума, бих казал, че **ролята на символното слово е огромна!**

Словото винаги трябва да бъде последвано от действие!

Но убедителността на едно слово – както се казва – може да разбие заключени врати, а може и – ако има негативна насоченост – да затвори вече отворени врати.

Затова считам, че **символното слово има своето огромно значение в рамките не само на една информационна среда – частна, а и обобщена, – но и в рамките на едно общество...**

Символното слово разглеждам по-обстойно и по-широко – не само като изказани думи, но като изпети песни, като жестове, като мимики, дори като неосъзнато влияние на един човек върху неговите последователи или обратно – влиянието, което публиката (определена обществена група) оказва върху отделен човек и по този начин формира и/или модифицира неговия светоглед за развитието на света.

X. A POSSE AD ESSE [25]

– Прави впечатление, че търсите в информацията олицетворения като **път, пътуване** (в информационното пространство), но и **завръщане** (в Одисеевия смисъл на метафората) в информационната среда... Този своеобразен философски „възел“ илюстрира отношенията Ви към сътрудници, с които сте се срещали в различни научни командировки и експедиции в България и по света. Тези пътувания утвърждават разбирането за информационната среда като планетарна – без географски, административни и институционални граници. Малко са кътчетата в България и по света, където да не сте изпращали в подобна мисия свои колеги (срв. например: изследванията на трансмисиите на северния соларен култ от Мала Азия към Балканския полуостров [26])...

Любопитно е да се знае, че в класическия китайски език буквалното значение на думата „път“ („дао“) е едновременно и пребиваване в път, но и **СЛОВЕСНО СЪОБЩЕНИЕ (!)**...

Защо е важно изследователят да е на път?

– РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ НАУЧНОТО ТЪРСЕНЕ ПРИ ВСИЧКИ СЛУЧАИ ПРЕДСТАВЛЯВАТ ЕДНО ПЪТУВАНЕ НА ЧОВЕК КЪМ СЕБЕ СИ, КЪМ ДРУГИТЕ И КЪМ ПРИРОДАТА.

Не е случаен фактът, че древните китайци са прозрели тази житейска истина и са обозначили това понятие със съответната дума.

XI. AD INFINITUM [27]

– *Game- и play-феноменологията на информационната среда, конструирана от Вас, защита многообразието – и на личностите, и на гледните точки, и на привличаната информация. Подобно разбиране е жизнено важно условие за развитието на тази среда, възприемана като Аполоново, Дионисиево, Орфеево и Одисеево начало едновременно (вж: по-горе)...*

Чертите на информационната среда са на практика постоянно трансформирани се линии, които я моделират...

Фракталният характер на това моделиране извежда в различни моменти на преден план различни

линии. Тук обаче е важен принципът на тяхната изначална **множественост**, възприемана **като геокосмически ноосферен фактор**.

Каква е Вашата оценка на очертаващия се феномен?

– Пред нас е същински феномен на боравене с множества...

– От многомерната и противоречива фрактална среда (Аполонова – Дионисиева – Орфеева – Одисеева) Вие извеждате като от лабиринт пребиваващите в самата среда.

Какво е усещането Ви за лабиринта на „старите” кодове на информацията?

– Това е противоречива фрактална среда.

Ако тръгнем оттук, бихме могли да дадем оценка и за кодовете на информацията.

Не искам да ги делим на „стари” и „нови”, а просто да ги обозначим като **информационни кодове, които при всички случаи носят послания**.

ТЕЗИ ПОСЛАНИЯ ТРЯБВА ДА БЪДАТ ПОЗИТИВНИ ИЛИ ДА СЕ СТРЕМИМ ДА ГИ ПРЕВРЪЩАМЕ В ТАКИВА!

– Посоченият процес не се отнася само до отделните личности, а и до институциите, организациите, обществата на информатизацията и статуса на информираността.

Какви са механизмите за оживяване на интеракцията между отделните личности, институциите, организациите, обществата на информатизацията и статуса на информираността?

– Тук ще тръгна от статуса на информираността.

Това наистина е едно интересно словосъчетание, което няма формален

характер, а носи дълбокия смисъл на теорията за информирането, който се заключава не само във факта да се предаде едно съобщение, **получено коректно – то трябва и да бъде използвано коректно.**

Това се базира преди всичко на доверието в този, който изпраща съобщението, но и във вярата, че същото това съобщение ще получи своята позитивна реализация...

– Същността на процеса на трансформатизма на реалността и съзнанието е разкрит в идеите и действията Ви, предназначени за другите.

Какво е Другият във Вашето творческо кредо?

– Това е един дълбок философски въпрос, на който едва ли може да се отговори в цяла една студия...

ДРУГИЯТ – най-общо и схематично казано – **Е ЧОВЕКЪТ, В КОГОТО ВЯРВАШ, ИЛИ ГРУПАТА ОТ ХОРА, В КОИТО ВЯРВАШ.**

– Процесът на принципна интеракция с Другия се характеризира с публичност, демократичност и прозрачност, които са ценности на обществената практика. Другият и институциите са тези, на които Вие отдавате своята съпричастност – и като разбиране, и като уважение, но и като съчувствие...

Какво означава за Вас да сте съпричастен?

– Понятието **съпричастност**, прочетено в контекста на глобалната теория за информационната среда, **означава:**

- да споделяш механизмите на теорията за информиране, технологиите за осъществяване на това информиране;

- да вярваш в правилността на това, което правиш;

**- да изпитваш същите вълнения,
чувства и емоции, които очакваш,
че ще изпита този, който получава
информационното съобщение.**

– Опознат, лабиринтът на информационната среда през XXI в. се трансформира в креативна реалност, управлявана от човека на интерактивното общество на знанието...

Как оценявате ролята на личността при „влизането” в обществото на знанието?

– Спиралата на цивилизацията дава възможност за естествена трансформация от реалност, управляема от човека, в съвременните интерактивни обществени процеси.

Когато казваме **интерактивни**, при всички случаи имаме предвид, че това е **една нова качествена стъпка, в която НЕ САМО ЧОВЕКЪТ ВЛИЯЕ НА РЕАЛНОСТТА И Я УПРАВЛЯВА, НО И САМАТА РЕАЛНОСТ ВЪЗДЕЙСТВА ВЪРХУ САМИЯ ЧОВЕК.**

Аз мисля, че **ЧОВЕШКАТА ЦИВИЛИЗАЦИЯ ОЩЕ ОТ ЗОРАТА НА СВОЕТО ЗАРАЖДАНЕ ДЪРЖИ В СЕБЕ СИ ЗАРОДИША НА „ВЛИЗАНЕТО” В ОБЩЕСТВОТО НА ЗНАНИЕТО.**

Но е факт, че самото това „влизане” се осъществява на практика в наши дни.

*– Интерактивността на обществото на знанието се корени в опознатите и кореспондиращи помежду си линии, обозначени като Аполоново, Дионисијево, Орфеево и Одисеево начало едновременно.
Как определяте степента им на интегрираност?*

– Отговорът на този въпрос не е еднозначен.

Ако се върнем при схемите на теорията на информацията и теорията на информирането, винаги бихме могли да тръгнем от факта, че различните степени на интегритет се представят в различните модели на информиране.

Но стремежът към всеобхватност на информационните процеси не дава основание да търсим и да се стремим към много по-висока степен на обвързаност между субекта, изпращащ информационното съобщение, и обекта, който го получава.

Тази обвързаност се корени не само във формалния акт на изпращане и получаване на съобщение, но и в осъзнатата полезност на извършваното информационно действие.

– Тъкмо познаването на противоречивите истини ни довежда до всеобщите истини, които не се подчиняват на привичния порядък и водят към това, че не могат еднозначно да бъдат подредени.

Бихте ли подредили ценностите на човека, пребиваващ ефективно в информационната среда...

– Тръгвайки от формалния факт, който обединява **трите компонента (информационни фондове, информационни технологии, човешки фактор) във феномена, наречен „информационна среда”**, при всички случаи трябва да осъзнаем **ВОДЕЩАТА РОЛЯ НА КОМПОНЕНТА „ЧОВЕШКИ ФАКТОР” В ИНТЕРАКЦИИТЕ.**

Тези интеракции са свързани с:

- общуването между хората;
- организацията на взаимодействието;
- психологическите проблеми, които възникват в хода на самата интеракция.

**ОСНОВНАТА ЦЕННОСТ
НА СУБЕКТ, ПРЕБИВАВАЩ В
ИНФОРМАЦИОННА СРЕДА,
ТРЯБВА ДА Е СВЪРЗАНА
КАКТО С ВЪЗМОЖНОСТТА
ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА
ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ С ВСИЧКИ
ОСНОВНИ КОМПОНЕНТИ НА
ИНФОРМАЦИОННАТА СРЕДА,
ТАКА И С БАЗОВИТЕ ФАКТОРИ
НА УСЛОВИЯТА, ПРИ КОИТО
СЪЩЕСТВУВА СЪЩАТА ТАЗИ
ИНФОРМАЦИОННА СРЕДА.**

През 2006 г. в сърцето на Библиотечно-информационния център на УниБИТ представители на Студентското научно общество посадиха лаврово дърво [28], което расте едновременно с лаврите на самия университет. То напомня, че творецът „Не е съд [за знания], а пламтящ факел” [29] и всичко „свое” той носи със себе си [30], за да го дава на Другите.

Идеята Ви за монумент на книгата – един реликт, вече издигнат пред входа на УниБИТ – впечатлява с това, че книгата и буквите на Св. Константин-Кирил Философ са конфигурирани върху стилизиран компютърен екран ...

Какво от същността на информацията не се променя при смяната на технологиите?

– Това наистина е въпрос, който съчетава в себе си отговорите на всички въпроси, зададени досега...

Има различни материални носители на информация и знание в цялата история на създаването и развитието на човешката цивилизация...

При всички случаи РОЛЯТА НА ИНФОРМАЦИЯТА – КАТО СИНТЕЗИРАНА ФОРМА НА ЗНАНИЕТО – Е:

- да запази паметта на човечеството;
- да умножи паметта на човечеството;

*90. Проф. Александра
Куманова*

**- да бъде в полза за бъдещите
поколения на човечеството...**

*– Благодаря Ви за тази беседа (Ил. 90),
уважаеми професор Денчев.*

ЦИТИРАНА ЛИТЕРАТУРА И БЕЛЕЖКИ

1. Лат.: *Пръв сред равни.*
2. Грузинска мъдрост.
3. Нем.: Идеална цялостна форма, общ облик.
4. Цялата мисъл в оригинал звучи така: „*Education is an admirable thing. But it is well to remember from time to time that **nothing that is worth knowing can be taught.***”
Цит. от тит.: A Few Maxims for the Instruction of the Over-Educated (1894). (Първа публ. – анонимна, на 17 ноември 1894 в „Saturday Review”).
5. Кабаиванов, Р. и др. Размисли за информацията и информационно-пространствено-времевия континуум / Р. Кабаиванов, С. Кабаиванов. – В. Търново : Абагар, 2014. – 160 с.
6. Сълков, С. Теория на абсолютността. – София [: Б. и.], 2006. – 200 с.
7. Лат.: *За слава.*
8. Срв.: Соколова, С. 60 години от рождението на професор д.ик.н. Стоян Денчев : Библиографски преглед на публикациите му в и около „Трудове на Студентското научно общество при УниБИТ. Посветени на него приноси. // Издател (В. Търново), 2012, N 3-4, с. 7-16. – Рез. на бълг. и англ. ез.; [Стоян Денчев] : Библиогр. // Cogito[,] ergo sum : Проф. Стоян Денчев на 60 : Юбил. сб. / Състав. Д. Иванов, Н. Костова ; Ред. Д. Иванов. – София, 2013, с. 190-226.
9. Лат.: *Публично доверие.*

10. **Денчев, С.** Личност – Информация – Наука – Школа – Морал (Уводни думи от отговорния редактор). // *Тр.* на Студентското научно общество при СВУБИТ, Т. I, 2008, с. 17-18; **Денчев, С.** Информация, наука, школа : Триединство (Уводни думи на отговорния редактор) // *Тр.* на Студентското научно общество при СВУБИТ, Т. II, 2008, с. 33-35; **Денчев, С.** Информацията като обществена ценност (Уводни думи на отговорния редактор). // *Тр.* на Студентското научно общество при СВУБИТ, Т. IV, 2009, с. 49-50; **Денчев, С.** и др. Азбучен списък на заглавията (и техните интернет адреси и електронна поща) на актуални за България периодични и продължаващи чуждестранни издания (По сродните интердисциплинарни области библиография – библиографознание – книгознание – архивно дело – библиотекознание – информатика – информационни технологии) / С. Денчев, А. Куманова. // *Тр.* на Студентското научно общество при СВУБИТ, Т. IV, 2009, с. 121-137; **Информационна** картина на феномена „ЛИЧНОСТ” : социално-психологически дискурс (Емпирично изследване и теоретично обобщение на Студентското научно общество при СВУБИТ) / С. Денчев и др. // *Тр.* на Студентското научно общество при СВУБИТ, Т. IV, 2009, с. 63-66. – Други авт.: А. Куманова, П. Златкова, Е. Игнатова, М. Никова; **Денчев, С.** Първият триезичен речник по библиотечна и информационна дейност на XXI век (Уводни думи на отговорния редактор). // *Тр.* на Студентското научно общество при СВУБИТ, Т. III, 2010, с. 17-19; **Денчев, С.** Информацията като обществена ценност (Уводни думи от отговорния редактор). // *Тр.* на Студентското научно общество при СВУБИТ, Т. V, 2010, с. 47-49; **Информационна** картина на феномена „ИНФОРМАЦИЯ” : социално-психологически дискурс (Емпирично изследване и теоретично обобщение на Студентското научно общество при СВУБИТ) / С. Денчев и др. // *Тр.* на Студентското научно общество при СВУБИТ, Т. V, 2010, с. 61-65. – Други авт.: А. Куманова, Т. Тодорова, П. Златкова, С. Ефтимова, Е. Игнатова, М. Никова; **Информационна** картина на феномена „ЦЕННОСТ” : социално-психологически дискурс (Емпирично изследване и теоретично обобщение на Студентското научно общество при СВУБИТ) / С. Денчев и др. // *Тр.* на Студентското научно общество при СВУБИТ, Т. V, 2010, с. 73-77. – Други авт.: А. Куманова, Т. Тодорова, П. Златкова, С. Ефтимова, Е. Игнатова, М. Никова; **Денчев, С.** Шестдесет години библиотечно образование в България (Уводни думи от отговорния редактор). // *Тр.* на Студентското научно общество при СВУБИТ, Т. VI, 2011, с. 40-41; **Денчев, С.** др. Конституциите на Република България, САЩ и Декларацията за правата на човека на ООН : Морфология / С. Денчев, А. Куманова, Н. Василев // *Тр.* на Студентското научно общество при СВУБИТ, Т. VI, 2011, с. 65-66; **Информационна** картина на феномена „СВОБОДА” : социално-психологически дискурс (Емпирично изследване и теоретично обобщение на Студентското научно общество при СВУБИТ) / С. Денчев и др. // *Тр.* на Студентското научно общество при СВУБИТ, Т. VI, 2011, с. 180-183. – Други авт.: А. Куманова, Т. Тодорова, М. Нанкова, М. Енчева, Л.

Парижкова, П. Златкова, М. Никова, Б. Николова; **Информационна** картина на феномена „ЦЕННОСТ“ : социално-психологически дискурс (Емпирично изследване и теоретично обобщение на Студентското научно общество при СВУБИТ) / С. Денчев и др. // *Тр.* на Студентското научно общество при СВУБИТ, Т. VI, 2011, с. 158-159. – Други авт.: А. Куманова, Т. Тодорова, П. Златкова, С. Ефтимова, Е. Игнатова, М. Никова, Б. Николова; **Денчев, С.** Информацията – фактор, мисия, истина (Уводни думи от отговорния редактор) // *Тр.* на Студентското научно общество при СВУБИТ, Т. VII, 2012, с. 19-21; **Денчев, С.** и др. Онтологична, лексикална, морфологична и синтактична информационна характеристика на езика на Св. о. Паисий Хилендарски в „История Славяноболгарская...“ (Към въпроса за смисъла на интелектуално-комуникативния акт) / С. Денчев и др. // *Тр.* на Студентското научно общество при СВУБИТ, Т. VII, 2012, с. 33-54. – Други авт.: А. Куманова, М. Куманов, Н. Василев; **EVRISTIANA** : Електронна библиотека (Информационна ризома : Ретикула) / С. Денчев и др. // *Тр.* на Студентското научно общество при УНИБИТ (София), Т. VII, 2012, с. 179-184 с. с ил. — Други авт.: А. Куманова, Н. Василев, С. Пенева, Р. Димитрова; **Триезичен** речник по библиотечна и информационна дейност (Библиотекознание, книгознание, полиграфия, архивистика, документалистика, библиография, библиографознание, информатика, информационни технологии) / С. Денчев и др. // *Тр.* на Студентското научно общество при СВУБИТ, Т. VII, 2012, с. 71-73. – Други авт.: А. Куманова, Н. Казански, Н. Василев, М. Максимова...

11. **Tabula Gratulatorum [I]** : Систематизиран хронологично-азбучен библиографски списък на публикациите на членовете на Студентското научно общество на университета : 2005-2007 (NN 1-72) / [Състав. А. Куманова ; Библиогр. ред. М. Максимова] ; *Посв. на С. Денчев.* // *Тр.* на Студентското научно общество при СВУБИТ (София), Т. I, 2008, с. 7-16. – 72 ном. назв. – *Без подпис*; **Tabula Gratulatorum [II]**: Систематизиран хронологично-азбучен библиографски списък на публикациите на членовете на Студентското научно общество на университета : 2005-2008 (NN 1-223) / [Състав. А. Куманова ; Библиогр. ред. М. Максимова] ; *Посв. на С. Денчев.* // *Тр.* на Студентското научно общество при СВУБИТ, Т. II, 2008, с. 7-32. – 223 ном. назв. – *Без подпис*; **Tabula Gratulatorum [III-IV]** : Систематизиран хронологично-азбучен библиографски списък на публикациите на членовете на Студентското научно общество на университета : 2005-2009 (NN 1-319) / [Състав. А. Куманова ; Библиогр. ред. М. Максимова] ; *Посв. на С. Денчев.* // *Тр.* на Студентското научно общество при СВУБИТ (София), Т. IV, 2009, с. 7-48. – 319 ном. назв. – *Без подпис*; **Tabula Gratulatorum [V]** : Систематизиран хронологично-азбучен библиографски списък на публикациите на членовете на Студентското научно общество на университета : 2005-2009 (NN 1-419) / [Състав. А. Куманова, Д. Рагьова ; Библиогр. ред. М. Максимова] ; *Посв. на С. Денчев.* // *Тр.* на Студентското научно общество при СВУБИТ (София), Т. V, 2010, с. 7-56.

– 419 ном. назв. – *Без подпис*; **Tabula Gratulatorum [VI]** : Систематизиран хронологично-азбучен библиографски списък на публикациите на членовете на Студентското научно общество на университета : 2005-2010 (NN 1-507) / [Състав. А. Куманова, В. Меродийска ; Библиогр. ред. М. Максимова] ; *Посв. на С. Денчев.* // *Тр.* на Студентското научно общество при УНИБИТ (София), Т. VI, 2011, с. 7-39. – 507 ном. назв. – *Без подпис*; **Tabula Gratulatorum [VII]** : Систематизиран хронологично-азбучен библиографски списък на публикациите на членовете на Студентското научно общество на университета : 2005-2012 (NN 508-610) / [Състав. А. Куманова, Б. Николова ; Библиогр. ред. М. Максимова] ; *Посв. на С. Денчев.* // *Тр.* на Студентското научно общество при УниБИТ (София), Т. VII, 2012, с. 7-18. – 508-610 ном. назв. – *Без подпис*; **Tabula Gratulatorum [VIII]** : Систематизиран хронологично-азбучен библиографски списък на публикациите на членовете на Студентското научно общество на университета : 2005-2013 (NN 1-724) / [Състав. А. Куманова, Б. Николова ; Библиогр. ред. М. Максимова] ; *Посв. на С. Денчев.* // *Тр.* на Студентското научно общество при УниБИТ (София), Т. VIII, 2013, с. 7-43. – 724 ном. назв. – *Без подпис*; **Tabula Gratulatorum [IX]** : Систематизиран хронологично-азбучен библиографски списък на публикациите на членовете на Студентското научно общество на университета : 2005-2013 (NN 1-879) / [Състав. А. Куманова, С. Соколова ; Библиогр. ред. М. Максимова ; *Посв. се на С. Денчев.*] // *Тр.* на Студентското научно общество при УниБИТ (София), Т. IX, 2014, с. 7-52. – 879 ном. назв. – *Без подпис.* – *Публ. и в:* <sno.unibit.bg/files/1_3.pdf>; **Tabula Gratulatorum [X]** : Систематизиран хронологично-азбучен библиографски списък на публикациите на членовете на Студентското научно общество на университета : 2005-2014 (NN 1-1332) / [Състав. А. Куманова, Н. Василев, К. Александрова, М. Матова ; Библиогр. ред. М. Максимова.] // *Тр.* на Студентското научно общество при УниБИТ (София), Т. X, 2015, с. 7-185. – 1332 ном. назв. – *Именен показалец ; Показалец на рец. изд.* – *Без подпис.* – *Публ. и в:* <http://www.sno.unibit.bg/files/1_3.pdf>; **Tabula Gratulatorum [XI]** : Систематизиран хронологично-азбучен библиографски списък на публикациите на членовете на Студентското научно общество на университета : 2005-2015 (NN 1-1561) / [Състав. А. Куманова, Н. Василев, К. Александрова, М. Матова ; Библиогр. ред. М. Максимова.] // *Тр.* на Студентското научно общество при УниБИТ (София), Т. XI, 2016, с. 7-185. – 1561 ном. назв. – *Именен показалец.* – *Без подпис.* – *Публ. и в:* <<http://sno.unibit.bg/files/TG-1560-MM-DR-22-05-15.pdf>>. – Под печ.

12. *Лат.: Действена причина.*

13. *Вж:* редколегията на „Трудовете на Студентското научно общество при УниБИТ“.

14. *Лат.: От предшестващото, предварително.*

15. **Денчев**, С. Г. Информационна среда за трансфер на технологии = Information environment for technology transfer : Глобални проблеми : Анализ и управление : Науч. моногр. : Кн. 1–] : Кн. 1 [: Закономерности, свързани с категорията информационна среда / Колеж по библиотекознание и информ. технологии ; [Науч. ред. Д. Христов]. – София : З. Стоянов, 2003. – 167 с. : [5] фиг.; [7] форм.; [1] табл. на идентификац. код. на нац. станд. – [Библиогр.: 292 ном. назв.: на кирилица: NN 1-52; на латиница: NN 53-292.

16. **Денчев**, С. Г. и др. Несигурност, сложност и информация : Анализ и развитие на несигурна информационна среда = Uncertainty, complexity and information : Analysis and development of uncertain information environment [: Глобални проблеми : Анализ и управление : Науч. моногр. : Кн. 1–] : Кн. 2 [: Комплексно изследване на информационните аспекти на несигурността и сложността при работа с информационни същности] / С. Г. Денчев, Д. Г. Христов ; Колеж по библиотекознание и информ. технол.; Амер. унив. в България ; [Науч. ред. А. Ескенази]. – София : З. Стоянов ; Унив. изд. Св. Климент Охридски, 2004. – 175 с. : [на 64 с. : матем.] форм. ; [11] фиг. ; [4] табл. – [Библиогр.: 317 ном. назв.: на кирилица: NN 1-67; на латиница: NN 68-317.

17. **Куманова**, А. Когнитологична проскопия на информационната среда (information environment) : [Рец. на кн.: *вж: бел. 15*]. // *Философски алтернативи* / Инст. за филос. изслед. при БАН (София), 2004, N 4-5, с. 273-283; **Куманова**, А. Феноменологична проскопия на информационната среда (information environment) : [Рец. на кн.: *вж: бел. 16*]. // *Тр. на Специализ. висше у-ще по библиотекознание и информ. технол.* (София), 2007, Т. 6, с. 531-545.

18. **Иванов**, В. Дионис и прадионисийство [: Моногр.]. – Санкт-Петербург : Алетейя, 1994. – 344 с. – (Античная б-ка ; Исслед.)

19. *Лат.: Златна среда.*

20. **Эпштейн**, М. Игра в жизни и искусстве. // *Совр. драматургия* (Москва), 1982, N 2, с. 244-255.

21. Немската дума **Spiel** има по-широк диапазон на употреба, който е съотносим по-скоро с английското **playing** (въпреки че няма пряко съответствие). *Срв.: Вежбицкая*, А. Прототипы и инварианты / Пер. с англ.: Г. И. Кустовой. // *Вежбицкая*, А. Язык : Культура. Познание [: Сб. науч. тр.] / Пер. с англ.; Отв. ред.: М. А. Кронгауз; Вступ. ст.: Е. В. Падучевой. – Москва, 1997, с. 212-214.

22. *Лат.: Иначе.*

23. **Денчев, С.** и др. Българското начало в европейската цивилизация :
 Онтология на иназацията (Из Плен. докл. на VII нац. науч. конф. с межд.
 участие „България – кръстопът на култури и цивилизации”, 1.11.2009 г.,
 София) / С. Денчев, А. Куманова, Н. Василев. // *За буквите* : Кирило-
 Методиевски вестник, N 32, май 2010, с. 32; **Денчев, С.** и др. Българското
 начало в европейската цивилизация : Онтология на иназацията (Към някои
 психологически проблеми, свързани със създаването на глаголицата и
 кирилицата и делото на Св. Константин-Кирил Философ и св. архиепископ
 Методий) / С. Денчев, А. Куманова, Н. Василев. // *Издател*, 2010, N 1-2-3, с.
 4-13. – Редуц. публ.; **Денчев, С.** и др. Българското начало в европейската
 цивилизация (Към проблема за изключителните психологически основания,
 отразени в книжовната система, създадена от Св. Св. Константин-Кирил
 Философ и Методий) : Плен. докл. / С. Денчев, А. Куманова, Н. Василев. //
 [Седма] VII национална научна конференция с международно участие
 „България – кръстопът на култури и цивилизации”, 1.11.2009 г., София, Нац.
 дворец на културата. – София, 2010, с. 45-101: с ил. – Разшир. публ.; **Денчев,**
С. и др. Графемите на кирилицата в естествената знакова класификация на
 писмото на Homo sapiens`а (Към аксиологичния въпрос за методологията на
 писмената ера) / С. Денчев, А. Куманова. // [Шеста] VI национална научна
 конференция с международно участие „България в културното многообразие
 на Европа”, 1.11.2008 г., София, Нац. дворец на културата. – София, 2009, с.
 111-118; **Денчев, С.** и др. Графемите на писмото на Homo sapiens`а
 (Естествена знакова класификация на човечеството) : Пленарен докл. / С.
 Денчев, А. Куманова. // *Нови информационни технологии в образователния
 процес* : Пленарен докл. на III Науч. семинар на СВУБИТ, Слънчев бряг,
 8-10.05.2008 г. – София, 2009, с. 9-26. – Библиогр.: 19 неном. назв. в 35 ном.
 бел. – С рис. на авт.; **Денчев, С.** и др. Графемы письма Homo sapiens. К
 аксиологическому вопросу методологии письменной эры / С. Денчев, А.
 Куманова. // *Библиотечное дело – 2011*: Библиотечно-информационная
 деятельность в условиях модернизации общества : Сворцовские чтения :
 Материалы 16 межд. науч. конф. – Москва, 27-28 апреля 2011 г. / Моск. гос.
 унив. культуры и искусств и др. – Москва, 2011, с. 16-19; **Денчев, С.** и др.
 Графемы письма Homo sapiens`а (Естественная знаковая классификация
 человечества) : К аксиологическому вопросу методологии письменной эры /
 С. Денчев, А. Куманова. // *Ноосферное образование в евразийском
 пространстве* : I науч. конф. – Санкт-Петербург, 2-3 апреля 2009 г. / Смольн.
 унив. РАО. – Санкт-Петербург, 2009, с. 586-599. – Библиогр.: 19 неном. назв. в
 35 ном. бел. – С рис авт.; **Денчев, С.** и др. Графемы письма Homo sapiens`а
 (Естественная знаковая классификация человечества) : К аксиологическому
 вопросу методологии письменной эры / С. Денчев, А. Куманова. // *Мир
 библиографии* (Москва), 2010, N 3, с. 2-8; **Денчев, С.** и др. Делото на Св. княз
 Борис I Михаил и на Св. Св. Седмочисленици (Св. Константин-Кирил
 Философ, Св. архиепископ Методий, Св. архиепископ Климент, Св. епископ

Наум, Св. епископ Горазд, Св. Сава, Св. Ангеларий) – двете страни на един и същ цивилизационен избор : Плен. докл. на XII Нац. науч. конф. с междунар. участие „Обществото на знанието и хуманизмът на XXI век” / С. Денчев, А. Куманова, Н. Василев ; *Посв. на 1150-год. от Покръстването на българите*. // [Дванадесета] XII национална научна конференция с международно участие „Обществото на знанието и хуманизмът на XXI век”, 1.11.2014 г., София, УниБИТ : Юбил. изд., посветено на 65-ата год. на Унив. по библиотекознание и информ. технол. – София, 2015, с. 55-71 : с ил. – *Резюме на англ. ез.*; Денчев, С. и др. Информационен код на българското изящно слово : Хуманизираща феноменология (Аксиология на семантичното, лексикалното и фонетично-морфологичното и декодиране) : Плен. докл. / С. Денчев, А. Куманова, Н. Василев. // [Осма] VIII национална научна конференция с международно участие „Обществото на знанието и хуманизмът на XXI век”, 1.11.2010 г., София, Нац. дворец на културата. – София, 2011, с. 43-61, с ил. – Библиогр. с. 51-55, вкл. 11 ном. загл. – Разшир. публ.; Денчев, С. и др. Информационен код на българското изящно слово : Хуманизираща феноменология (Аксиология на семантичното, лексикалното и фонетично-морфологичното и декодиране) / С. Денчев, А. Куманова, Н. Василев. // *Издател*, 2011, N 1-2, с. 19-25, с ил. – Редуц. публ.; Денчев, С. и др. Към проблема за синтактиката на трансформационните процеси в съвременния български език – хипотаксични, паратаксични и интермодални модели (Трансмисия на езика на Св. Константин-Кирил Философ и архиепископ методий във филологическия модел на славянските езици) : Плен. докл. на XIII Нац. науч. конф. с междунар. участие „Обществото на знанието и хуманизмът на XXI век” / С. Денчев, А. Куманова, Н. Василев ; *Посв. на 1150-год. от Покръстването на българите*. // [Тринадесета] XIII национална научна конференция с международно участие „Обществото на знанието и хуманизмът на XXI век”, 1.11.2015 г., София, УниБИТ. – София, 2016. – *Резюме на англ. ез.* – Под печ.; Денчев, С. и др. Метонимичната интеракция – символното метазнание на бъдещето (Към онтологията на УниБИТ „Бяла светлина” – динамичен синтез : Когнитологичен, компаративистичен и библиографски универсален информационен модел на света и на мястото на България в него) : Пленарен докл. / С. Денчев, А. Куманова, Н. Василев ; *Епиграф*: „... кога дойде свършеното знание, тогава това „дoneyде” ще изчезне” – 1 Кор. 13: 10. // [Десета] X юбилейна национална научна конференция с международно участие „Обществото на знанието и хуманизмът на XXI век”, 1 ноември 2012 г., София, Бълг. акад. на науките. – София, 2013, с. 39-53 : с ил. – Библиогр.: 50 неном. назв. в 37 ном. бел. – Съавт.: С. Денчев, Н. Василев; **Морфология** на семиозата и етимология на тезауруса на езика на св. о. Паисий Хилендарски: Историографски и универсални онтологични черти / С. Денчев и др. // [Девета] IX национална научна конференция с международно участие „Обществото на знанието и хуманизмът на XXI век”, 1.11.2011 г., София, Нац. дворец на културата. – София, 2012, с. 36-68: с ил. – Други авт.: А. Куманова,

М. Куманов, Н. Василев; **Денчев, С.** и др. Просветител и възродител [Ценностен, лингвистичен и библиографски модел на „Житие и страдания грешнаго Софрония...” от Св. епископ Софроний Врачански : Информационен код (Към проблема за поетиката) / *Посв. се на 200-годишнината от смъртта на Св. епископ Софроний Врачански (1739-1813); Епиграф: „България тебе венец плете, а на небесе уже готов!”* – Димитър Попски]. // *За буквите – О писменехъ* : Кирило-Методиевски вестник (София), N 40, ноември 2013, с. 30. – Съавт.: С. Денчев, Н. Василев. – *Редуц. публ.*; **Денчев, С.** и др. Религиозният код на българското изящно слово : Християнски универсален модел / С. Денчев, А. Куманова, Н. Василев. // *Етническа и религиозна толерантност : Гражданско общество в Югоизт. Европа : Науч. конф. с междунар. участие = Ethnic and Religious Tolerance : Civil Society in South East Europe : Intern. conference* : Програма / Унив. по библиотекознание и информ. технологии (УниБИТ), София, 2 дек. 2010. – София, 2010, с. 26. – Рез. на англ. ез. под загл.: *The Religious Code of the Bulgarian Refined Speech : A Christian Universal Model*; **Денчев, С.** и др. Ценностен геном на българския книжовен и литературен език : Генеалогична феноменология – информационен код на изящното слово : Пленарен докл. / С. Денчев, А. Куманова, Н. Василев. // *Нови информационни технологии в образователния процес : Докл. и съобщ. на IV науч. семинар на СВУБИТ, Хисаря, 27-29.03.2009 г.* – София, 2010, с. 13-48. – Библиогр. и бел. с. 41-47 ; Рез. на бълг. ез. с. 47-48; **Денчев, С.** и др. Ценностен, лингвистичен и библиографски модел на „Житие и страдания грешнаго Софрония...” от Св. епископ Софроний Врачански: Информационен код (Към проблема за поетиката) : Плен. докл. / С. Денчев, А. Куманова, Н. Василев ; *Посв. на 200-год. от смъртта на Св. епископ Софроний Врачански (1739-1813) ; Епиграф: „България тебе венец плете, / а на небесе уже готов!”* – Димитър Попски. „Ода за Софроний”. // [Единадесета] XI национална научна конференция с международно участие „Обществото на знанието и хуманизмът на XXI век”, 1.11.2013 г., София, Голям салон на БАН. – София, 2014, с. 51-68: с ил. – Библиогр.: в 25 систем. и ном. бел. – Съавт.: С. Денчев, Н. Василев. – *Разшир. публ.*; **The Bulgarian literary language as a hypercategory of the national security : Formulation of the problem** / S. Denchev, A. Kumanova, M. Kumanov, N. Vasilev. // *Globalism and Security : International Scientific Conference, Sofia, 5th June 2009.* – Sofia, 2009, p. 176-193; **Denchev, S.** et al. *The Religious Code of the Bulgarian Refined Speech : A Christian Universal Model* / S. Denchev, A. Kumanova, N. Vasilev. // *Етническа и религиозна толерантност : Гражданско общество в Югоизт. Европа : Науч. конф. с междунар. участие = Ethnic and Religious Tolerance : Civil Society in South East Europe : Intern. conference* : Програма / State Univ. of Library and Information Technologies (SULSIT), Sofia, Dec. 2, 2010. – Sofia, 2010, p. 26. – Res. in Engl; **Denchev, S.** et al. *The Religious Code of the Bulgarian Refined Speech : A Christian Universal Model* / S. Denchev, A. Kumanova, N. Vasilev. // *Ethnic and Religious Tolerance : Civil Society in South East Europe : Intern. conference* : Conference papers / State

Univ. of Library and Information Technologies (SULSIT) ; Ed. S. Denchev et al. – Sofia, Dec. 2, 2010. – Sofia, 2011, p. 143-149. – Coaut: A. Kumanova, M. Kumanov, N. Vasilev. ...

24. **Куманова, А.** и др. Златна христоматия на България : Кн. I. Оратория : Аналитико-синтетична архитектурника на българското изящно слово от IX до XXI в. (Универсален информационен модел) : Учебно пособие по морфология на академичното текстописане : „Бяла светлина” (Lux alba) : Оратория за България : Божествен флорилегиум – Идиличен триптих : [1-3] / А. Куманова, Н. Василев ; Предг. А. Куманова, Н. Василев ; Интродукция А. Куманова ; Дейксис Н. Василев ; Под ред. на И. Теофилов, о. С. Пашов ; Терминолог. ред. Н. Казански ; Справ.-информ. ред. Цв. Найденова, А. Даскалов, Д. Ралева ; Библиогр. ред. М. Максимова ; *Посв. се на проф. С. Денчев ; Епиграф: „Помогни ми, Господи, да помогна на слепите да прогледнат.”* – Н. Василев. – София : За буквите – О писменехъ, 2013. – 1-10 ; I-X ; 11-392 с. : с ил. – (Факлоносци ; VIII). – Показалец на имената ; Показалец на загл. на текстовите произведения ; Показалец на загл. на муз. творби ; Показалец на съкр. на авт. и цит. текстове ; Списък на ил. ; Списък на съкр.

Публ. и във вид на ел. кн. в изд. „За буквите – О писменехъ” (2013): <<http://www.sno.unibit.bg>>.

Публ. и в: <<http://www.local.svubit.org/2009/03/08/open-da>> – до 30.09.2010; от 30.09.2010: <<http://www.sno.unibit.bg>>.

Съдържа:

1) (с. I-IX:) **Куманова, А.** и др. Ризома на литературното съзерцание и познание (Предговор) / А. Куманова, Н. Василев.

2) (с. 13-47:) **Куманова, А.** Святото Кирило-Методиево дело: Провидчество на XXI век (Философска и информационна картина на познанието и обществото) (Интродукция).

3) (с. 347-356:) **Василев, Н.** Поетика на метонимичната интеракция – ораторията „Бяла светлина” (Дейксис).

Библиогр. информ.: **1. III** Студентска науч. конф. „От информация към знание” (18.05.2007 г.) : Прогр. / СВУБИТ. – София, 2007, с. 1; **2. V** Нац. науч. конф. с междунар. участие „Кирилицата и духовността на Европейската информационна цивилизация” (1.11.2007 г.) : Прогр. / СВУБИТ и др. – София, 2007, с. 1; **3. VI** Студентска науч. конф. „Информация: универсалност и свобода – избор, достъп, прозрачност” (21.05.2010 г.) : Прогр. / СВУБИТ. – София, 2010, с. 1; **4. VII** Студентска науч. конф. „Информацията – фактор, мисия, истина” (20.05.2011 г.) : Прогр. / УниБИТ. – София, 2011, с. 1; **5. VIII** Национална научна конференция с международно участие (1.11.2010 г.: „Обществото на знанието и хуманизма на XXI век” : Прогр. / УниБИТ и др. – София, 2010, с. 1; **6. IX** Национална научна конференция с международно участие (1.11.2011 г.: „Обществото на знанието и хуманизма на XXI век” : Прогр. / УниБИТ и др. – София, 2011, с. 1; **7. X** Студентска науч. конф.

„Информация – творчество – синтез” (16.05.2014 г.) : Прогр. / УниБИТ. – София, 2014, с. 1; **8. XI** науч. конф. „Магистрала на цивилизацията – информация, знание, памет” (22.05.2015 г.) : Прогр. / УниБИТ. – София, 2015, с. 1; **9. XII** Нац. науч. конф. с междунар. участие „Обществото на знанието и хуманизмът на XXI век” (31.10-1.11.2014 г.) : Прогр. / УниБИТ и др. – София, 2014, с. 3; **10. XIII** Нац. науч. конф. с междунар. участие „Обществото на знанието и хуманизмът на XXI век” (1.11.2015 г.) : Прогр. / УниБИТ и др. – София, 2015, с. 1; **11. Съвременните поети на България, представени в интеракцията на УниБИТ „НОМО САНТАНС”** / Н. Лилов и др. (NN 1176-1184). // Т р. на Студентското научно общество при УниБИТ (София), Т. XI, 2016, с. 554; 576; 599. – Други авт.: М. Тодоров, А. Георгиев, Г. Георгиев, В. Аролска, Д. Владимирова, Г. Вучева, Д. Младенова, Н. Иванова. <<http://www.unibit.sno.bg>>; **12. Сравнителна характеристика на интеракциите на УниБИТ „НОМО VERBI GRACILIS” и „НОМО САНТАНС”** (Фактологичен разрез) / Е. Йоцова и др. (NN 1185-1190). // Т р. на Студентското научно общество при УниБИТ (София), Т. XI, 2016, с. 554; 576; 599. – Други авт.: Д. Жикова, А. Сергеев, М. Атанасова, М. Вълков, К. Лазаров. <<http://www.unibit.sno.bg>>; **13. Сравнителна характеристика на интеракциите на УниБИТ „НОМО VERBI GRACILIS” и „НОМО САНТАНС”** (Първично-документален разрез) / С. Колева и др. (NN 1191-1197). // Т р. на Студентското научно общество при УниБИТ (София), Т. XI, 2016, с. 554; 577; 600. – Други авт.: Е. Гочева, М. Матова, Т. Иванова, М. Михайлова-Аси, П. Иванов, М. Пейкова. <<http://www.unibit.sno.bg>>; **14. Послание на интеракцията на УниБИТ „НОМО САНТАНС”** / Л. Методиева и др. (NN 1266-1274). // Т р. на Студентското научно общество при УниБИТ (София), Т. XI, 2016, с. 557; 579; 602. – Други авт.: Й. Тончева, Д. Джаджарова, А. Сотирова, И. Кикарина, И. Младенова, К. Катинин, М. Иванов, М. Андонова. <<http://www.unibit.sno.bg>>; **15. Персонажи в интеракцията на УниБИТ „НОМО САНТАНС”** / И. Стоичкова и др. (NN 1275-1281). // Т р. на Студентското научно общество при УниБИТ (София), Т. XI, 2016, с. 557; 579; 602. – Други авт.: А. Пешева, В. Бисеринкова, П. Петков, В. Пенков, Н. Тодоров, А. Георгиева. <<http://www.unibit.sno.bg>>; **16. Послание на интеракцията на УниБИТ „НОМО NARRANS”** / Ц. Кирилова и др. (NN 1236-1244). // Т р. на Студентското научно общество при УниБИТ (София), Т. XI, 2016, с. 556; 578; 601. – Други авт.: Д. Семерджиева-Паскова, Г. Драгиева, Г. Георгиева, В. Велкова, И. Тороманов, М. Генчева, И. Миткова, В. Димитрова. <<http://www.unibit.sno.bg>>; **17. Персонажи в интеракцията на УниБИТ „НОМО NARRANS”** / С. Тегаркова и др. (NN 1245-1255). // Т р. на Студентското научно общество при УниБИТ (София), Т. XI, 2016, с. 556; 579; 602. – Други авт.: М. Лалошев, Н. Йорданова, Т. Илиева, Д. Илкова, Т. Павлова, В. Нацкова, Р. Халил, Б. Милчева, Р. Станчева, Ц. Николова. <<http://www.unibit.sno.bg>>; **18. Водещи идеи в интеракцията на УниБИТ „НОМО LEGENS”** / К. Кючуков а и др. (NN 1059-1066). // Т р. на Студентското научно общество при УниБИТ (София), Т. XI, 2016, с. 552 ; 574; 597. – Други авт.: М.

Гъмзова-Келеева, Е. Мишева, Н. Ичова, Н. Цонева, Л. Горанов, С. Иванов, Й. Кръстева. <<http://www.unibit.sno.bg>>; **19. Първично-документален** разрез на интеракцията на УниБИТ „НОМО LEGENS” / Г. Попова и др. (NN 1067-1075). // Т р. на Студентското научно общество при УниБИТ (София), Т. XI, 2016, с. 552 ; 574 ; 597. – Други авт.: Й. Иванова, Ц. Иванова, П. Николова, И. Илиев, Ж. Кошова, Й. Итова, Л. Стоянов, М. Стоименова. <<http://www.unibit.sno.bg>>; **20. Водещи** идеи в интеракцията на УниБИТ „НОМО LEGENS” / И. Стоянов и др. (NN 1076-1087). // Т р. на Студентското научно общество при УниБИТ (София), Т. XI, 2016, с. 552 ; 574 ; 597. – Други авт.: Ц. Данева, Д. Каменова, Д. Иванов, Б. Иванова, Л. Велков, М. Танев, С. Николова, К. Коцев, Г. Соколов, Д. Динов, Д. Терзиева. <<http://www.unibit.sno.bg>>; **21. Действащи** лица в интеракцията на УниБИТ „НОМО LEGENS” / В. Гюзелева и др. (NN 1088-1097). // Т р. на Студентското научно общество при УниБИТ (София), Т. XI, 2016, с. 552; 575; 598. – Други авт.: С. Йорданова, К. Неделков, Ц. Тодоров, Г. Петрова, Н. Чавдаров Найденов, В. Лазова, Х. Марковски, Х. Янъков, И. Енчева. <<http://www.unibit.sno.bg>>; **22. Послание** на интеракцията на УниБИТ „НОМО LEGENS” / И. Янева и др. (NN 1200-1208). // Т р. на Студентското научно общество при УниБИТ (София), Т. XI, 2016, с. 555; 578; 601. – Други авт.: М. Стаменова, Ю. Величкова, В. Пенева, С. Кръстева, В. Станчев, В. Станков, С. Иванова, И. Видинова. <<http://www.unibit.sno.bg>>; **23. Персонажи** в интеракцията на УниБИТ „НОМО LEGENS” / И. Иванова и др. (NN 1209-1216). // Т р. на Студентското научно общество при УниБИТ (София), Т. XI, 2016, с. 556; 578; 601. – Други авт.: Д. Иванова, А. Ангелова, Т. Железова-Борисова, Ц. Тоскова, Д. Костадинова, Г. Недялкова, А. Симова. <<http://www.unibit.sno.bg>>.

Отз.: **1. Чобанов, А.** Песен на песните [VII Студентска научна конференция и изложба „Информацията фактор, мисия, истина” („The information – factor, mission, truth”) на Унив. по библиотекознание и информ. технол. – 20.05.2011 г.]. // *Науч. тр.* на Унив. по библиотекознание и информ. технол. (София), 2012, Т. 10, с. 447-449. – *Рез на рус. и англ. ез.* – Вложка: Стратификация на изследванията на Студентското научно общество (СНО) при УниБИТ (I-VII студентски научни конференции (2005-2011 г.) (2 стр.); **2. Пандулис, А.** и др. „Отворете и простете” [IX Студентска науч. конф. и изложба на СНО при УниБИТ „Информационна култура: наука – изкуство – религия” („Information culture: science – art – religion”, 17.05.2013 г.)] / А. Пандулис, М. Караджинова. // *Информ. бюл. на Центр. библ. на БАН* (София), 2013, N4-5, с. 13-14; **3. Пандулис, А.** и др. „Отворете и простете” [IX Студентска науч. конф. на Студентското научно общество при УниБИТ „Информационна култура: наука – изкуство – религия” – „Information culture: science – art - religion” (девиз: „Знанието е сила” – „Scientia est potentia”) (17.05.2013 г.) (259 доклада: NN 709-967). Представяне на ораторията за България „Бяла светлина” – „Отворете и простете”] / А. Пандулис, М. Караджинова; *Епиграф:* „Res, non verba – Дела, а не думи”. // *Издател* : Научно сп. за книгата (В. Търново),

XV, 2013, N 3-4, с. 49-52. – *Рез. на англ. ез.*; **4. Пандулис, А.** и др. *Res, non verba*; Дела, а не думи [: За IX Студентска науч. конф. на Студентското науч. о-во при УниБИТ „Информационна култура: наука – изкуство – религия” (17.05.2013 г.)] / А. Пандулис, М. Караджинова. // *За буквите – О писменехъ* : Кирило-Методиевски вестник (София), N 40, ноември 2013, с. 25; **5. [Денчев, С.]** Подпомагане на обучението и развитието на студентите: Разд. III [: За дарението на УниБИТ от ... А. Куманова на класическа и електронна библиотека „Нестинариана”]. // [Денчев, С.] Отчет за Ректора за дейността на УниБИТ за учебната 2012/2013 година. – София, 2014, с. 56; **6. Струмина, С.** Научен форум за обществото на знанието и хуманизма на XXI век : [XII национална научна конференция с международно участие „Обществото на знанието и хуманизмът на XXI век” (София, УниБИТ, БАН – 31.10 – 1.11.2014 г. : За Академичната интеракция на УниБИТ „Почакай, слънце!”]. // *Учителско дело*, N 35 (3894), 10 ноември 2014, с. 6. – Публ. на фотогр. от Студентската постерна сесия на 31.10.2014 г. „Книжовност и хуманизъм”/ Д. Бояджиев; **7. Пандулис, А.** XI Студентска научна конференция и изложба на УниБИТ „Магистрала на цивилизацията – информация, знание, памет” (22.05.2015 г.) [: За ораторията „Homo legens” ; „Златната христоматия на България” (София, 2013), „Tabula gratulatorum” (1561 ном. загл.), Плен. докл. на форума, рец. изд. на унив. „Апостоли на инфосферата” (София, 2010), „Методика на науч. изследвания” (София, 2014), „Ризома на инфосферата” (София, 2012) и интеракцията „Молитва за паметта”]. // *Учителско дело* (София), СХХ, N 22, 8 юни 2015, с. 6, с ил. / [Фотогр. Д. Бояджиев.]

Рец.: **1. Симова, П.** Панорама на българския национален литературен космос. // *Издател* : Научно сп. за книгата (В. Търново), XV, 2013, N 3-4, с. 63-64. – *Рез. на англ. ез.*; **2. Шапкалова, С.** За универсалната справочна книга „Златна христоматия на България”. // *Информ. бюл. на Център. библи. на БАН* (София), 2015, N 1 (84), с. 33-34 <cl.bas.bg/about-central-library/bulletin-of-central-library-of-bas/84-(1_2015).pdf>; **3. Борисова, М.** „Златна христоматия на България : Кн. I. Оратория” – универсален историографски модел на българската изящна словесност. // *Науч. тр. на УниБИТ* (София), Т. 12, 2014 (2015), с. 517-520: с ил. – *Рез. на рус. и англ. ез.* – *Редуц. публ.*; **4. Борисова, М.** „Златна христоматия на България: Кн. I. Оратория” – универсален историографски модел на българската изящна словесност. (N 1301). // Тр. на Студентското научно общество при УниБИТ (София), Т. XI, 2016, с. 325-327. – *Разшир. публ.* – <<http://www.unibit.sno.bg>>.

Сръ.: **Куманова, А.** и др. „Бяла светлина” (Lux alba) : Оратория за България – интеракция за универсалния код на българската книжовност и литература (Божествен флорилегиум – Идилiehen триптих [: 1-3]) : Акад. интертекстуална аксиология / А. Куманова, Н. Василев ; Под ред. на Н. Василев и др. ; *Посв. се на ... С. Денчев* ; *Епиграф*: „Помогни ми, Господи, да помогна на слепите да прогледнат.” – Н. Василев. // Тр. на Студентското научно общество при

УниБИТ (до 30.09.2010 – СВУБИТ) (София), Т. II, 2008, с. 503-520; 521-542; Т. V, 2010, с. 692-735; Т. VI, 2011, с. 491-534; Т. VII, 2012, с. 553-604; Т. VIII, 2013, с. 563-624. – Съавт: Н. Василев. – Други ред: о. Стефан Пашов, Иван Теофилов. – *Без подпис.*

а.1. **„В начало беше Словото” (Homo legens – Четящ човек)** : Акад. Свето интертекстуално представление към III Студентска науч. конф. „От информация към знание – From information to knowledge” (18.05.2007 г.) (девиз: „*E pluribus unum*” – „*От многото единото*”) (139 докл.: NN 67-205) и V Нац. науч. конф. с междунар. участие „Кирилицата и духовността на Европейската информационна цивилизация” (1.11.2007 г.) / Под ред. на Н. Василев.

б.2. **„Да се наречеш българин” (Homo scribens – Пишеш човек)** : Акад. интертекстуална епифания към IV Студентска науч. конф. „Информация – личност – знание – Information – person – knowledge” (девиз: „*Aliisinserviendocunsumtor*” – „*Служейки на другите, изгарям*”) (16.05.2008 г.) (85 /84 + 1/ докл.: NN 206-290 – 289-374) и VI Нац. науч. конф. с междунар. участие „България в културното многообразие на Европа” (1.11.2008 г.) / Под ред. на Н. Василев.

с.3.1. **„Светна като слънце” (Homo verbi gracilis – Човек на изящното слово)** : Акад. интертекстуална аксиология към V Студентска науч. конф. „Информация – ценности – общество” – „Information – values – society” (девиз: „*Licht, mehr Licht*” – „*Светлина, повече светлина*”) (22.05.2009 г.) (86 докл.: NN 375-460) и VII Национална научна конференция с международно участие „България – кръстопът на култури и цивилизации”) (1.11.2009 г.) / Под ред. на о. С. Пашов, Ив. Теофилов.

д.3.2. **„Плетение словес” (Homo narrans – Разказващ човек)** : Акад. интертекстуална аксиология към VI Студентска науч. конф. „Информация: универсалност и свобода – избор, достъп, прозрачност” – „Information: Universality and freedom – choice, access, transparency” (девиз: „*Vitam impendere vero*” – „*Да посветим живота си на истината*”) (21.05.2010 г.) (76 докл.: NN 461-533) и VIII Нац. науч. конф. с междунар. участие „Обществото на знанието и хуманизмът на XXI век” (1.11.2010 г.) / Под ред. на о. С. Пашов, Ив. Теофилов.

е.3.3. **„Песен на песните” (Homo cantans – Пеещ човек)** : Акад. интертекстуална аксиология към VII Студентска науч. конф. (20.05.2011 г.) (76 докл.: NN 537-614) и IX Нац. науч. конф. с междунар. участие (1.11.2011 г.) / Под ред. на о. С. Пашов, Ив. Теофилов.

ф.3.4. **„Не живея, а горя” (Homo passionis – Страдащ човек)** : Акад. интертекстуална аксиология към VIII Студентска науч. конф. (18.05.2012 г.) (94 докл.: NN 615-708) и X Юбил. нац. науч. конф. с междунар. участие (1.11.2012 г.) / Под ред. на о. С. Пашов, Ив. Теофилов.

г.3.5. **„Отворете и простете” (Homo ludens – Играещият човек)** : Акад. интертекстуална аксиология към IX Студентска науч. конф. (17.05.2013

г.) (259 докл.: NN 709-967) и XI Нац. науч. конф. с междунар. участие (1.11.2013 г.) / Под ред. на о. С. Пашов, Ив. Теофилов.

25. *Лат.: От възможното до действителното.*

26. *Ето накратко библиографски фрагмент от резултатите от научните експедиции на казвация тези думи:* **Денчев, С.** и др. Знание-episteme – знание-téchné : Трансформатизм инфосферы (Онтология информационной среды) / [Съавт. С. Г. Денчев]. // *Информационные технологии, компьютерные системы и издательская продукция для библиотек* : Материалы IX Междунар. конф. и выст. „LIBCOM-2005” / ГПНТБ России ; Асоц. ЭБНИТ – [Звенигород] Ершово, Россия, 14-18 ноября 2005 г. = Information Technologies, Computer Systems, and Publications for Libraries ; С. Денчев, А. Куманова : Proc. IX Intern. Conf. and Exhibition „LIBCOM-2005” / Rus. Nat. Publ. Libr. for Sci. and Technology ; ELNIT Assos. – [Zvenigorod] Ershovo, Russia, Nov. 14-18, 2005. – [CD-ROM]. – Библиогр.: 30 неном. загл. в 13 ном. бел. – Тр. / Конф. – *Публ. и на англ. ез.* – *Публ.* и в: <<http://www.ilias.org>; <http://www.gpntb.ru>>; **Denchev, S.** et al. Knowledge-episteme – knowledge-téchné : Transformatism of the Infosphere (Ontology of the Informatin Environment) / S. Denchev, A. Kumanova. // *Information Technologies, Computer Systems, and Publications for Libraries* : Proc. IX Intern. Conf. and Exhibition „LIBCOM-2005” / Rus. Nat. Publ. Libr. for Sci. and Technology ; ELNIT Assos. – [Zvenigorod] Ershovo, Russia, Nov. 14-18, 2005. – [CD-ROM]. – Bibliogr.: 30 numberless titles in 13 numb. notes. – Proceedings. / Conf. – *Publ. and in rus.* – *Публ.* и в: <<http://www.ilias.org>; <http://www.gpntb.ru>>; **Денчев, С.** и др. Знание-episteme – знание-techne : Трансформатизм инфосферы (Онтология информационной среды) / С. Денчев, А. Куманова. // *Научно-техническая информация* : Сер. 1 : Организация и методика информационной работы / ВИНТИ (Москва), 2006, N 9, с. 12-18; **Денчев, С.** и др. Знание-episteme – знание-téchné : Трансформатизъм на инфосферата (Онтология на информационната среда) / С. Денчев, А. Куманова. // *Тр. на Специализ. висше у-ще по библиотекознание и информ. технол. (София)*, 2006, Т. 5, с. 103-134. – Библиогр.: 45 неном. назв. – Прил.: Сх. 1-5. – Рез. на рус. и англ. ез.; **Денчев, С.** и др. Ризоматика на информационната среда : Визуализация на хуманитарната библиография (Епистемология на инфосферата) / С. Денчев, А. Куманова. // *Тр. на Специализ. висше у-ще по библиотекознание и информ. технол. (София)*, Т. 6, 2007, с. 127-136. – Библиогр.: 17 неном. назв. – Съавт. С. Г. Денчев; **Денчев, С.** и др. Среца на науката с бизнеса и образованието : Знаниева индустриална навигация за информационните технологии : Девета междунар. науч. конф. и изложба LIBCOM-2005 [: Историогр.-етимол. дискурс на междунар. науч. конференции на Русия на границата между ХХ–ХХІ в.] / С. Денчев, А. Куманова. // *Тр. на Специализ. висше у-ще по библиотекознание и информ. технол. (София)*, Т. 6, 2007, с. 149-171; **Денчев, С.** и др. Азбучен

списък на заглавията (и техните интернет адреси и електронна поща) на актуални за България периодични и продължаващи чуждестранни издания (По сродните интердисциплинарни области библиография – библиографознание – книгознание – архивно дело – библиотекознание – информатика – информационни технологии) / Съавт. С. Денчев, А. Куманова ; *Посв. се на апостола на планет. библиогр. сфера ... Т. Боров и 105-год. от рожд. му. // Издател* (В. Търново), 2006, N 1-2, с. 15-21. – Библиогр.: 105 ном. назв. – Публ. и в: <<http://www.svubit.org>>; **Денчев**, С. и др. Планетарна информационна среда на културата (Върху опита за прочит на нестинарството : Рационална карта) (I. Синтез) / С. Денчев, А. Куманова, Н. Казански. // *Пета* нац. науч. конф. с междунар. участие „Кирилицата в духовността на европейската информационна цивилизация”, София, 1 ноември 2007 г. – София, 2008, с. 608-619. – Библиогр.: 16 бел. + 46 неном. загл. – *Начало*; **Денчев**, С. и др. Ризоматика информационной среды : Визуализация гуманитарной библиографии (Эпистемология инфосферы) / С. Денчев, А. Куманова. // *Information Society Technologies and Culture = Технологии информационного общества и культура : [Материалы] IX междунар. конф. „EVA 2006 Москва : Культура и технологии информационного общества. Век XXI : Электронная информация, визуальные искусства и за пределами” = IX Intern. Conf. „EVA 2006 Moscow : Culture and Information Society Technologies. Century XXI : Electronic Information, the Visual Arts and Beyond”* / Всерос. гос. библи. иностр. лит. им. М. И. Рудомино ; Ком. Европ. сообществ. – Москва, 4-8 дек. 2006 г. = М. I. Rudomino All-Russia State Libr. for Foreign Literature; Europ. Comm. – Moscow, 4-8 Dec. 2006. – Библиогр.: 17 неном. назв. – [CD-ROM]. – Тр. / Конф. – 1 л. изд. к. – *Публ. и на бълг. ез.*; **Денчев**, С. и др. Универсалност на хуманитарното знание : Когнитивен библиогр. контекст на инфосферата в антропол. трансформации на времето (Постановка. Методология. Историография. Терминосистема. Структура. Обобщение) / С. Денчев, А. Куманова, Н. Казански. // *Пета* нац. науч. конф. с междунар. участие „Кирилицата в духовността на европейската информационна цивилизация”, София, 1 ноември 2007 г. – София, 2008, с. 393-423. – 16 бел. + 80 неном. загл. – 1 л. изд. к.; **Денчев**, С. и др. Эпистемология инфосферы : Методологическое вскрытие / С. Денчев, А. Куманова. // *Вузы культуры и искусств в едином мировом образовательном пространстве : Междунар. симпозиум, Москва, 17–18 мая 2007 г. [= Universities of Culture and Arts in a Common World Education Space: Int. Symp.] : Сб. ст. : [В 2 т. : Т. I–II] / [М-во культуры и массовых коммуникаций РФ,] Фед. агенство по культ. и кинематогр., Моск. гос. унив. культуры и искусств; [При содействии: ЮНЕСКО, М-во образования и науки = Min. of Culture and Mass Communication of the Russian Fed., Fed. Agency for Culture and Cinematogr., The Moscow State Univ. of Culture and Arts; With the assist. of UNESCO, Min. of Education and Science of the Russian Fed. – Moscow, 17-18 May 2007] ; Науч. ред. Н. В. Кротова и др. – Москва, 2007. – Т. II, с. 118-121. – Библиогр.: 30 неном. назв. – *Публ. и на англ. ез.*; **Denchev**, S. et al.*

Epistemology of the infosphere : Methodological revelation / S. Denchev, A. Kumanova. // *Universities of Culture and Arts in a Common World Education Space : Intern. Symp. : [Vol. I–II] : Proceedings / Min. of Culture and Mass Communication of the Russian Fed., Fed. Agency for Culture and Cinematogr., The Moscow State Univ. of Culture and Arts; With the assist. of UNESCO; Min. of Education and Science of the Russian Fed. – Moscow, 17-18 May 2007]. – Bibliogr.: 30 numberless titles. – Publ. and in rus. – Публ. и в: <<http://www.simpsummsuc.org/parts.htm>>; **Denchev, S.** et al. Rhizomatic of the Information Environment : Visualization of the Humanitarian Bibliography / S. Denchev, A. Kumanova. // *Information Society Technologies and Culture : IX Intern. Conf. „EVA 2006 Moscow : Culture and Information Society Technologies. Century XXI : Electronic Information, the Visual Arts and Beyond” : Proceedings / M. I. Rudomino All-Russia State Libr. for Foreign Literature ; Europ. Comm., Moscow, 4-8 Dec. 2006. – [CD-ROM]. – Publ. and in rus. – Публ. и в: 1. <<http://www.evarussia.ru>; <http://www.conf.cpic.ru>>; 2. <http://conf.cpic.ru/eva2006/rus/reports/content_809.html>; 3. <<http://www.evarussia.ru>; <http://www.conf.cpic.ru>> <http://conf.cpic.ru/upload/eva2007/reports/tezis_1086.doc>; 4. ... // *Information Society Technologies and Culture = Технологии информационного общества и культура : XI Intern. Conf. „EVA-2008” : Proceedings, Moscow, 2008 = 11-я ежегодная конференция „EVA-2008”, Москва. – [CD-ROM]. <<http://www.evarussia.ru>; <http://www.conf.cpic.ru>>; **Денчев, С.** и др. Библиографический гомеостазис планеты — историологический морфизм ноосферы и аксиология социокультурного единства многообразия информационной среды человечества // *Международный библиографический конгресс: Программа / С. Денчев, А. Куманова ; Мин. культуры РФ; Рос. библ. ассоциация; Библ. асамблея Евразии; Рос. нац. б-ка; Рос. гос. б-ка; Президентская библ. им. Б. Н. Ельцина; Б-ка Рос. Акад. наук; Рос. кн. палата (Санкт-Петербург, 21-23.09.2010). – Санкт-Петербург, 2010, с. 10; **Денчев, С.** и др. Библиографският хомеостаз на планетата – историологичен морфизъм на ноосферата и аксиология на социокултурното единство на многообразието на информационната среда на човечеството (Вторичнодокументална проскопия) / С. Денчев, А. Куманова. // [Осма] VIII Нац. [науч.] конф. „Библиотеки – четене – комуникации”, Велико Търново, 17-18 ноември 2009 г. / Великотърн. унив. „Св. Св. Кирил и Методий” ; Регион. Нар. библ. „Петко Р. Славейков” – Велико Търново. – *Посв. на 120-та год. от осн. на библ.* – Велико Търново, 2010, с. 13-35; **Експедиция** в Иран за установяване историографската информационна карта на нестинарската феноменология в България : Пленарен докл / С. Денчев, А. Куманова, М. Куманов, Н. Казански. // [Шеста] VI национална научна конференция с международно участие „България в културното многообразие на Европа”, 1 ноември 2008 г., София, Нац. дворец на културата. – София, 2009, с. 45-92 : с ил. – Библиогр.: 219 неном. загл. в 117 ном. бел. – Рез. на англ. ез.; **Експедиция** в Иран за установяване историографската информационна карта на нестинарската феноменология в****

България / С. Денчев, А. Куманова, М. Куманов, Н. Казански . // *Списание на БАН*, 2011, N 3, с. 36-51 : с ил. – Библиогр.: 219 неном. загл. в 117 ном. бел. – Рез. на англ. ез.; **Изследване** на информационната карта на трансмисиите на култура в нестинарската обредност като открита информационна среда на култовите практики и вярвания, установими в музеите на Централна и Източна Турция (*Ист.*: Сев. Месопотамия) / С. Денчев, А. Куманова, Н. Казански, Н. Василев. // *Издател* (В. Търново), 2009, N 1-2, с. 16-32, с ил. – Редуц. публ. – Докл. на Заседание на Науч. съвет на СВУБИТ на 29.06.2009 г.; **Изследване** на информационната карта на трансмисиите на култура в нестинарската обредност като открита информационна среда на култовите практики и вярвания, установими в музеите на Централна и Източна Турция (*Ист.*: Сев. Месопотамия) / С. Денчев, А. Куманова, Н. Казански, Н. Василев. // [Седма] VII национална научна конференция с международно участие „България в културното многообразие на Европа”, 1.11.2009 г., София, Нац. дворец на културата. – София, 2010, с. 512-538. – Разшир. публ.; **Денчев, С.** и др. Информационна среда на културата на планетата (на опыте прочтения нестинарства /ритуален танец на жараве/ : Рационална карта / С. Денчев, А. Куманова. // *Information Society Technologies and Culture = Технологии информационного общества и култура : X юбилейная междунар. конф. EVA 2007 Москва*, 3-6 дек. 2007 г. : *Култура и технологии информационного общества. Век XXI : Электронная информация, визуальные искусства и за пределами*” : [Материалы] = X Jubilee Intern. Conf. „EVA 2007 Moscow : Culture and Information Society Technologies. Century XXI : Electronic Information, the Visual Arts and Beyond” / Всерос. гос. библ. иностр. лит. им. М. И. Рудомино ; Ком. Европ. сообществ. – Библиогр.: 17 неном. назв. – [CD-ROM]. – Тр. / Конф. – Публ. и на англ. ез. – Публ. и в: **1.** <<http://www.evarussia.ru>; <http://www.conf.cpic.ru>> <http://conf.cpic.ru/upload/eva2007/reports/tezis_1086.doc>; **2.** ... // *Information Society Technologies and Culture = Технологии информационного общества и култура : XI Intern. Conf. „EVA-2008”*, Moscow, 2008 : *Proceedings = 11-я ежегодная конференция „EVA-2008”*, Москва. – [CD-ROM]. <<http://www.evarussia.ru>; <http://www.conf.cpic.ru>>; **Историографска** експедиция в Санкт-Петербург за установяване на информационната карта на нестинарската феноменология в България / С. Денчев, А. Куманова, М. Куманов, Н. Казански. // [Шеста] VI национална научна конференция с международно участие „България в културното многообразие на Европа”, 1 ноември 2008 г., София, Нац. дворец на културата. – София, 2009, с. 505-610. – Библиогр.: 1036 неном. загл. в 136 ном. бел.; **Денчев, С.** и др. Когнитивна компаративистична информационна картина на естествено възникващите универсални вторичнодокументални информационни масиви : Кохезия / С. Денчев, А. Куманова. // *Библиотеки, четене, комуникации : Девета нац. научна конф. с междунар. участие*, В. Търново, 17-18 ноември 2010 г. : *Посветена на 65-год. от рождението на проф. дфн Мария Младенова*. – В. Търново, 2011, с. 85-98. – Библиогр. с. 89-98, вкл.

31 ном. загл.; **Денчев**, С. и др. Методология исследования информационной среды: информационная карта нестинарской феноменологии (К вопросу о вторично-документальном исследовании инфосферы) / С. Денчев, А. Куманова. // *Ноосферное образование в евразийском пространстве* : III науч. конф. : В 2 кн. : Кн. 2. – Санкт-Петербург, 5 апреля 2011 г. / Смольн. унив. РАО. – Санкт-Петербург, 2011, с. 194-203. – Библиогр.: 21 неном. назв. в 14 ном. бел.; **Планетарна** информационна среда на културата (Върху опита за прочит на нестинарството: Рационална карта) (II. Анализ) / С. Денчев и др. // [Шеста] VI национална научна конференция с международно участие „България в културното многообразие на Европа”, 1 ноември 2008 г., София, Нац. дворец на културата. – София, 2009, с. 475-504. – Библиогр.: 92 неном. назв. в 16 ном. бел. – Други. авт.: А. Куманова, М. Куманов, Н. Казански. – *Продължение*; **Тракия** – трансмисия на световни култури и цивилизации : Историогр. поглед (На прага на синтез на тракологичното знание : Към въпроса за неговата онтология) / С. Денчев и др. // *Тракия – кръстопът на цивилизации* (Споделен опит) : Сб. с материали по конф. на СВУБИТ, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд – проект BG051PO001/07/3.3.-01/14, София, 14.05.2009. – София, 2009, с. 19-49. – Други авт.: А. Куманова, М. Куманов; **Денчев**, С. и др. Универсальность гуманитарного знания : Когнитивный контекст инфосферы (Нестинарство /Ритуальный танец на огне/) : Рациональная планетарная историогр. взаимоперекрывающаяся карта в антропол. трансмиссиях времени [CD-ROM] / С. Денчев, А. Куманова. // [Пятнадцатая] XV Юбилейная Междунар. Конф. „Крым 2008” „Библиотеки и информационные ресурсы в современном мире науки, культуры, образования и бизнеса”, Крым, 7–15 юни 2008 г. : Материалы = XV Jubilee International Conference „Crimea 2008” „Libraries and Information Resources in the Modern World of Science, Culture, Education, and Business”, Crimea, 7-15 June, 2008 : Proceedings / Фед. агенство по культуре и кинематографии, Россия ; М-во культуры и туризма Украины ; М-во культуры и искусств Автоном. респ. Крым и др. – Судак, 2008, с. 1-17. – Библиогр.: 46 неном. загл. в 16 ном. бел. – *Публ. и на англ. ез. – Загл. и на укр. ез. – Публ.* и в: <<http://www.gpntb.ru/win/inter-events/crimea2008/eng/cd/44.pdf>>; **Denchev**, S. et al. Bibliographical Homeostasis of the Planet – a Historiological Morphism of the Noosphere and the Axiology of the Sociocultural Unity of the Variety of Information Environment of the Humanity: XXI Century (Secondary documentary proscopy) / S. Denchev, A. Kumanova, N. Kazanski. // *InSITE* (Informing Science and Information Technology Education) Conference, Bari and Cassino, Italy, 19-24 June 2010 [ID 801]. – 23 p.; **Denchev**, S. et al. Information Environment of the Culture of the Planet (On the Experience of Reading of the Nestinarstvo /Ritual Fire-Dancing/) : A Rational Map / S. Denchev, A. Kumanova. // *Information Society Technologies and Culture* : [Tenth] X Jubilee Intern. Conf. „EVA 2007” Moscow : Culture and Information Society Technologies. Century XXI : Electronic Information, the Visual Arts and Beyond”, Moscow, 3-6 Dec. 2007 : Proceedings / M. I. Rudomino All-Russia State

Libr. for Foreign Literature ; Europ. Comm. – Bibliogr.: 17 numberless titles. – [CD- ROM]. – *Publ. and in rus.* – *Публ.* и в: **1.** <<http://www.evarussia.ru>; <http://www.conf.cpic.ru>> <http://conf.cpic.ru/upload/eva2007/reports/tezis_1086.doc>; **2.** ... // *Information Society Technologies and Culture = Технологии информационного общества и культура* : XI Intern. Conf. „EVA-2008”, Moscow, 2008 : Proceedings = 11-я ежегодная конференция „EVA-2008”, Москва. – [CD-ROM]. <<http://www.evarussia.ru>; <http://www.conf.cpic.ru>>; **Denchev, S. et al.** *Universality of Humanitarian Knowledge : A Cognitive Context of the Infosphere (Nestinarstvo /Ritual fire-dancing) : A Rational Planetary Historiographical Overlapping Map in the Anthropological Time Transmissions / S. Denchev, A. Kumanova.* // [*Fifteenth*] XV Jubilee International Conference „Crimea 2008” „Libraries and Information Resources in the Modern World of Science, Culture, Education, and Business”. Crimea, 7-15 June, 2008 : Proceedings / Federal Agency for Culture and Cinematography, Russia ; Ministry of Culture and Tourism of Ukraine ; Ministry of Culture and Tourism of Ukraine etc. – [CD-ROM]. – Sudak, 2008, p. 1-17. – Bibliogr.: 16 notes + 46 numberless titles. – *Publ. and in rus.* – *Title in ukr.* – *Публ.* и в: <<http://www.gpntb.ru/win/inter-events/crimea2008/eng/cd/44.pdf>>; **Universality of Humanitarian Knowledge : A Cognitive Context of the Infosphere : Nestinarstvo (Ritual fire-dancing) : A Planetary Historiographical Map of the Anthropological Transmissions of Time** [: 1] ; [Public. in eng. of the script of the documentary film of the same name : 2] / S. Denchev et al. // *Informing Science and Information Technology Education Conference 2008 (InSITE)*, Varna (Bulgaria), June 22-25, 2008 : Proceedings [: Plenary report], p. 1-17. – 17 p. – 51 notes + 129 numberless titles. // <http://informingscience.org/2008/docs/Keynote_InSITE2008.pdf>. – Coaut.: A. Kumanova , D. Christozov, N. Kazanski. – *Публ.* и в: <http://informingscience.org/2008/topic_order.htm>.

Ето и сведения за отзвук на осъществените експедиции в изследванията на ръководените студенти по едно направление (соларна трансмисия на култура от Мала Азия към Балканския полуостров):

Божилова, В. Научно-документален филм на СВУБИТ „Ритъмът на времето” : Информ. карта на нестинарството като отразена в историографията културна трансмисия : [Рец. за премиерата на 28.09.2007 г. в село Българи – Странджа на едноименния научно-докум. филм: Ритъмът на времето (Нестинарство: Информационна карта) : Науч.-докум. филм / Специализ. висше у-ще по библиотекознание и информ. технол. ; Продуцент, идея и концепция: проф. С. Денчев; Сценарий: А. Куманова, М. Куманов ; Режисура: А. Куманова, А. Алтъпармаков ; Оператор: С. Алтъпармаков ; Ред.: Н. Казански, А. Даскалов ; Консулт.: проф. Н. Цв. Кочев (София), проф. М. Виевиорка (Париж), проф. Ф. Брези (Рим), проф. Е. Вилфрид (Фрайбург), проф. Н. Яръмов (София), о. М. Полцин (София). – София : БУЛФИЛМ, 2008. – DVD. – Варианти: 2007: редуц.: на бълг. и англ. ез.; 2008: разшир.: на бълг., рус., англ.]. // *Библиотека*, 2008, N 2, с. 58-59; **Божилова, В.** Научно-документален филм на СВУБИТ „Ритъмът на времето” : Информ. карта на нестинарството като отразена в

историографията културна трансмисия : [Рец. за премиерата на 28.09.2007 г. в село Българи – Странджа на едноименния науч.-докум. филм: Ритъмът на времето (Нестинарство: Информационна карта) : Науч.-докум. филм / ... . – София : БУЛФИЛМ, 2008. – DVD. – Варианти: 2007: редуц.: на бълг. и англ. ез.; 2008: разшир.: на бълг., рус., англ.] (N 287). // *Тр. на Студентското научно общество при СВУБИТ*, Т. II, 2008, с. 418-422. – *Публ. и в.*: <<http://www.unibit.sno.bg>>; **Божилова**, В. „Ритъмът на времето” или феноменологията на ритуалния танц върху жаравата в Българи : Филмът на СВУБИТ за информационната карта на нестинарството се върна при „извора” след странстване на света : [Рец. за премиерата на 28.09.2007 г. в село Българи – Странджа на едноименния науч.-докум. филм: Ритъмът на времето (Нестинарство: Информационна карта) : Науч.-докум. филм / ... . – София : БУЛФИЛМ, 2008. – DVD. – Варианти: 2007: редуц.: на бълг. и англ. ез.; 2008: разшир.: на бълг., рус., англ.]. // *Издател* (В. Търново), 2008, N 3-4, с. 32-33; **Божилова**, В. „Ритъмът на времето” или феноменология на ритуалния танц върху жаравата в с. Българи (Филмът на СВУБИТ за информационната карта на нестинарството се върна при „извора” след странстване по света : [Проспект на посещението на 3.06.2008 г. на ритуала на нестинарите, осъществено от екипа на създадения науч.-докум. филм / ... . – София : БУЛФИЛМ, 2008. – DVD. – Варианти: 2007: редуц.: на бълг. и англ. ез.; 2008: разшир.: на бълг., рус., англ.]. // *Тр. СВУБИТ*, Т. 7, 2008, с. 579-583; **Димитрова**, Е. Научно-документалният филм „Ритъмът на времето” – информационна карта на културата [: Рец. за филма ... / ... . – 2008.] (N 346). // *Тр. на Студентското научно общество при СВУБИТ*, Т. IV, 2009, с. 332-334. – *Публ. и в.*: <<http://www.unibit.sno.bg>>; **Петрова**, А. и др. Уникално комплексно визуализирано представяне на историята и културата на Иран като общоцивилизационен феномен – научно-документален филм [: Рец. за: Iran – Seven Faces of a Civilization = Иран – седемте лица на цивилизацията : Документален филм. – Иран : Sunrise Visual Innovations Ltd., 2007. – DVD, 65 мин. – Авт. колектив: Dr. Abbas Alizadeh, Dr M. B. Ghahremani, Mohammad Reza Riazi, Farzin Rezaeian, Mohammad teimouri, Dr. Reza Gharib ; Режисьор: Farzin Rezaeian. – Премиера в България: 14.01.2009. – Във филма са използвани колекциите на: Bibliotheque nat. de France, Iran Nat. Museum, Musée du Louvre, The Oriental Inst. of the Univ. of Chicago, The Metropolitan Museum of Art (New York), The Hermitage Museum (Saint Petersburg), Harvard Univ. Art Museums, Trustees of the British Museum, Astan-e Qods-e Razavi (Mashhad), The Victoria and Albert Museum (London). – Премиера в България: 14.01.2009.] / Ангелина Петрова, Михаил Урилски. // *Издател* (В. Търново), 2011, N 1-2, с. 38-40; **Петрова**, А. и др. Уникално комплексно визуализирано представяне на историята и културата на Иран като общоцивилизационен феномен – научно-документален филм [: Рец. за: Iran – Seven Faces of a Civilization = ...] / А. Петрова, М. Урилски (N 597). // *Тр. на Студентско научно общество при УНИБИТ (София)*, Т. VII, 2012, с. 370-373. – *Публ. и в.*: <<http://www.unibit.sno.bg>>; **Николова**, Б.

Иран : Повече от седем хиляди години цивилизация : Пореден брой на списание – миниатюрна енцикл. по древен и съвременен Иран [: Рец. за изд.: Европа 2001 : Двумес. изд. за култура и социална политика : N 1, 2009. – София : Изд. рекламна къща Европа 2001, 2009. – 72 с.] (N 444). // *Тр.* на Студентското научно общество при СВУБИТ, Т.V, 2010, с. 544-548. – *Публ. и в.*: <<http://www.unibit.sno.bg>>; **Николова**, Б. Новият брой на информационно-аналитичното списание „Митра” : Справочно-енцикл. изд. [: Рец. за: сп. „Митра” (Санкт-Петербург), 2009, N 10/14]. // *Тр.* на СВУБИТ (София), Т. 8, 2010, с. 479-487. – *Публ. и в.*: <<http://www.unibit.sno.bg>>; **Цветанова**, Ц. Културологичен анализ на статията „Изящество от цветове и форми”, публикувана в сп. „Европа 2001”, представяща пет традиционни ирански изкуства (N 445). // *Тр.* на Студентското научно общество при СВУБИТ, Т.V, 2010, с. 548-552. – *Публ. и в.*: <<http://www.unibit.sno.bg>>; **Божилова**, В. Изкуството – неспирен стремеж на човека към красота и съзидателност, извънвремева и трансгранична принадлежност : По повод състоялата се изложба „Иранско изобразително изкуство и художествени занаяти”, 5-12 февруари 2009 г. в галерия „Средец” на М-вото на културата (N 451). // *Тр.* на Студентското научно общество при СВУБИТ, Т. V, 2010, с. 574-577. – *Публ. и в.*: <<http://www.unibit.sno.bg>>; **Куманова**, А. и др. Информационна картина на дифузната соларна трансмисия на национални ритуални костюми от Мала Азия към Балканския полуостров : Ретикуларно описание / А. Куманова, И. Костадинов, В. Пискюлев (N 604). // *Тр.* на Студентско научно общество при УНИБИТ (София), Т. VII, 2012, с. 389-411 с ил. – *Публ. и в.*: <<http://www.unibit.sno.bg>>; **Куманова**, А. и др. Солярная символика в национальных костюмах Малой Азии и Балканского полуострова / А. Куманова, И. Костадинов, И. Пискюлев. // *Митра* : Зороастрийский информ.-аналит. журнал (Санкт-Петербург), 2012, N 12 (16), с. 177-185 : с цв. ил.; [**Куманова**, А. и др.] Странджа си спомни нестинарите и през зимата / [А. Куманова, В. Божилова]. // *Компас* (Бургас), N 2379, 19-21 февр. 2010, с. 3; **Трифенова**, Г. Библиографско измерение на публикациите на статиите по проблематика „нестинарство” за периода 1875-2008 г. : Историогр. дискурс (N 315). // *Тр.* на Студентското научно общество при СВУБИТ, Т. IV, 2009, с. 240-245. – *Публ. и в.*: <<http://www.unibit.sno.bg>>; **Бояджиева**, Д. Статии за нестинарството : Из центр. и регион. периодичен печат от 30-те г. на XX в. до днес и електронни публикации, свързани с наблюдавания докум. поток (N 370). // *Тр.* на Студентското научно общество при СВУБИТ, Т. IV, 2009, с. 431-435. – *Публ. и в.*: <<http://www.unibit.sno.bg>>; **Минева**, К. Нестинарството – феноменът на Странджа планина : Библиографски преглед и историографски прочит на регионалния периодичен печат на Бургас и Бургаска област за периода 2007-2010 г. (N 575). // *Тр.* на Студентско научно общество при УНИБИТ (София), Т. VII, 2012, с. 282-284. – *Публ. и в.*: <<http://www.unibit.sno.bg>>; **Куманова**, А. и др. Към концепцията за влиянието на Сасанидски Иран върху културата на старите българи [: Рец. за кн.: Чобанов, Тодор. Изследвания върху културата на

старите българи. – София : Тангра ТанНакРа, 2010. – 224 с. : с ил. – (Българска вечност ; 93)] / А. Куманова, Н. Василев, Б. Николова (N 605). // *Тр.* на Студентско научно общество при УНИБИТ (София), Т. VII, 2012, с. 412-417. – *Публ. и в.*: <<http://www.unibit.sno.bg>>; **Илиева**, Г. Образите на слънцето, огъня, ковача и вълка в българските народни приказки, идилияте на Петко Ю. Тодоров и авторските приказки на Николай Райнов (N 453). // *Тр.* на Студентското научно общество при СВУБИТ, Т. V, 2010, с. 581-592. – *Публ. и в.*: <<http://www.unibit.sno.bg>>; **Стоянова**, Д. Мадарският конник – изобретение на Иранския Изток (N 452). // *Тр.* на Студентското научно общество при СВУБИТ, Т. V, 2010, с. 577-581. – *Публ. и в.*: <<http://www.unibit.sno.bg>>; **Тингсвад**, М. Нестинарството : Малоазийски трансмисии на културата в България (N 532). // *Тр.* на Студентското научно общество при УНИБИТ (София), Т. VI, 2011, с. 475-477. – *Публ. и в.*: <<http://www.unibit.sno.bg>>; **Вулева**, Т. Съществителни собствени имена, хронологическа амплитуда и исторически епохи в библиография „НЕСТИНАРИАНА” : Естествена класификация (N 525). // *Тр.* на Студентското научно общество при УНИБИТ (София), Т. VI, 2011, с. 441-443. – *Публ. и в.*: <<http://www.unibit.sno.bg>>; **Шароян**, Л. Топоними в библиография „НЕСТИНАРИАНА” : Естествена класификация (N 526). // *Тр.* на Студентското научно общество при УНИБИТ (София), Т. VI, 2011, с. 444-451. – *Публ. и в.*: <<http://www.unibit.sno.bg>>; **Груданска**, С. Поетичен дискурс на нестинарския феномен : Опит за философски прочит на стихотворения по темата (N 366). // *Тр.* на Студентското научно общество при СВУБИТ, Т. IV, 2009, с. 417-422. – *Публ. и в.*: <<http://www.unibit.sno.bg>>; **Рангелова**, Т. Новелата на музиковеда и педагога Тодор Бакалов „Нестинарката” : [Рец. за: Бакалов, Тодор Иванов. Нестинарката : Дъщерята на огъня : Новела. – София : Булгарика, 1995. – 63 с. : с ил.] (N 368). // *Тр.* на Студентското научно общество при СВУБИТ, Т. IV, 2009, с. 426-428. – *Публ. и в.*: <<http://www.unibit.sno.bg>>; **Манчева**, Р. и др. Превод на български език на фрагмент от дисертационния труд: Kourtova, Plamena. Lifted up by the power of the saints : „Prihvanati”, music, and embodied experience in the firewalking rituals of two bulgarian nestinari (Tallahassee, 2007) / Р. Манчева, Н. Георгиева, К. Димова (N 530). // *Тр.* на Студентското научно общество при УНИБИТ (София), Т. VI, 2011, с. 463-470. – *Публ. и в.*: <<http://www.unibit.sno.bg>>...

27. *Лат.*: **Безкрайно.**

28. Лавър – *лат.*: laurus.

29. *Лат.*: **Non vas [de scientiis], sed fax flammans.**

30. *Срв.*: *лат.*: **Omnia mea tecum porto.**

СПИСЪК НА ИЛЮСТРАЦИИТЕ

1. Проф. Стоян Денчев (фотопортрет) (с. 9)
2. Проф. Богдан Угърчински (фотопортрет) (с. 13)
3. Димитър Луджев (фотопортрет) (с. 16)
4. Елизабет Рен (фотопортрет) (с. 17)
5. Марти Ахтисаари (фотопортрет) (с. 17)
6. Димитър Попов (фотопортрет) (с. 17)
7. Филип Димитров (фотопортрет) (с. 19)
8. Проф. Любен Беров (фотопортрет) (с. 21)
9. Желю Желев (фотопортрет) (с. 21)
10. Иван Шпатов (фотопортрет) (с. 21)
11. Илия Павлов (фотопортрет) (с. 22)
12. Васил Божков (фотопортрет) (с. 22)
13. Емил Кюлев (фотопортрет) (с. 23)
14. Красимир Стойчев (фотопортрет) (с. 23)
15. Добромир Гущеров (фотопортрет) (с. 23)
16. Арх. Любомир Пеловски (фотопортрет) (с. 24)
17. Жан Виденов (фотопортрет) (с. 24)
18. Андрей Луканов (фотопортрет) (с. 24)
19. Генерал-лейтенант Йохан Казимир Густавович Ернрот
(фотопортрет) (с. 25)
20. Петър Стоянов (фотопортрет) (с. 29)
21. Костадин Паскалев (фотопортрет) (с. 30)
22. Н. В. Симеон Сакскобургготски (фотопортрет) (с. 31)
23. Реджеп Тайип Ердоган (фотопортрет) (с. 31)
24. Виктор Папазов (фотопортрет) (с. 31)
25. Иван Костов (фотопортрет) (с. 33)
26. Робърт Зелик (фотопортрет) (с. 33)

27. Паскал Лами (фотопортрет) (с. 33)
28. Ерхард Бусек (фотопортрет) (с. 34)
29. Томас Клестил (фотопортрет) (с. 34)
30. Джоузеф Стиглиц (фотопортрет) (с. 34)
31. Джон Форбс (фотопортрет) (с. 34)
32. Н. В. цар Борис III (фотопортрет) (с. 35)
33. Георги Димитров (фотопортрет) (с. 36)
34. Гиньо Ганев (фотопортрет) (с. 36)
35. Проф. Иван Шишманов (фотопортрет) (с. 36)
36. Чл.-кор. проф. Александър Янков (фотопортрет) (с. 37)
37. Н. В. кралица Елизабет Втора (фотопортрет) (с. 37)
38. Маргарет Тачър (фотопортрет) (с. 37)
39. Проф. Илай Коен (фотопортрет) (с. 39)
40. Проф. Ирена Петева (фотопортрет) (с. 40)
41. Проф. Иванка Павлова (фотопортрет) (с. 41)
42. Проф. Иван Гарванов (фотопортрет) (с. 42)
43. Клод Шенън (фотопортрет) (с. 44)
44. Алберт Айнщайн (фотопортрет) (с. 44)
45. Акад. Р. С. Гиляревски (фотопортрет) (с. 44)
46. Акад. А. В. Соколов (фотопортрет) (с. 45)
47. Акад. А. И. Субето (фотопортрет) (с. 45)
48. Фердинанд дьо Сосюр (фотопортрет) (с. 48)
49. Фридрих Лудвиг Готлоб Фреге (фотопортрет) (с. 48)
50. Марвин Ли Мински (фотопортрет) (с. 48)
51. Н. С. Български патриарх Максим (фотопортрет) (с. 54)
52. Н. В. Вселенски патриарх Вартоломей I (фотопортрет) (с. 54)
53. Н. С. Руски – Московски и на цяла Русия – патриарх Кирил (фотопортрет) (с. 54)
54. Владо Бучковски (фотопортрет) (с. 55)
55. Нгуен Тан Зунг (фотопортрет) (с. 55)
56. Н. Пр. Жан-Пиер Мазери (фотопортрет) (с. 55)
57. Проф. Майкъл Флин (фотопортрет) (с. 56)
58. Проф. Роналд Ягер (фотопортрет) (с. 56)
59. Проф. В. П. Леонов (фотопортрет) (с. 56)
60. Джон Дюи (фотопортрет) (с. 58)
61. Си Дзинпин (фотопортрет) (с. 65)
62. Оскар Уайлд (фотопортрет) (с. 66)
63. Ради Кабаиванов (фотопортрет) (с. 68)
64. Сашо Сълков (фотопортрет) (с. 69)
65. Доц. Петър Парижков (фотопортрет) (с. 74)
66. Илия Пехливанов (фотопортрет) (с. 75)
67. Исак Нютон (фотопортрет) (с. 77)
68. Рафаело Санцио (автопортрет – фрагмент от фреската на същия

- художник „Атинската школа”: репродукция) (с. 78)
69. Акад. Благовест Сендов (фотопортрет) (с. 79)
  70. Проф. Петър Бърнев (фотопортрет) (с. 79)
  71. Проф. Джордж Лайтман (фотопортрет) (с. 79)
  72. Проф. Иван Попов (фотопортрет) (с. 81)
  73. Св. о. Паисий Хилендарски (фрагмент от едноименното платното на Кою Денчев: репродукция) (с. 81)
  74. Й. В. фон Гьоте (портрет на твореца, нарисуван от Йозеф Карл Шилер: репродукция) (с. 82)
  75. Проф. Димитър Христов (фотопортрет) (с. 83)
  76. Акад. А. Н. Колмогоров (фотопортрет) (с. 84)
  77. Проф. Грегъри Чайтън (фотопортрет) (с. 85)
  78. Алън Матисън Тюринг (фотопортрет) (с. 86)
  79. Джоузеф Вайценбаум (фотопортрет) (с. 87)
  80. Вячеслав И. Иванов (фотопортрет) (с. 94)
  81. М. Н. Епшейн (фотопортрет) (с. 95)
  82. Имануел Кант (портрет на твореца, нарисуван от неизвестен автор: репродукция) (с. 96)
  83. Йохан Хьойзинга (фотопортрет) (с. 97)
  84. Лотфи Заде (фотопортрет) (с. 98)
  85. Ралф Хартли (фотопортрет) (с. 100)
  86. Лудвиг Болцман (фотопортрет) (с. 100)
  87. Едуард Шортлиф (фотопортрет) (с. 100)
  88. Брюс Бюканън (фотопортрет) (с. 101)
  89. Алън Бънди (фотопортрет) (с. 101)
  90. Проф. Александра Куманова (фотопортрет) (с. 116)

ИМЕНЕН ПОКАЗАЛЕЦ

- Айнщайн, Алберт (Einstein, Albert)**
44, 68-69, 82, 81, 101, 102
- Аполон (Apollo), бог** 94-96, 108
- Ахтисаари, Марти**
(Ahtisaari, Martti) 16, 17, 26
- Беров, Любен** 10, 16, 20-24
- Божков, Васил** 22, 23
- Болцман, Лудвиг (Boltzmann, Ludwig Edward)** 100, 102
- Борис III, цар** 35
- Бусек, Ерхард (Busek, Erhard)**
33, 34, 71
- Бучковски, Владо** 55
- Бънди, Алън**
(Bundy, Alan Richard) 101
- Бърнев, Петър** 79
- Бюканън, Брюс**
(Buchanan, Bruce G.) 101
- Вайценбаум, Джоузеф**
(Weizenbaum, Joseph) 86, 87
- Вартоломей I (Bartholomew I, Ecumenica Patriarch), Вселенски патриарх** 54
- Василев, Николай**
(Vasilev, Nikolay) *обща ред., дейкис* 4, 6
- Виденев, Жан** 24, 28
- Ганев, Гиньо** 35, 36
- Гарванов, Иван** 42
- Гиляревски,**
Руджеро Сергеевич 44, 45
- Гущеров, Добромир** 23
- Гьоте, Й. В. фон**
(Goethe, Johann Wolfgang von) 82, 83
- Денчев, Стоян**
(Denchev, Stoyan)
биогр. 11-44; *за него* 4, 6;
инт. 3-6, 11-116;
преамб. 9-11
- Димитров, Георги** 35, 36
- Димитров, Филип** 9, 19, 20, 21, 31
- Дионис (Dionysus), бог** 94, 95, 96, 107, 108
- Дюи, Джон (Dewey, John)** 58

Елизабет II (Elizabeth II),
кралица 37

Епштейн, Михаил Наумович
(Erstein, Mihail Naumovich)
95, 96

Ердоган, Реджеп Тайип
(Erdoğan, Recep Tayyip)
30, 31, 55

Ернрот, Йохан Казимир Густавович
(Ehrnrooths, Casimir) 25

Желев, Желю 21

Заде, Лотфи (Zadeh, Lotfi Asker) 98
Зелик, Робърт
(Zoellick, Robert Bruce)
33, 34

Иванов, Вячеслав И. 94, 96, 107

Кабанванов, Ради 68

Кабанванов, Светлозар 68

Казански, Никола
(Kazanski, Nikola) *рец.* 4, 6

Кант, Имануел (Kant, Immanuel) 95

Кирил, патриарх Московски
и на цяла Русия 54, 73

Клестил, Томас (Klestil, Thomas) 34

Коен, Илай (Cohen, Eli) *рец.* 4, 6; 39

Колмогоров, Андрей Николаевич
(Kolmogorov, Andrey
Nikolaevich) 84, 100, 102, 103

Константин-Кирил Философ, Св. 74

Костов, Иван 32

Куманова, Александра
(Kumanova, Alexandra)
инт., послесл. 4, 6

Кюлев, Емил 23

Лайтман, Джордж
(Leitmann, George) 79, 105

Лами, Паскал (Lamy, Pascal) 33, 35

Леонов, Валерий Павлович 55, 56

Луджев, Димитър 16, 18

Луканов, Андрей 24

Мазери, Жан-Пиер
(Mazery, Jean-Pierre) 55

Максим, патриарх Български 54

Мински, Марвин Ли
(Minsky, Marvin Lee) 48, 93

Нгуен Тан Зунг
(Nguyễn Tấn Dũng) 55
Нютон, Исак (Newton, Isaac Sir) 77

Орфей (Orpheus), герой 107

Павлов, Илия 22, 23, 31-34

Павлова, Иванка 41

Паисий Хилендарски, Св. о. 80, 81

Папазов, Виктор 31

Парижков, Петър 73, 74

Паскалев, Костадин 30

Пеловски, Любомир 24

Петева, Ирена 40

Пехливанов, Илия 73, 75

Платон (Plato) *енигр.* 7

Попов, Иван 79, 81

Попов, Димитър 9, 17-19

Първанов, Георги 30

Рен, Елизабет
(Rehn, Märta Elisabeth)
16, 17, 26

Санцио, Рафаело
(Sanzio da Urbino,
Raffaello) 78
Сендов, Благовест 79
Си Дзинпин (Xi Jinping) 65
Симеон III Сакскобургготски,
цар 30, 31, 55
Соколов, Аркадий Василевич
(Sokolov, Arkadiy Vasilevich)
рец. 4, 6; 45
Сосюр, Фердинанд дьо
(Saussure, Ferdinand de)
47, 48, 93
Стиглиц, Джоузеф
(Stiglitz, Joseph Eugene) 34
Стойчев, Красимир 23
Стоянов, Петър 29
Субето (Суббето),
Александр Иванович 45
Сълков, Сашо 68, 69

Тачър, Маргарет
(Thatcher, Margaret) 37, 38
Тюринг, Алън Матисън
(Turing, Alan Mathison) 86

Уайлд, Оскар (Wilde, Oscar) 65, 66
Угърчински, Богдан 13

Флин, Майкъл
(Flynn, Michael) 55, 56
Форбс, Джон
(Forbes, John Nash, Jr.) 34
Фреге, Фридрих Лудвиг Готлоб
(Frege, Friedrich Ludwig
Gottlob) 47, 48, 93

Хартли, Ралф (Hartley, Ralph
Vinton Lyon) 100, 102, 103

Христозов, Димитър
(Christozov, Dimitar)
рец. 4, 6; 83, 84
Хьойзинга, Йохан
(Huizinga, Johan) 95, 97

Чайтън, Грегъри (Хайтън)
(Chaitin, Gregory John)
84, 85, 102
Чунчев, Сотир Атанасов 29

Шенън, Клод
(Shannon, Claude Elwood)
44, 47, 93, 100-103

Шортлиф, Едуард
(Shortliffe, Edward Hance)
100, 101

Шишманов, Иван Д. 36
Шпатов, Иван 21, 22

Ягер, Роналд (Yager, Ronald) 55, 56
Янков, Александър 36, 37

Ahtisaari, Martti 16, 17, 26
Apollo 94-96, 108

Bartholomew I,
Ecumenical Patriarch 54
Boltzmann, Ludwig Edward 100, 102
Buchanan, Bruce G. 101
Bundy, Alan Richard 101
Busek, Erhard 34, 71

Chaitin, Gregory John 84, 85, 102
Christozov, Dimitar 4, 6; 83, 84
Cohen, Eli 4, 6; 39

Denchev, Stoyan 11-44;
4, 6; 3-6, 11-116; 9-11
Dewey, John 58
Dionysus 94, 95, 96, 107, 108

Flynn, Michael 55, 56
Forbes, John Nash, Jr. 34
**Frege, Friedrich Ludwig
Gottlob** 47, 48, 93

Goethe, Johann Wolfgang von
82, 83

Ehrnrooths, Casimir 25
Einstein, Albert 44, 68-69,
82, 81, 101, 102
Elizabeth II 37
Epstein, Mihail Naumovich 95, 96
Erdoğan, Recep Tayyip 30, 31, 55

**Hartley, Ralph Vinton
Lyon** 100, 102, 103
Huizinga, Johan 95, 97

Kant, Immanuel 95
Kazanski, Nikola 4, 6
Klestil, Thomas 34
Kolmogorov, Andrey Nikolaevich
84, 100, 102, 103
Kumanova, Alexandra 4, 6

Lamy, Pascal 33, 35
Leitmann, George 79, 105

Mazery, Jean-Pierre 55

Minsky, Marvin Lee 48, 93

Newton, Isaac Sir 77
Nguyễn Tấn Dũng 55

Orpheus 107

Plato 7

Rehn, Märta Elisabeth 16, 17, 26

Sanzio da Urbino, Raffaello 78
Saussure, Ferdinand de 47, 48, 93
Shannon, Claude Elwood 44, 47, 93,
100-103
Shortliffe, Edward Hance 100, 101
Sokolov, Arkadiy Vasilevich 4, 6; 45
Stiglitz, Joseph Eugene 34

Thatcher, Margaret 37, 38
Turing, Alan Mathison 86

Vasilev, Nikolay 4, 6

Weizenbaum, Joseph 86, 87
Wilde, Oscar 65, 66

Xi Jinping 65

Yager, Ronald 55, 56

Zadeh, Lotfi Asker 98
Zoellick, Robert Bruce 33, 34

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

акад. – академик
бел. – бележка
библиогр. – библиография
биогр. – биография
вж – виж
г. – година
г-жа – госпожа
г-н – господин
д.ик.н. – доктор на икономическите науки
д.п.н. – доктор на педагогическите науки
д.т.н. – доктор на техническите науки
др. – други
епигр. – епиграф
изд. – издание
ил. – илюстрация
ИНИ – Институт по науката за информиране
инт. – интервю
информ. – информационен
ИЦТТ – Информационен център за трансфер на технологии
кн. – книга
НАТО – Организация на Северноатлантическия договор
о. – отец
последл. – послесловие
преамб. – преамбюл
проф. – професор
разд. – раздел
ред. – редакция
рец. – рецензент; рецензия

с. – страница
Св. – Свети
срв. – сравни
съавт. – съавтор
съкр. – съкращение
т.е. – тоест
т.нар. – така наречен
технол. – технология
тр. – труд
цит. – цитиран
чл.-кор. – член-кореспондент
юбил. – юбилеен
ЮНЕСКО – Организация на обединените нации за образование, наука и
култура

COR CORDIUM (Послесловие)

„И тъй, по плодовете им ще ги познаете.”
(Мат. 7:20)

Винаги е привлекателно обръщането към светлите умове на необикновените личности, на забележителните съвременници, които са направили много в различни области на живота, внасяйки своя принос в съкровищницата на човешката мъдрост и напредъка на живота. Незабравими са чувствата, изпитвани при досега със заряда на духовност, съзидателност, воля, устременост, движеща тези хора.

Искрено възхищение предизвикват имената на дейците на културата, на хора, които не са разработвали уникални „единствено верни” проекти за преустройството на обществото, но упорито и търпеливо са издигали хармонични интелектуални съоръжения, възплъщавали са своите мисли и възгледи в незабравими образи, съхранени в трудове, концепции, теории.

Тези учени твърдо са стояли на позицията, че **истината е плуралистична**, подчертавайки нейната субективност и възможност тя да бъде постигната чрез различни подходи.

Важно е и това, че за тях **науката се намира в хармония с нравствените, общочовешките закони. Божество за тях е самата природа, а животът открива извечна зависимост от състоянието на разума – както на човека, така и на обществото като цяло.**

Проф. д.ик.н. Стоян Денчев – виден обществен и политически деец от ново поколение, менинджър на науката и образованието, ректор на Университета по библиотекознание и информационни технологии – е създателят на теорията за информационната среда, архитектът на съвременната информатизация без географски, административни и институционални граници.

Въпросите, които се поставят в това интервю – *учебник по*

когнитологично портретиране на персоналии в дисциплините от информационно-комуникативния цикъл на знанието, – се отнасят до важни проблеми на съвременната историческа и културна ситуация.

Мислите и разсъжденията на проф. С. Денчев представляват особена ценност, защото те разкриват различните аспекти на засяганите проблеми и предлагат възможностите им за внедряване в реалната практика. Особено съществено е и това, че приведената беседа с проф. С. Денчев представлява **полезен емпиричен и теоретичен материал по наукознание, интердисциплинарни връзки между информационните реалии, психология на научното творчество, креативно интенцио на внедряване на значимите идеи в обществената практика.**

Висшето предназначение на човека е да обича и максимално пълно да отдаде себе си в името на щастието на хората. В творчеството на портретирания тази стара максима намира своята ярка и непосредствена проява, защото диренията, трудовете, откритията на учения имат завиден принос в обществения и политическия живот...

Ученият, среща с когото предлага тази книга, носи прекрасните свойства на човешката натура – доброта и чистосърдечие, които не е изгубил в борбата с трудностите, защото е отстоявал своите идеи и идеали в продължение на жизнения си път. Затова той може да бъде олицетворен с израза „*cor cordium*” – „сърце на сърцата” – думи, с които древните римляни са отбелязвали тези, чието сърце е било по-голямо от голямото дело, сторено от тях за благото на съвременниците, потомците и цивилизацията. Воля, знание, мъдрост и доброта – такива са нравствените прояви на представения тук учен.

Парадигмата на обърнатите към него въпроси се очерта по следния начин.

На основата на запознанството с печатното и лекционното творчество на проф. С. Денчев, посредством библиографския метод на издирването са повдигнати всичките негови работи. След внимателното изучаване на тези трудове, а също и в резултат на изследването на неговия творчески път постепенно се очертаха тези страни, направления на диренията на учения, които са оставили най-забележима следа в сферата на математиката и информатиката.

Задаваните въпроси имат за цел да разкрият идеите на учения пред по-широка научна – и не само научна – аудитория. В някои случаи въпросите са породени от мислите, на които навеждат трудовете на изследователя. В този смисъл често отговорите представляват за първи път прозвучали думи по един или друг повод. Много от отговорите са ярко свидетелство на това, че широко разпространената диференциация на науките не е препятствие за раждането на допирната точка между различните области на научното познание (*срв.*: неговата теория за информационната среда – като единство от три компонента: 1) информационни фондове, 2) информационни технологии

и 3) интеракцията „човек – оборудване”, т.е. т.нар. човешки фактор /тук първите два компонента са с материална природа, а третият е преобладаващо идеален/. Това е особено съществено днес, когато се набелязват пътища на адекватно преобразуване на висшето образование в съответствие със съвременните изисквания и потребности – **от акредитация на университета към сертифицирани умения на обучаващите се...**

Самото знание днес е обект на интензивно изучение, тъй като човечеството все по-ясно осъзнава необходимостта да обърне вектора на разединените предмети на изследванията, областите на знанието и науките към самия човек и за благо на самия човек.

От тези позиции е засегнат в интервюто **проблемът за личността на учения, за неговата нравствена платформа и творчески процес.** Такъв подход позволява да се разгърне панорамата на философската и хуманистичната култура наред със съвременната научна култура.

Всъщност може да се каже, че всеки творец **само по себе си е метод**. Подобна гледна точка позволява да се установят и разкрият връзките между явленията, чийто принцип на взаимосвързаност лесно се изплъзва от обичайния поглед върху нещата. Това е метод, благодарение на който става възможно **п о с л е** да се говори за открития, концепции, теории, закони в безкрайното...

Характерът на труда на учения го превръща от обикновеното (битовистичното) съзнание в инструмент за проява на неговия талант, възприеман обикновено от нашето общество толкова индиферентно, колкото скромен и уединен е самият характер на този труд.

Само препълнените студентски аудитории, съратниците на учените, школите на техните последователи разнасят искрите на таланта им далече извън пределите на професионалната общност...

Бидейки сам изследовател и познавайки феномена на научното творчество, специализирал в един от световните центрове на информатизацията – университета в Бъркли, проф. С. Денчев се издига до архитект и мениджър на информационната среда от ново поколение, в която създава условия и перспективи за генериране на изследователи.

В подтекста на интервюто се съдържа и въпросът за това, може ли да се провежда политика в развитието на отделните области на живота, без да отчитаме мнението и гледните точки на истински авторитети, признати в отделните отрасли.

Описаният подход към провеждането на публикуваното интервю дава възможност да се определи жанрът му като **щрихов портрет на мислите на учения.**

„За да се нарисува такъв портрет,

*е необходимо преди всичко
да се постигне такъв облик”. [1]*

Цитираното древно китайско изречение съдържа в себе си сърцевината на трудностите, възникващи при **създаването на когнитологични портрети**, аналогични на представения [2]:

- да се постигне **разкриването на тази единствена и прекрасна мисъл на човека, неговото виждане и разбиране на обкръжаващия го свят, което е и истинското познание;**

- да се **приближим до интелекта и духа на човека, който и без представените шрихи е известен със своята широта и дълбочина...**

И още една трудност.

Личността на портретирания има значение и ценност не единствено сама по себе си, но в контекста на културата и науката като цяло, което ни насочва да търсим форми на съотнасяне на гледницата му с различни явления на културата...

Подходът, използван към поднасяния тук шрихов портрет,

се характеризира

с насоченост към разширяване

на сферата на обективното описание

на продуктите

на културно-ценностното съзнание.

Посоченият проблем – **за символното функциониране на съзнанието** – се намира, както е известно, в центъра на внимание на съвременната **хуманитарна наука**, вбираща общокултурни задачи, които пречупва през своята гледна точка. Този проблем се свежда до опита да се приповдигне покрива на самоподразбиращото се и да се открие под него в различни форми и възможности **познавателното (и познавашото) и всяко друго действие на човека в света и, в крайна сметка, да се обоснове начинът за всеобхватно познаване на действителността.**

Специално за решаването на описания проблем служи **теорията на хуманитарните измерения**, но именно **когнитологичният шрихов портрет** (формата на разговора) дава възможност да се **разпознаят образите на мисълта на портретирания, да се пристъпи към именуването на тези**

образи, съотнасяйки ги към установеното, популярното...

Централният за хуманитарното познание аксиологичен проблем за интерпретацията на менталността на личността чрез приближаване до нейните мисли, разпознаване на нейните образи от позициите на хуманитарния подход позволява да се преоткрие самоценността на личността и нейната значимост в пределите на общочовешкото, универсалното...

В тази връзка прилаганият подход в контекста на съществуващата насоченост в теорията на хуманитарните измерения позволява да се обърнем към с т и л а на интервюто не като към традиционна журналистическа форма, а като към п о д х о д на общуване, изискващ особена психологическа нагласа на мисълта, свързана с глъбинните ментални процеси, когато се създават най-добри условия за възникване на образите на мисълта...

Този подход служи за пример на проява на една от най-сложните форми на хуманитарните измерения. Неговото възплъщаване на практика е толкова сложно, колкото рядко, тайнствено леко в неуловим незабравим миг проблясва в нас прозрението за вътрешния свят на другия (човек)...

В центъра на внимание на това интервю са мисълта и личността на когнитологично портретирания проф. д.ик.н. Стоян Денчев.

Цитирана литература

1. **Избранные** чански изречения. // *Афоризмы* старого Китая / Пер. с кит. яз. **В. В. Малявина**. – 2. изд., испр. – Москва, 1991, с. 35. (Прев.: **А. К.**)

2. **Cor cordium** : Портреты ученых [: проф., докт. наук: **Ю. М. Лотмана, Ю. А. Шрейдера, А. С. Мыльникова, В. А. Щученко, И. В. Гудовщиковой, О. П. Коршунова, А. В. Соколова, Р. А. Казарьянца, В. Б. Краснорозова**] в стиле интервью / Ведет беседы, авт. предисл., преамб. и примеч.: **А. Куманова** ; Лит. ред. **А. А. Соловьев** ; Библиогр. ред. **И. Л. Клим** ; Худож. фотопортр. **С. Я. Мицевич** ; Худож. оформл. **Н. В. Скородум** ; [Рец.: **А. В. Мамонтов**]. – Санкт-Петербург, 1994. – 173 с. : [9] с. фотопортр. – *Посв.: Памяти апостола болг. библиогр. ... Т. Борова, личность которого воплощает собою ее прошлое, настоящее и будущее.*

Съдържа:

- 1) (с. 5-11:) **Куманова, А.** Предисловие;
- 2) (с. 12-17; 154-155:) **Ю. М. Лотман**;
- 3) (с. 18-25; 155-156:) **Р. А. Казарьянц**;
- 4) (с. 26-46; 156-159:) **И. В. Гудовщикова**;
- 5) (с. 47-56; 159-161:) **А. С. Мыльников**;
- 6) (с. 57-65; 161-162:) **О. П. Коршунов**;
- 7) (с. 66-84; 162-164:) **В. А. Щученко**;
- 8) (с. 85-100; 164-166:) **А. В. Соколов**;
- 9) (с. 101-127; 166-167:) **В. Б. Краснорогов**;
- 10) (с. 128-153; 167-170:) **Ю. А. Шрейдер**.

Библиогр. инф. о рец.: 1. Разд.: Персональная библиография. // Библиотечное дело и библиография / РГБ. Информкультура. – Москва, 1997, Вып. 2, с. 72; 2. Полотовская, И. Л. Юлий Анатольевич Шрейдер : Биобиблиогр. указ. / Ред. Р. С. Гиляревский. – М., 1997, с. 52; 3. България в чуждата литература (Булгарика) за 1996 : год. указател. – София : Национална библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“, 1998, с. 79.

Реф.-резюме: Ю. А. Шрейдер / Подг. и прев. на бълг. ез. Б. Николова. // Медикус : Дайджест за всеки / Мед. унив. – София, Ц-р за информ. по медицина, 2000, N 4, с. 16-24.

Библиогр. информ.: Библиография. Библиографоведение : указ. лит., изд. в Российской Федерации на русском языке 1992-2000 гг. / Рос. гос. 6-ка, Науч. исслед. отд. библиогр.; сост.: Г. Л. Левин и др. : В 2-х ч. – Ч. 1. – Москва, 2010, с. 126-127.

Отз.: **1. Субетто**, А. И. // *Казначеев*, В. П. Проблемы человековедения. – Москва и др., 1997, с. 327; 349; **2. [От ред.]**. Публ. по рукописи кн., хранящейся в фондах БАН]. // *Петербургская библиотечная школа* (Санкт-Петербург), 2001, N 2, с. 78; **3. Лебедев**, Д. В. // *Историко-библиографические исследования* : Сб. науч. тр. / Рос. нац. библ. – Санкт-Петербург, 2002, Вып. 9, с. 134-136; 148; **4. Беспалова**, Э. К. Биографический жанр в библиографии. Персоналия библиографов / Моск. гос. унив. культуры и искусств. – Москва, 2003, с. 18; 28; **5. Беспалова**, Э. К. Библиография в России на рубеже XXI века ([19]80–[19]90-е годы) : Ч. I. Историко-библиографические исследования : Учеб. пособие по курсу „Библиографовед. Общ. курс“. Разд. II. История рус. библиографии / Моск. гос. унив. культуры и искусств. – Москва, 2003, с. 115-116; 129.

Рец.: **1. [От ред.]**. // *Библиография* (Москва), 1996, N 1, с. 127-128; **2. Томашева**, Е. Н. Цветы мысли и искры сердец. // Там же, 1996, N 1, с. 128-131; **3. Казаринова**, И. Н., Д. К. Равинский. Портреты ученых в стиле интервью. // *Библиотековедение* (Москва), 1996, N 1, с. 96-97.

Срв.: публ. с комент.: **Профессор Юрий Михайлович Лотман** : Когнитологический портрет ученого / Беседа води: А. Куманова. // *Неуморимият търсач = The Tireless Seeker* : Сб. ... посв. ... 30-год. ... Ив. Петров. – Шумен, 2005, с. 345-354. – *Редуц. пуб.*

Разд.: [Вступ. : Заметки о публ.]; I. Биобиблиогр. преамбула; II. Акад. беседа; III. Когнитолог. проскопия; IV. Примечания.

Прев. на бълг. ез.: **Докосване** до света на Ю. М. Лотман / Беседа води: А. Куманова. // *Библиотекар* (София), 1990, N 1, с. 37-41. – *Рашир. публ.*

Срв.: **Штрихи** к творческому портрету профессора И. В. Гудовичковой : I. Эскиз ; II. И еще несколько штрихов / Беседа води: А. Куманова. // *Петербургская библиотечная школа* (Санкт-Петербург), 2001, N 2, с. 78-80; 2002, N 1, с. 76-79; 2002, N 2, с. 89-96; 2003, N 1, с. 81-89. – *Редуц. публ.*

Публ. и в: <nmo@pl.spb.ru>.

Библиогр. информ.: **1. Библиография**. Библиографоведение : указ. лит., изд. в Российской Федерации на русском языке 2001-2010 гг. / Рос. гос. б-ка, Науч. исслед. отд. библиогр.; [ред.-сост.: Г. Л. Левин] : В 3-х ч. – Ч. I. – Москва, 2013, с. 221.

Отз.: **Ганелин**, Р. Ш. В библиотечном институте : Некоторые воспоминания и заметки. // *Вестник Санкт-Петербургск. гос. унив. культуры и искусств*, 2012, N 2, с. 178-182.

Прев. на бълг. ез.:

1) **Штрихи** към портрета на професор И. В. Гудовичкова (1918-2000) : Към проблема за феноменологията на „информационния взрив“ на XX-XXI в. / Беседа води: А. Куманова. // *Между* нещата : Юбил. сб. в чест на доц. д-р Ивайло Петров по случай неговата 60-годишнина / Състав. и ред. Пламен Панайотов. – Велико Търново, 2008, с. 177-211. – *Редуц. публ.*

2) **Штрихи** към портрета на професор И. В. Гудовичкова (1918-2000) : Към проблема за феноменологията на „информационния взрив“ на XX-XXI в. / Беседа води: А. Куманова. // *Тр. на Специализ. висше у-ще по библиотекознание и информ. технол.* (София), 2008, Т. 7, с. 13-48. – *Рашир. публ.*

Срв.: **Професор д-р Николай Яръмов** : Портрет на учения в стила на интервюто [: Когнитологична проскопия] [: Ч. I-III] / БАН ; Висш мед. инст. Мед. фак. – Унив. б-ца „Царица Йоанна“; Клинич. ц-р по спешна медицина. Клиника по спешна хирургия; Науч. д-во на хирурзите. Сп. „Хирургия“ ; Водец беседа, авт. на биобиблиогр. преамбул и бел.: А. Куманова ; Консулт. В. Велев ; Науч. ред. М. Куманов ; Библиогр. ред. Ц. Стайкова ; Лит. ред. и граф. дизайн-ред. Ц. Найденова ; Ез. консулт. А. Даскалов ; Худож. на фотопортр. А. Русев. – София, 2004. – (Библиогр. на бълг. учени ; Портрети в стила на интервюто ; N 6). – с. LV–LVI; Именен индекс ; с. VII; Худож. фотопортр. – *Автореф.: Aliis inserviando consumor. – Посв. ... А. Д. Витебский, Н. Василев, В. Матеев, В. Янков.* – Хирургия (София), с. I-LVI, 1 л. портр. – Прил.

[: Ч. I. Библиогр. преамб., с. XIII–XVI;

Ч. II. Интервю, с. XVII–XLVIII;

Ч. III. Библиогр. и проч. бележки, с. XLIX–LIII.]

Прев. на рус. яз.: **Профессор Н. К. Яръмов** : Когнитологический портрет ученого с комент. / Беседа води: А. Куманова. // *Куманова*, А. Введение в гуманитарную библиографию : Ч. II. – София, 2005, с. 193-245; ... Ново изд. – София, 2007, с. 193-245.

Срв.: **Профессор Иосиф Евсеевич Баренбаум** : Эпистолярная беседа-раздумье [: Когнитологический портрет ученого в стиле интервью] / Ведет беседу, авт. предисл., преамб. и примеч.: А. Куманова. – Шумен : Аксиос, 2005. – 76 с. : портр.

Ч. I-III : Ч. I. Биобиблиогр. преамб. ; Ч. II. Беседа ; Ч. III. Примеч. ; Имен. индекс.

Публ. и в: **Куманова**, А. Введение в гуманитарную библиографию : Ч. II. – София, 2005, с. 167-193; ... Ново изд. – София, 2007, с. 167-193.

Срв.: **Профессор А. В. Соколов** : Когнитологический портрет ученого с комент. / Беседа води: А. Куманова. // *Куманова*, А. Введение в гуманитарную библиографию : Ч. II. – София, 2005, с. 252-263; ... Ново

изд. – София, 2007, с. 252-263.

Срв.: Академик Александр Иванович Субетто – мислител XX-XXI вв. (Ноосферизм. Метакласификация. Квалиметрия : Вторичнодокументално макроописание; Интервью) / Эпистолярную беседу ведет А. Куманова) ; [Науч. ред. Н. Василев]. // *Ноосфера. Общество. Человек.* – 2014, N 4 <<http://www.es.gae.ru/noocivil/236-1268>>. – *Рез. на рус. и англ. ез.*

Библиогр. информ.: Scopus, Web of Science (Thomson Reuters). // <www.global-university-press.ru/science@global-university-press.ru>. – 2.01.2015. – 30 с.

Публ. и в: **Эпистолярна** беседа професора из Болгарии Александры Кумановой [с *акад. А. И. Субетто*]. // **Субетто**, А. И. Мегакосмическая проскопия Разума (общественного интеллекта) Человечества : моногр. / Под науч. ред. В. В. Лукоянова. – СПб., 2014, с. 187-211. – Моногр. публ. в порядке процесса подготовки к VI Всемирному Науч. Конгр. (11-12 ноября 2014 г., Санкт-Петербург).

Вж и: **Куманова**, А. Апостоли на инфосферата : Наблюдение на ценностите : Увод в онтологията на триединството информация – наука – школа : Учебник за студенти по когнитологично портретиране на персоналии в дисциплините от информ.-комуникативния цикъл на знанието [: *Т. Топалова, Л. Георгиев, С. Ленкова, Е. Златева, Б. Десев, Т. Бончева, М. Василев, В. Младенова, С. Кралев, Т. Арабаджиева, Б. Паунов, Е. Георгиева.*] / Науч. ред. Стоян Денчев ; Обща ред. Николай Василев ; Экспертна ред. Венцислав Велев ; Терминолог. ред. Никола Казански ; Справочно-информ. ред. Диана Ралева ; Библиогр. ред. Марияна Максимова ; Граф. ред. Боряна Апостолова ; Худож. ред. Сергей Янев ; Техн. ред. Василка Стефанова ; Рец.: Мария Младенова и др. – София : За буквите – О писменехъ, 2010. – 314 с. : с портр. – (Сер. Факлоносци ; I)

Други рец.: Иван Попов, Драгомир Паргов, Ирена Петева, Иванка Павлова. – Юбил. изд., посветено на 60-год. на Държ. библиотекарски инст., днес: днес: Унив. по библиотекознание и информ. технол.

Публ. и в: <<http://www.local.svubit.org/2009/03/08/open-da>> – до 30.09.2010; от 30.09.2010: <<http://www.sno.unibit.bg>>.

Публ. и във вид на ел. кн. в изд. „За буквите – О писменехъ” (2011): <<http://www.sno.unibit.bg>>.

Съдържа:

1) (с. 21-25:) **Денчев**, С. Информация. Наука. Школа: Триединство (Вместо предговор от научния редактор).

2) (с. 181-183:) **Василев**, Н. Теоретичният монумент „Информация – наука – школа” (Послеслов на редактора на изданието).

3) (с. 185-186:) **Младенова**, М. За изпълнението на книгата (Епилог).

Библиогр. информ.: **1. Библиография** : Дати и събития в биографията на проф. д.икн. Стоян Денчев.

// *Cogito*[.] ergo sum : Проф. Стоян Денчев на 60 : Юбил. сб. / Състав. Д. Иванов, Н. Костова ; Ред. Д. Иванов. – София, 2013, с. 224; **2-3. Учебникът** на УниБИТ „Апостоли на инфосферата” – справочно-енциклопедично издание / И. Сотиров и др. (N 991). // Т р. на Студентското научно общество при УниБИТ (София), Т. X, 2015, с. 266 ; 289 ; 312. – Други авт.: М. Василева, Г. Ценкински, Р. Панайотова, К. Михова. <<http://www.unibit.sno.bg>>; **4-5. Учебникът** „Апостоли на инфосферата” – третиране на персоналии от българското библиотечно-информационно дело в контекста на световното информационно пространство / Б. Кичукова и др. (N 992).

// Т р. на Студентското научно общество при УниБИТ (София), Т. X, 2015, с. 266 ; 289 ; 313. – Други авт.: М. Върбанова, Б. Спасова, Т. Джембаз. <<http://www.unibit.sno.bg>>; **6-7. Сравнителна** характеристика на учебника на УниБИТ „Апостоли на инфосферата” (София, 2010) и предназначено за учебни цели издание на университета „Информационен код на българската книжовност и литература: Св. отец Паисий Хилендарски. „История славяноболгарская...” (София, 2011) / Я. Михайлова-Пейчева и др. (N 995). // Т р. на Студентското научно общество при УниБИТ (София), Т. X, 2015, с. 267 ; 289 ; 313. – Други авт.: К. Шопова, Ц. Гълъбова, Л. Буровска, С. Стойнева-Новоселска, С. Буровска-Нещерева, Г. Борисова, С. Савова, П. Михайлова, М. Кусева, М. Москова, В. Филипова, Д. Василева, Т. Тошева, В. Асенова, Д. Стоянов, И. Махмудиев, И. Атанасов, А. Кочев, П. Цанов, Л. Сакантиев. <<http://www.unibit.sno.bg>>

Отз.: **1. Ранчинска**, Ц. и др. Организационно-управленският модел на библиотечното дело в България и дейността на Тодора Топалова като директор на Държавния библиотекарски институт (днес: Специализирано висше училище по библиотекознание и информационни технологии) / Ц. Ранчинска, Мари Бънкова. // *Издамел* (В. Търново), 2010, N 1-2-3, с. 56-57; **2. Любомиров**, Л. и др. Историографският възглед за българската литература в концепцията на Любомир Георгиев / Л. Любомиров, Г. Георгиев. // *Пак там*, 2010, N 1-2-3, с. 57-58; **3. Таланова**, М. и др. Концепцията за руската класическа литература във възгледите на Светла Ленкова / М. Таланова, С. Димитров. // *Пак там*, 2010, N 1-2-3, с. 59-60; **4. Илиева**, Л. Западноевропейската литература като системно културологично явление във възгледите на Елена Златева. // *Пак там*, 2010, N 1-2-3, с. 61-63; **5. Апостолова**, В. и др. Видовата структура на библиографията в труда на историка Борис Десев „Христоматия по българска библиография... До Освобождението” (1976 г.) / В. Апостолова, Ф. Симитчиева, Т. Димитров. // *Пак там*, 2010, N 1-2-3, с. 63-66; **6. Вълковска**, С. История на библиотечното дело и преподавателската дейност на Теменужка Бончева. // *Пак там*, 2010, N 1-2-3, с. 66-67; **7. Ненчева**, М. и др.

Марин Василев и книгознанието в България : Поглед към идеите и делото му / М. Ненчева, М. Тодорова. // *Пак там*, 2010, N 1-2-3, с. 67-69; **8. Димитрова**, З. Василка Младенова и преподаването на дисциплината „Библиотечни фондове и каталози” в Държавния библиотекарски институт. // *Пак там*, 2010, N 1-2-3, с. 69-71;

9. Никова, М. Концепцията на Стефан Кралев за феномена „специална – хуманитарно-научна – обществено-политическа библиография” (За вторичнодокументалното информационно моделиране по библиографски разновидности). // *Пак там*, 2010, N 1-2-3, с. 71-74; **10. Атанасова**, Е. и др. Към въпроса за преподаването на библиография по естественонаучно знание на Тодорка Арабаджиева / Е. Атанасова, Ж. Велчева. // *Пак там*, 2010, N 1-2-3, с. 74-75; **11. Григорова**, А. и др. Богомил Паунов : По въпроса за възгледа за четенето като изкуство / А. Григорова, М. Караиванова. // *Пак там*, 2010, N 1-2-3, с. 76-77; **12. Издателство** „За буквите – О писменехъ” открива нова поредица от когнитологични изследвания с общото заглавие „Факлоносци”. // *Пак там*, 2010, N 1-2-3, с. 78; **13. Денчев**, С. и др. Когнитологично портретиране на учени (Към проблема за интерактивната интроспекция и създаването на учебник по онтология на наблюдаване на ценностите) / С. Денчев, А. Куманова; *Епиграф*: „За да се нарисова такъв портрет, е необходимо преди всичко да се постигне такъв облик”. – **Чански изречения**. // [Седма] VII национална научна конференция с международно участие „България – кръстопът на култури и цивилизации”, 1.11.2009 г., София, Нац. дворец на културата. – София, 2010, с. 157-171; **14. Апостолова**, В. и др. Видовата структура на библиографията в труда на историка Борис Десев „Христоматия по българска библиография... До Освобождението” (1976 г.) / В. Апостолова, Ф. Симитчиева, Т. Димитров (N 471). // *Тр. на Студентското научно общество при УниБИТ (София)*, Т. VI, 2011, с. 286-289; **15. Атанасова**, Е. и др. Тодорка Арабаджиева (За преподаването на библиографията по естественонаучно знание) / Е. Атанасова, Ж. Велчева (N 475). // *Пак там*, Т. VI, 2011, с. 296-297; **16. Вълковска**, С. История на библиотечното дело и преподавателската дейност на Теменушка Бончева (N 472). // *Пак там*, Т. VI, 2011, с. 290-291; **17. Григорова**, А. и др. Богомил Паунов (За възгледа за четенето като изкуство) / А. Григорова, М. Караиванова (N 476). // *Пак там*, Т. VI, 2011, с. 298-299; **18. Димитрова**, З. Василка Младенова и преподаването на дисциплината „Библиотечни фондове и каталози” в Държавния библиотекарски институт (днес: Специализирано висше училище по библиотекознание и информационни технологии) (N 474). // *Пак там*, Т. VI, 2011, с. 294-295; **19. Илиева**, Л. Западноевропейската литература като системно културологично явление във възгледите на Елена Златева (N 470). // *Пак там*, Т. VI, 2011, с. 283-285; **20. Любомиров**, Л. и др. Историографският възглед за българската литература в концепцията на Любомир Георгиев / Л. Любомиров, Г. Георгиев (N 468). // *Пак там*, Т. VI, 2011, с. 279-280; **21. Ненчева**, М. и др. Марин Василев и книгознанието в България : Поглед към идеите и делото му / М. Ненчева, М. Тодорова (N 473). // *Пак там*, Т. VI, 2011, с. 292-293; **22. Никова**, М. Концепцията на Стефан Кралев за феномена „специална – хуманитарно-научна – обществено-политическа библиография” (За вторичнодокументалното информационно моделиране по библиографски разновидности) (N 477). // *Пак там*, Т. VI, 2011, с. 300-303; **23. Ранчинска**, Ц. и др. Организационно-управленският модел на библиотечното дело в България и дейността на Тодора Топалова като директор на Държавния библиотекарски институт (днес: Специализирано висше училище по библиотекознание и информационни технологии) / Ц. Ранчинска, Й. Кръстева, М. Бънкова (N 467). // *Пак там*, Т. VI, 2011, с. 277-278; **24. Таланова**, М. и др. Концепцията за руската класическа литература във възгледите на Светломира Ленкова / М. Таланова, С. Димитров (N 469). // *Пак там*, Т. VI, 2011, с. 281-282; **25. Нанкова**, М. Библиотека и обществени организации (Историография и перспективи). – София, 2011, с. 23, 160, 376 и др.; **26. Пандулис**, А. XI Студентска научна конференция и изложба на УниБИТ „Магистрали на цивилизацията – информация, знание, памет” (22.05.2015 г.) [За ораторията „Ното legens”; „Златната христоматия на България” (София, 2013), „Tabula gratulatorum” (1561 ном. загл.), Плен. докл. на форума, рец. изд. на унив. „Апостоли на инфосферата” (София, 2010), „Методика на науч. изследвания” (София, 2014), „Ризома на инфосферата” (София, 2012) и интеракцията „Молитва за паметта”]. // *Учителско дело* (София), СХХ, N 22, 8 юни 2015, с. 6, с ил. / [Фотогр. Д. Бояджиев.]; **27. Куманова**, А. 65-годишнината на Държавния библиотекарски университет – днес: Университет по библиотекознание и информационни технологии (Модерно-традиционно осмисляне на научноизследователските линии: Щрихи към въпроса за построяване на ризома на изследователите на информационно-комуникативната сфера) (N 1302). // *Тр. на Студентското научно общество при УниБИТ (София)*, Т. XI, 2016, с. 328-368. <<http://www.unibit.sno.bg>>; **28. Стоянова**, Г. Панорама на уводните думи на учебника „Апостоли на инфосферата” (Денчев, С. Информация. Наука. Школа: Триединство (Вместо предговор от научния редактор) (N 1303). // *Пак там*, Т. XI, 2016, с. 559; 581; 604. <<http://www.unibit.sno.bg>>; **29. Матева**, Б. Преглед на думите на редактора на учебника „Апостоли на инфосферата” (Василев, Н. Теоретичният монумент „Информация – наука – школа”) (N 1304). // *Пак там*, Т. XI, 2016, с. 559; 581; 604. <<http://www.unibit.sno.bg>>; **30. Шопова**, С. Личността на Тодора Топалова – директора на ДБИ – като организатор на библиотечното дело (N 1305). // *Пак там*, Т. XI, 2016, с. 559; 581; 604. <<http://www.unibit.sno.bg>>; **31. Бъкличарова-Гергова**, В. Видждането на Тодора Топалова – директора на ДБИ – за развитието на библиотеките (N 1306). // *Пак там*, Т. XI, 2016, с. 559; 581; 604. <<http://www.unibit.sno.bg>>; **32. Рачева**, Р. Личността на Любен Георгиев – преподавателя в ДБИ по български език и българска литература (N 1307). // *Пак там*, Т. XI, 2016, с. 559; 581; 604. <<http://www.unibit.sno.bg>>; **32. Златев**, А. Личността на Светла Ленкова – преподавателката в ДБИ по руска литература (N 1308). // *Пак там*, Т. XI, 2016, с. 559; 582; 604. <<http://www.unibit.sno.bg>>; **33. Трифонова**, З. Личността на Елена Златева – преподавателката в ДБИ по западноевропейска

литература (N 1309). // *Пак там*, Т. XI, 2016, с. 559; 582; 605. <<http://www.unibit.sno.bg>>; **34. Шаламанова, И.** Личността на Борис Десев – преподавателя в ДБИ по обща библиография (N 1310). // *Пак там*, Т. XI, 2016, с. 560; 582; 605. <<http://www.unibit.sno.bg>>; **35. Механджийска, М.** Възгледът на Борис Десев – преподавателя в ДБИ по обща библиография – за диференциацията на библиографията (N 1311). // *Пак там*, Т. XI, 2016, с. 560; 582; 605. <<http://www.unibit.sno.bg>>; **36. Цолова, Б.** Личността на Теменужка Бончева – преподавателката в ДБИ по история на библиотеките (N 1312). // *Пак там*, Т. XI, 2016, с. 560; 582; 605. <<http://www.unibit.sno.bg>>; **37. Иванова, К.** Личността на Марин Василев – преподавателя в ДБИ по книгознание (N 1313). // *Пак там*, 2016, с. 560; 582; 605. <<http://www.unibit.sno.bg>>; **38. Ангелов, Б.** Възгледът на Марин Василев – преподавателя в ДБИ по книгознание – за диференциацията на книгознанието (N 1314). // *Пак там*, 2016, с. 560; 582; 605. <<http://www.unibit.sno.bg>>; **39. Минчева, П.** Личността на Василка Младенова – преподавателката в ДБИ по библиотечни фондове и каталози (N 1315). // *Пак там*, Т. XI, 2016, с. 560; 582; 605. <<http://www.unibit.sno.bg>>; **40. Иванова, Д.** Личността на Стефан Кралев – преподавателя в ДБИ по библиография на общественно-политическата и хуманитарната литература (N 1316). // *Пак там*, Т. XI, 2016, с. 560; 582; 605. <<http://www.unibit.sno.bg>>; **41. Кирязова, М.** Личността на Тодорка Арабаджиева – преподавателката в ДБИ по естественонаучната и техническата литература (N 1317). // *Пак там*, Т. XI, 2016, с. 560; 583; 606. <<http://www.unibit.sno.bg>>; **42. Колев, Б.** Личността на Богомил Паунов – преподавателя в ДБИ по работа с читателите (N 1318). // *Пак там*, Т. XI, 2016, с. 560; 583; 606. <<http://www.unibit.sno.bg>>; **43. Михайлова, М.** Личността на Екатерина Георгиева – преподавателката в ДБИ по руски език (N 1319). // *Пак там*, Т. XI, 2016, с. 560; 583; 606. <<http://www.unibit.sno.bg>>

Рец.: 1. Атанасова, Даниела. Ценен компендиум на българските библиолози. // *Информ. бюл. на Център. библиотек. на БАН (София)*, 2010, N 10, с. 16; **2. Василев, Николай.** Апостоли на инфосферата : Наблюдение на ценностите. // *Издател (В. Търново)*, 2010, N 4, с. 59-60; **3. Златкова, Пламена.** За „Апостолите на инфосферата“ (Компендиум по библиотечно-комуникативната сфера на България). // *Науч. тр. на Унив. по библиотекознание и информ. технол. (София)*, 2012, Т. 9, с. 467-473. – Рез на рус. и англ. ез.; **4. Парижкова, Любомира.** „Апостоли на инфосферата“ – пропедевтика в трансдисциплинарните изследвания на информационните реалности : Аксиология на знаниевите процеси (N 549). // *Тр. на Студентското научно общество при УниБИТ (София)*, Т. VII, 2012, с. 221-223; **5. Енчева, Марина.** Школата на библиотечно-информационната наука – първият учебник в България за инфосферата (N 550). // *Пак там*, Т. VII, 2012, с. 224-225.

Професор д.п.н. Александра Куманова

**ПРЕДАННОСТЬ НАУКЕ И ОБЩЕСТВУ
ВО ИМЯ ГУМАНИЗМА
(Когнитологический портрет профессора,
доктора экономических наук Стояна Денчева)**

Анализ деятельности ученых, общественных деятелей культуры, а также их житейский, гражданский и профессиональный путь всегда будет представлять интерес для специалистов и иметь большое значение для утверждения нравственно-этических норм в жизни общества. Современным методом данного рода исследований являются когнитологические интервью, которые на протяжении более 25 лет брала проф. Александра Куманова в России и Болгарии. Особенно интересно ее настоящее интервью такого типа с известным и международно признанным болгарским ученым и общественным деятелем нового поколения, математиком и информатиком, преподавателем и менеджером в области образования и информатизации без географических, административных и институциональных границ, профессором, доктором экономических наук Стояном Денчевым, ректором Государственного Университета библиотековедения и информационных технологий (ГУБИТ) в Софии.

Данный портрет в стиле интервью совершенно оправдано публикуется как учебник по когнитологическому портретированию персоналий в дисциплинах информационно-коммуникативного цикла знания, ибо в нем продемонстрирован результат породившего его метода (само портретирование), а в завершающем послесловии сформулированы квинтэссенция и этапы подобной работы. Весьма удачным является решение представить в издании фотопортреты и репродукции изображений обсуждаемых в тексте как деятелей инфосферы, так и студентов, участвующих в ежегодных научных форумах ГУБИТ.

Предлагаемое издание начинается краткой биографией ученого, а затем представлен феноменологический анализ высказанных им в интервью идей.

Изложение разделено на девять частей, причем каждая из них имеет оригинальное латинское наименование – стиль, соответствующий высоким академическим традициям, которых придерживается проф. С. Денчев, дорожа **идеями классического университета с точки зрения права, гражданской и научной позиции, в который непрерывно вводятся качественные инновации.**

В первой части описывается путь проф. С. Денчева как одаренного математика и информатика, одного из научных руководителей первого в Болгарии центра внедрения новых информационных технологий „Информа”, его работа в качестве приглашенного доцента и главного исследователя в одном из самых авторитетных университетов мира с особенно сильными традициями в области изучения информации – Калифорнийского университета в Беркли, его политическая и бизнес карьера в 90-е годы прошлого века, вплоть до его избрания ректором ГУБИТ в 2002 г. Проф. С. Денчев предстает перед нами как гражданин и ученый мира, с одинаковой легкостью воспринимающий планетарную информационную среду – настоящую и постоянно формирующуюся – Запада и Востока, Севера и Юга. Вершиной своей карьеры он называет пост председателя Союза народных читалищ Болгарии – уникальной и старейшей гражданской организации страны, являющейся воплощением духовных вершин болгарского народа.

Уже в самом начале беседы ученый раскрывает свое кредо, которое можно определить словами **ответственность, мораль и гуманизм.**

Во второй части интервью раскрываются основы **теории информационной среды** (которая заслуживает подробного анализа и внимания), созданной проф. С. Денчевым, а в третьей – его взгляды на образовательную политику университета, связанные с принципом „**learning by doing**”, т.е. **обучение через делание/обучение действием.**

В следующих частях беседы проводится анализ научных трудов проф. С. Денчева, охватывающих проблемы от **теории научной информации**, включая **теорию информационной среды**, до **науки об информировании** – замечательный плюрализм XXI в., в сочетании с гуманитарным *intentio*. Особенно акцентируется **роль человеческого фактора** в каждой информационно-коммуникативной ситуации, что подчеркивает связь идей С. Денчева с гуманизмом.

Особое внимание ученый уделяет значению **школ в науке**, причем он сам имел возможность быть учеником таких исследователей, как проф. Иван Попов в Болгарии и проф. Джордж Лайтман из Калифорнийского университета в Беркли. Кроме того, он лично общался со многими выдающимися учеными, среди которых и завидное число – четырнадцать – лауреатов Нобелевской премии.

Интервью раскрывает философское мировоззрение болгарского ученого, основывающееся на **научной морали и творческом гуманизме.** Для проф. С. Денчева характерно и то, что он развивает эти постулаты не только в

теории, но и применяет их на практике, внедряя их.

Мысли и рассуждения проф. С. Денчева представляют собой особую ценность (а человек в высшей степени есть и ментальность, и действие), ибо они раскрывают разные аспекты затрагиваемых проблем и предлагают их возможные и часто уже внедренные им в реальную практику решения на высоком научно-профессиональном уровне. Особенно существенно и то, что высказанные взгляды своей гармоничностью и гуманной направленностью способствуют разрушению примитивных ограничивающих стен, воздвигнутых между искусственно оторванными друг от друга, а по существу живо переплетающимися сторонами человеческого познания. В этом плане приведенная А. Кумановой беседа представляет полезный эмпирический и теоретический материал по науковедению, интердисциплинарным связям между информационными реалиями – духовными и материальными, психологией научного творчества, креативную интенцию внедрения значимых идей в общественную практику.

**Академик СОКОЛОВ Аркадий Васильевич –
доктор педагогических наук, профессор,
заслуженный деятель науки России,
заслуженный работник культуры России,
почетный профессор Московского
государственного института культуры
и Санкт-Петербургского университета
профсоюзов – академик Российской академии
естественных наук и Международной академии
информатизации при ООН**

**ОТДАДЕНОСТ НА НАУКАТА И ОБЩЕСТВОТО
В ИМЕТО НА ХУМАНИЗМА**
(Когнитологичен портрет на професор д.ик.н. Стоян Денчев)

И за специалистите, и за утвържаването на нравствено-етичен климат в социалния живот винаги ще е интересен анализът на дейността на учените, обществените дейци и творците на културата, както и техният житейски, граждански и професионален път. Съвременен метод за този род изследвания са когнитологичните интервюта, осъществявани от над 25 години от проф. Александра Куманова в Русия и България. Особено интересно е настоящото нейното такова интервю с изтъкнатия български учен и обществен деец от ново поколение с международно признание, математик – информатик, преподавател и образователен мениджър на информатизацията без географски, административни и институционални разделителни линии професор д.ик.н Стоян Денчев, ректор на Университета по библиотекознание и информационни технологии (УниБИТ) в София.

Този портрет в стила на интервюто се публикува справедливо като учебник по когнитологично портретиране на персоналии в дисциплините от информационно-комуникативния цикъл на знанието, защото в него е демонстриран плодът на пораждащия го метод (самото портретиране), а във финализиращото послесловие се формулират квинтесенцията и стъпките на подобна работа. Много добро е решението в изданието да се приведат портретите на третираните в текста дейци на инфосферата, както и на студентите, участници в ежегодните научни форуми на УниБИТ.

Изданието се открива от кратка биография на учения, а след това е даден феноменологичен анализ на споделените от него в интервюто идеи.

Изложението е разделено на девет части, като всяка от тях носи оригинално латинско наименование – стил, съответстващ на високите академични традиции, към които се придържа проф. С. Денчев, ценейки идеята за класическия университет от правна, гражданска и научна

позиция, в който се въвеждат непрекъснато качествени новации.

В първата част се разкрива пътят на проф. С. Денчев като надарен математик и информатик от научното ръководство на един от първите в България центрове за внедряване на нови информационни технологии „Информа”, през работата му като гост-доцент и главен изследовател в един от най-авторитетните университети в света с особено силни традиции в третирането на информацията – Калифорнийския университет в Бъркли, политическата и бизнес кариера през 90-те години на миналия век, до избирането на му за ректор на УниБИТ през 2002 г. Проф. С. Денчев се изправя пред нас като гражданин и учен на света, който с еднаква лекота възприема планетарната информационна среда – настояща и постоянно изграждаща се – на Запада и Изтока, на Севера и Юга. Като връх в кариерата си той определя поста си как председател Съюза на народните читалища на България – най-уникалната и най-старата гражданска организация в страната, явяваща се творение на най-духовните възделения на българския народ.

Още в началото на беседата ученият откроява своето кредо, което може да се определи с думите **отговорност, морал и хуманизъм**.

Във втората част на интервюто се разкриват основите на **теорията за информационна среда** (която заслужава подробен анализ и внимание), създадена от проф. С. Денчев, а в третата – възгледите му за образователната политика на университета, свързани с принципа „**learning by doing**”, т.е. **обучение чрез делание/обучение действию**.

В следващите части на беседата са анализирани научните трудове на проф. С. Денчев, които обхващат проблеми от **теорията на научна информация** през **теорията на информационната среда до науката за информиранието**: един забележителен плурализъм на XXI в., съчетан с хуманитарно *intentio*. Той набляга особено много на **ролята на човешкия фактор** във всяка една информационно-комуникативна ситуация, което подчертава неговата връзка с хуманизма.

Специално внимание ученият отделя на значението на **школите в науката**, като самият той е имал шанса да бъде ученик на такива изследователи като проф. Иван Попов в България и проф. Джордж Лайтман от Калифорнийския университет в Бъркли. Освен това той е общувал лично с множество изтъкнати учени, между които и завидно число – четиринайсет на брой – нобелови лауреати.

Цялото изложение е пронизано от философията на българския учен, която се основава на **научен морал и творчески хуманизъм**. Характерно за проф. С. Денчев е и това, че той развива тези постулати не само в теорията, но и ги прилага в практиката, внедрявайки ги.

Мислите и разсъжденията на проф. С. Денчев представляват особена ценност (а човек във висша степен е и менталност, и действие), защото те разкриват различните аспекти на засяганите проблеми и предлагат възможните им и често вече внедрени от него в реалната практика решения

на високо научно-професионално равнище. Особено съществено е и това, че изказаните възгледи със своята хармоничност и хуманна насоченост способстват за разрушаването на примитивните ограничителни бариери, издигнати между изкуствено откъснатите една от друга, а по същество живо преплитачи се страни на човешкото познание. В този план приведената от А. Куманова беседа представлява полезен емпиричен и теоретичен материал по наукознание, интердисциплинарни връзки между информационните реалии – духовни и материални, психология на научното творчество, креативно интенцио на внедряване на значимите идеи в обществената практика.

**Академик СОКОЛОВ Аркадий Васильевич –
доктор на педагогическите науки, професор,
заслужил деец на науката на Русия,
заслужил работник на културата на Русия,
почетен професор на Московския държавен
институт по култура и Санкт-Петербургския
университет на профсъюзите, академик
на Руската академия за естествени науки
и Международната академия по
информатизация при ООН**

**SCHOLAR – CREATOR
OF A NEW KNOWLEDGE
ABOUT INFORMING SYSTEMS**

Thank you for the opportunity to review your interview with Professor D.Sc. Stoyan Denchev. Your interview points out what a treasure D.Sc. Denchev is to the university and the country of Bulgaria.

I am particularly impressed that D.Sc. Denchev has so many positive attributes. He is a philosopher, leader, creator, statesman, and teacher.

As a philosopher, he has created new knowledge. This is particularly relevant to the Informing Science Institute (ISI) because of his contributions to the transdisciplinary that is our focus. ISI is an international association advancing the multidisciplinary study of informing systems.

As a leader and a creator, he is aware and takes advantage of the information resources already available, and even more, applies the new knowledge he has created. This can be seen through his leadership and reorganization of the university.

I believe that he had the distinct advantage in these accomplishments because of his multidisciplinary background in mathematics, computer science, and management. This frame of mind has enabled him to think across disciplinary boundaries and understand the complexity that crosses fields of study. He so correctly points out the importance of the environment of information and the interaction of both human and automated components.

I note with great pleasure that he has served Bulgaria as a statesman. This exposure and exploration to other cultures has enabled him better to appreciate and celebrate the Bulgarian culture.

Finally, I am so grateful that D.Sc. Denchev is a teacher. Indeed, the word „Dr.” comes from the latin „docere – to teach” and „doctor – teacher”. As such, he

shares his knowledge, skills, abilities, and expertise. For that, we all should give our thanks.

**Professor Dr. Eli COHEN – founder and Executive
Director of the Informing Science Institute (USA)**

УЧЕН – СЪЗДАТЕЛ НА НОВО ЗНАНИЕ ЗА ИНФОРМАЦИОННИТЕ СИСТЕМИ

Благодаря за дадената ми възможност да рецензирам Вашето интервю с проф. д.ик.н. Стоян Денчев. В интервюто вие подчертавате, че голямото богатство на проф. С. Денчев са неговият университет и родината му България.

Аз съм изключително впечатлен от множеството положителни качества на проф. С. Денчев. Той е учен и философ, ръководител, творец, държавник и преподавател.

Именно като учен той създава ново знание. Това се отнася особено пряко към дейността на Института по науката за информиране – ИНИ (Informing Science Institute – ISI), защото именно неговият принос към мултидисциплинарността е в центъра на нашето внимание. ИНИ е международна научна организация, развиваща мултидисциплинарното изследване на информационните системи.

Като ръководител и творец той напълно осъзнава смисъла и значението на съществуващите информационни ресурси и, нещо повече, прилага успешно в практиката своите нови идеи. Това се вижда най-ярко в неговата работа като ръководител и в дейността му по усъвършенстването на неговия университет.

Уверен съм, че той има явно предимство за постигане на тези резултати заради неговата мултидисциплинарна подготовка като математик, информатик и мениджър. Тази негова високо интелектуална нагласа му помага да мисли отвъд рамките на отделните дисциплини и да разбира сложността на пресечните изследователски полета. Той съвсем точно изтъква значението на информационната среда и по-специално на взаимодействието между

човешкия фактор и техническите компоненти.

Установих с голямо удовлетворение, че той е служил на България и като държавник. Този негов опит в изследването на други култури му е позволил още по-добре да оцени и да работи за българската култура.

Накрая, аз съм особено благодарен, че Д-р Денчев е и преподавател. Всъщност думата „д-р“ идва от латинското „*docere* – уча” и „*doctor* – учител”. Като такъв, той споделя своето знание, умения, способности и творческо изкуство. За това, ние всички трябва да му благодарим.

**Професор д-р Илай КОЕН – основател и
изпълнителен директор на
Института по науката за информиране (САЩ)**

ЩРИХИ КЪМ КОГНИТОЛОГИЧЕН ПОРТРЕТ НА ПРОФ. Д. ИК. Н. СТОЯН ДЕНЧЕВ, НАПРАВЕН В СТИЛА НА ИНТЕРВЮТО

Приех да напиша мнението си за това издание с нежелание. Това нежелание е породено първо поради ясното ми съзнание, че „когнитологичният портрет” на проф. Денчев съвсем не е завършен още; но и защото нашите професионални и творчески пътища са много тясно преплетени.

Но приех, защото този портрет представя философията, светогледа и мотивацията, движещи успешните представители на нашето поколение професионалисти и учени в периода на трансформация и промяна на обществото и света – промяна, маркирана от изчерпването на определен социален експеримент, но преди всичко промяна, породена от развитието на информационните технологии, довели до общество, определяно като „информационно”. Творческият път на проф. Денчев през тези близо 40 години е илюстрация на тази еволюция. Еволюция, движена от науката, еволюция, при която пътят за реализация на идеите се скъси неимоверно, еволюция, при която знанието се превърна в практика. Тази промяна няма аналог в историята и този портрет на проф. Денчев, представя един представител на творците, създатели и двигатели на тази промяна.

Развитието на идеята за информационна среда, която е неделима съвкупност от съставлящите я компоненти, се заражда още в ИЦТТ „Информа”, но добива плът при престоя на Стоян Денчев в Калифорнийския университет в Бъркли. Това е среда, в която семената на идеите за ограничеността на едностранния подход към информационните науки в тяхното разнообразие са посетили и намерили благодатна почва. Развитието на тези идеи поставя трудовете на проф. Денчев сред пионерските резултати за преминаване към следващите етапи на развитие на тези теории, намерили завършен израз в появата на науката за информиране и създаването на Института по науката за

информиране. УниБИТ е институцията, която подслони Българското общество по науката за информиране, което е първото национално сдружение на учени, споделящи идеята за холистичност на информационната среда, ориентирана към крайния потребител.

Накрая искам да се спра на личността на Стоян Денчев като лидер, мотивиращ всички край него да постигнат максимални резултати, да открият неподозираните си творчески способности, раждащи ползотворни идеи, и да се стремят към реализация, прилагайки най-високи стандарти. Всички ние, които сме работили с него, сме изпитали тази негова мотивираща енергия, за което му дължим дълбока благодарност.

**Проф. Димитър ХРИСТОЗОВ –
доктор на техническите науки –
Американски университет в България,
председател на Българското общество
по науката за информиране,
член на Института по науката за информиране
(САЩ), член на Международния институт
по управление на приложното знание**

MAGISTER DIXIT:

Когнитологичен портрет на професор Стоян Денчев

В поредицата науковедски студии на проф. Александра Куманова се откроява нейното последно когнитологично интервю с проф. д.ик.н Стоян Денчев, ректор на Университета по библиотекознание и информационни технологии (УниБИТ).

В него се разкрива задълбочено както творческия път на учения като математик, информатик, политик и университетски ръководител, така и изследователската му дейност в областта на научната информация и информационния мениджмънт.

Научната и обществената му дейност са тясно преплетени, което намира върховен израз в битието му на председател на Съюза на народните читалища. Неговите теоретични и практически идеи се основават на широка компетентност, висок морал и дълбока хуманност.

Той е имал щастието да бъде именно „правилният човек, на точното място, в подходящото време“. Това е шанс не само за самия него, но и за цялото ни общество.

Специализирал в такъв световен център на науката като Калифорнийския университет в Бъркли и обменял идеи с множество видни учени, сред които няколко нобелови лауреати, професорът е постигнал определено високи резултати в научната си дейност и е придобил ценен опит в практиката си на преподавател и ректор.

За това трябва да се вслушаме внимателно в неговите мъдри мисли, оригинални идеи и иновационни предложения. „*Magister dixit*“ – **Учителят каза...**

За професор Стоян Денчев важи с пълна сила девизът на професор Асен Златаров „*любов към науката, любов към истината, любов към народа*”.

**Доц. д-р Никола КАЗАНСКИ –
ръководител на отдел „Справочно-
информационна и издателска дейност” на
Централната библиотека на Българската
академия на науките**

ПОРТРЕТ С ДВЕ ЛИЦА

(Дейксис)

Интервюта от подобен характер нямат нищо общо с вестникарски регламентирания диалог между двама души, които решават да разискват една или друга тема...

В това интервю се разкриват подстъпите както към чисто **изследователски проблеми**, обвързани с модерната наука, така и към **конкретни, но значими социални и политически сюжети**, които съвременното българско общество продължава да наблюдава...

Най-интересното в случая е това, че и интервюираният – **проф. Стоян Денчев**, – и интервюиращият – **проф. Александра Куманова** – се чувстват еднакво ангажирани с детайлите, които структурират филигран на тези динамични **„щрихи към когнитологичен портрет, направен в стила на интервюто”**, наречен още **„учебник по когнитологично портретиране на персоналии...”**...

За това няма да бъде пресилено, ако кажем, че портретът, който създава проф. Ал. Куманова, е на практика **портрет с две лица**, казано в преносния смисъл на думата:

- **едното лице е лицето на психологическата изповед**, в която винаги има и нещо олтарно, религиозно, смирено, притихнало...;

- **второто лице е лицето на аналитично мислещия интелект**, чиито непримирими рационални конструкции строят философията на идеята за триединната информационна среда: **информационни фондове, информационни технологии и интеракцията „човек – оборудване”**...

Огледалният образ на **първото лице** разкрива социалната антропология на личност, която е била обвързана с най-значимите

политически антиномии на нашето време. Някои признания буквално разшифроват фабулни интриги на популярни политически казуси, оцветени с всички цветове на дъгата.

Ето два примера:

1) „Между впрочем от Финландия взех и идеята за участието на ДПС във властта. Там има шведско малцинство, което е направило така, че почти при всяко едно правителство да участва във властта. Това нещо се опитах да предам на ДПС – не знам дали е било за добро, или за зло, но за известен период от време, следвайки моя съвет, те успяха да запазят продължително присъствието в изпълнителната власт.” (вж: с. 26-27);

2) „Датата 4 февруари 1997 г. смятам за една от най-високите точки в моята политическа и обществена кариера – тогава лично аз написах проекта на декларацията за разбирателство на политическите сили за разпускане на Народното събрание и обявяването на нови парламентарни избори. Текстът на декларацията бе представен и приет на едно от заседанията на Консултативния съвет по национална сигурност при президента Петър Стоянов.” (вж: с. 28-29).

Ако се вгледаме по-внимателно в интервюто и разчетем правилно знаците, оставени по-магистралата, наречена „*ирихи към когнитологичен портрет...*”, ще забележим и нещо изключително важно: от началото на творческата си кариера – т.е. от времето, когато е бил последователно директор и зам.-генерален директор на Информационния машиностроителен институт „Информа” (1986-1989) – до днес, когато е вече ректор на Университета по библиотекознание и информационни технологии, проф. Стоян Денчев е бил мотивиран в поведението си от една-единствена дума...

Думата е **ОТГОВОРНОСТ**: *отговорност пред себе си, отговорност пред семейство и близките, отговорност пред науката, отговорност пред държавата!* (вж: с. ...).

ТОВА Е ПЕРРОДЕН ВЪВ ВРЕМЕТО ВЪЗРОЖДЕНСКИ ИДЕАЛ...

Второто лице изтласква представата за учен, според когото „науката се движи от осъзнатото чувство за съпричастност на отделния индивид или група от хора към проблема за развитието на човечеството. Науката трябва да бъде от полза на общественото развитие – тъкмо тогава и само тогава могат да се намерят реалните механизми за нейното развитие и прилагане в реалната обществена практика”. (вж: с. ...)

И още: „Всеки един от компонентите на информационната среда е свързан *всеки с всеки*, а всеки един от тях, самостоятелно или в комбинация, е свързан с един от другите. Подобно разбиране представя едно необозримо поле както за теоретични изследвания, така и за приложения в обществената практика. Тяхната взаимосвързаност не е нещо изкуствено, което трябва да се подхранва на базата на задоволяване

на определени формални задачи, поставени пред един изследовател. Тяхната взаимосвързаност е естествен процес, който се обуславя от свързващия елемент между тях, а той е **ЧОВЕШКИЯТ ФАКТОР!**" (вж.: с. 35).

Тъкмо тези две въображаемите лица, които рисува проф. Александра Куманова в „... *портрет, направен в стила на интервюто*”, експонират **монолитния образ на възрожденска личност, която е успяла да създаде ШКОЛА ПО РОДОЛЮБИЕ.**

В живота на проф. Стоян Денчев тази школа не е статична даденост, а нескончаем процес на трансформация на знанието в кръг от съмишленици, където лоялността и словото винаги са били последвани от уроци по гражданска доблест...

Ас. д-р Николай Василев

СЪДЪРЖАНИЕ

Преамбюл	9
I. Биография (Интерпретация)	11
II. Избор	43
III. Gestalt-план и образ на УниБИТ	57
IV. Ad gloriam	69
V. Fides publica	76
VI. Causa efficiens	80
VII. A priori	83
VIII. Aurea mediocritas	95
IX. Alias	106
X. A posse ad esse	110
XI. Ad infinitum	110
Цитирана литература и бележки	117
Списък на илюстрациите	139

Именен показалец	142
Списък на съкращенията	146
<i>Cor cordium (Послесловие) /</i> проф. д.п.н. Александра Куманова	148
<i>Преданност на наука и обществу во имя гуманизма</i> <i>(Когнитологический портрет профессора,</i> <i>доктора экономических наук Стояна Денчева) /</i> акад. проф. д.п.н. Аркадий Соколов	157
<i>Отдаденост на науката и обществото в името на хуманизма</i> <i>(Когнитологичен портрет на професор д.ик.н. Стоян Денчев) /</i> акад. проф. д.п.н. Аркадий Соколов	160
<i>Scholar – creator of a new knowledge</i> <i>about informing systems / Prof. Dr. Eli Cohen</i>	163
<i>Учен – създател на ново знание</i> <i>за информационните системи /</i> проф. д-р Илай Коен	165
<i>Щрихи към когнитологичен портрет</i> <i>на проф. д. ик. н. Стоян Денчев,</i> <i>направен в стила на интервюто /</i> проф. д.т.н. Димитър Христозов	167
<i>Magister dixit:</i> <i>Когнитологичен портрет на професор Стоян Денчев /</i> доц. д-р Никола Казански	169
<i>Портрет с две лица (Дейксис) /</i> ас. д-р Николай Василев	171
СЪДЪРЖАНИЕ	174
СОДЕРЖАНИЕ	176
CONTENTS	178

СОДЕРЖАНИЕ

Преамбула	9
I. Биография (Интерпретация)	11
II. Выбор	43
III. Gestalt-план и образ ГУБИТ	57
IV. Ad gloriam	69
V. Fides publica	76
VI. Causa efficiens	80
VII. A priori	83
VIII. Aurea mediocritas	95
IX. Alias	106
X. A posse ad esse	110
XI. Ad infinitum	110
Цитированная литература и примечания	117
Список иллюстраций	139

Указатель имен	142
Список сокращений	146
<i>Cor cordium (Послесловие) /</i> проф. д.п.н. Александра Куманова	148
<i>Преданност на наука и обществу во имя гуманизма</i> <i>(Когнитологически портрет профессора,</i> <i>доктора экономических наук Стояна Денчева) /</i> акад. проф. д.п.н. Аркадий Соколов	157
<i>Отдаденост на науката и обществото в името на хуманизма</i> <i>(Когнитологичен портрет на професор д.ик.н. Стоян Денчев) /</i> акад. проф. д.п.н. Аркадий Соколов	160
<i>Scholar – creator of a new knowledge</i> <i>about informing systems / Prof. Dr. Eli Cohen</i>	163
<i>Ученый – создатель нового знания</i> <i>об информационных системах /</i> проф. д-р Илай Коен	165
<i>Штрихи к когнитологическому портрету</i> <i>проф., д. эк. н. Стояна Денчева,</i> <i>сделанному в стиле интервью /</i> проф. д.т.н. Димитър Христозов	167
<i>Magister dixit:</i> <i>Когнитологический портрет профессора Стояна Денчева /</i> доц. д-р Никола Казански	169
<i>Двусторонний портрет (Дейксис) /</i> ас. д-р Николай Василев	171
СЪДЪРЖАНИЕ	174
СОДЕРЖАНИЕ	176
CONTENTS	178

CONTENTS

Preamble	9
I. Biography (Presentation)	11
II. Choice	43
III. Gestalt-plan and image of ULSIT	57
IV. Ad gloriam	69
V. Fides publica	76
VI. Causa efficiens	80
VII. A priori	83
VIII. Aurea mediocritas	95
IX. Alias	106
X. A posse ad esse	110
XI. Ad infinitum	110
References and notes	117
List of illustrations	139

Index of names	142
Abbreviations	146
<i>Cor cordium (Epilogue) /</i> Prof. D.Sc. Alexandra Kumanova	148
<i>Преданностъ науке и обществу во имя гуманизма</i> <i>(Когнитологическият портрет на професора,</i> <i>доктора на икономически науки Стояна Денчева) /</i> акад. проф. д.п.н. Аркадий Соколов	157
<i>Devotion to the science and society in the name of humanism</i> <i>(Cognitologic profile of Professor Dr. Econ. Sci. Stoyan Denchev) /</i> Acad. Prof. D.Sc. Arkadiy Sokolov	160
<i>Scholar – creator of a new knowledge</i> <i>about informing systems / Prof. Dr. Eli Cohen</i>	163
<i>Учен – създател на ново знание</i> <i>за информационните системи /</i> проф. д-р Илай Коен	165
<i>Outlines to the cognitologic profile of Professor Dr. Econ. Sci. Stoyan Denchev,</i> <i>made as an interview /</i> Prof. D.Sc. Dimitar Christozov	167
<i>Magister dixit:</i> <i>Cognitologic profile of Professor Stoyan Denchev /</i> Assoc. Prof. Nikola Kazanski, PhD	169
<i>Double-sided portrait (Deixis) /</i> Assist. Prof. Nikolay Vasilev, PhD	171
СЪДЪРЖАНИЕ	174
СОДЕРЖАНИЕ	176
CONTENTS	178

Професор Стоян Денчев : *Primus inter pares* : Щрихи към когнитологичен портрет, направен в стила на интервюто : Учебник за студенти ... в дисциплините от информ.-комуникативния цикъл на знанието / УниБИТ ; Беседата води, послесл. А. Куманова ; Обща ред. и дейксис Н. Василев ; Рец.: А. Соколов, Д. Христов, И. Коен, Н. Казански. – София : За буквите – О писменехъ, 2015. – 184 с. : с ил. – (Факлоноски ; XIV)

Юбил. изд., посв. на 70-год. на ЮНЕСКО и 65-год. на Държ. библиотекарски инст. – днес: Унив. по библиотекознание и информ. технол. – С библиогр. ; Именен показалец ; Списък на ил. ; Списък на съкр.

Въпроси, отнасящи се до важни проблеми на съвременната историко-културна ситуация, формирала се в нашето общество в последните десетилетия на ХХ в. и в първите десетилетия на ХХІ в., са обърнати в настоящата книга – учебник по когнитологично портретиране на персоналии в дисциплините от информационно-комуникативния цикъл на знанието към математика – информатик, създателя на теорията за информационната среда, архитекта на съвременната информатизация без географски, административни и институционални граници проф. д.ик.н. Стоян Денчев – виден обществен и политически деец от ново поколение, ректор на Университета по библиотекознание и информационни технологии.

Мислите и разсъжденията на проф. д.ик.н. Стоян Денчев представляват особена ценност, защото те разкриват различните аспекти на засяганите проблеми и предлагат възможните им и често вече внедрени от него в реалната практика решения на високо научно-професионално равнище. Особено съществено е и това, че изказаните от проф. д.ик.н. Стоян Денчев възгледи със своята хармоничност и хуманна насоченост способстват за разрушаването на примитивните ограничителни бариери, издигнати между изкуствено откъснатите една от друга, а по същество живо преплитачи се страни на човешкото познание. В този план приведената беседа представлява полезен емпиричен и теоретичен материал по наукознание, интердисциплинарни връзки между информационните реалии, психология на научното творчество, креативно интенцио на внедряване на значимите идеи в обществената практика.

В центъра на внимание на това интервю е мисълта и личността на когнитологично портретирания проф. д.ик.н. Стоян Денчев.

Профессор Стоян Денчев : Primus inter pares : Штрихи к когнитологическому портрету, выполненному в стиле интервью : Учебник для студентов ... обучающихся дисциплинам информационно-коммуникативного цикла знания / ГУБИТ ; Беседа ведет, послесл.: А. Куманова ; Общая ред. и дейксис: Н. Василева ; Рец.: А. Соколов, Д. Христов, И. Коен, Н. Казански. – София : О буквах – О писменехъ, 2015. – 184 с. : с ил. – (Факлоносцы ; XIV)

Юбил. изд., посвященное: 70-лет. ЮНЕСКО и 65-лет. Гос. библиотечного инст. – ныне: Унив. библиотековедения и информ. технол. – С библиогр. ; Список цит. лит. и прим. ; Указатель имен ; Список ил. ; Список сокр.

Вопросы, касающиеся важных проблем современной историко-культурной ситуации, сформировавшейся в нашем обществе в последние десятилетия XX в. и в первые десятилетия XXI в., в настоящей книге – учебнике по когнитологическому портретированию персоналий в дисциплинах информационно-коммуникативного цикла знания, адресованы математику, информатику, создателю теории информационной среды, архитектору современной информатизации без географических, административных и институциональных границ, профессору, доктору экономических наук Стояну Денчеву – видному общественному и политическому деятелю нового поколения, ректору Университета библиотековедения и информационных технологий.

Мысли и рассуждения проф., д.э.н. Стояна Денчева представляют особую ценность, ибо они раскрывают разные аспекты затрагиваемых проблем и предлагают их возможные и часто уже внедренные им в реальную практику решения на высоком научно-профессиональном уровне. Особенно существенно и то, что высказанные проф., д.э.н. Стояном Денчевым взгляды своей гармоничностью и гуманной направленностью способствуют разрушению примитивных ограничительных барьеров, воздвигнутых между искусственно оторванными друг от друга, а по существу живо переплетающимися сторонами человеческого познания. В этом плане приведенная беседа представляет собой полезный эмпирический и теоретический материал по науковедению, интердисциплинарным связям между информационными реалиями, психологии научного творчества, креативному интенцио внедрения значимых идей в общественную практику.

В центре внимания данного интервью находятся мысли и личность когнитологически портретируемого проф., д.э.н. Стояна Денчева.

Professor Stoyan Denchev : Primus inter pares : Outlines to the cognitologic portrait, made as an

interview : Manual for students ... in the subjects of information and communication cycle of knowledge) / ULSIT ; Interviewer and Epilogue A. Kumanova ; Ed. and deixis N. Vasilev ; Rev.: A. Sokolov, D. Christozov, E. Cohen, N. Kazanski. – Sofia : Za bukвите – О писменехъ, 2015. – 184 p. : with ill. – (Torch-bearers ; XIV)

Jub. ed. ded. to: 70th ann. of UNESCO and 65th ann. of the State Institute of Library Studies – today: University of Library Studies and Information Technologies. – Ref. and notes ; Index of names ; List of ill. ; Abbreviations.

Problems, related to important issues of the contemporary historical and cultural situation, which existed in our society in the last decades of 20 century and the beginning of 21 century, have been asked in the present book – a Manual of cognitologic personal sketches in the subjects of information and communication cycle of knowledge – of the mathematician and informatician, the creator of the theory of information environment, the architect of the modern informatization without geographic, administrative and institutional boundaries Prof. D.Sc. Stoyan Denchev – an outstanding public and political figure of the new generation, rector of the University of Library Studies and Information Technologies.

The thoughts and ideas of Prof. D.Sc. Stoyan Denchev are of particular value because they reveal different approaches of the treated problems and propose their possible and already implemented by him in practice solutions at high scientific and professional level. Especially essential is that the conceptions of Prof. D.Sc. Stoyan Denchev with their harmony and humanity contribute to the abolition of the primitive restrictive artificial barriers between different domains of the human knowledge which are vividly and multiply-interrelated in fact. In this connection the presented discourse is a useful empirical and theoretical material in the field of science of science, interdisciplinary relations between information realities, psychology of the scientific creation, intentions on implementation of major ideas in the social practice.

The focal point of this interview are the ideas and the personality of Prof. D.Sc. Stoyan Denchev.

Издателство „За буквите – О писменехъ” открива нова поредица от когнитологични изследвания, която носи общото заглавие „*Факлоносци*”. Инициативата се предприема във връзка с 65-годишнината на Държавния библиотекарски институт – *днес*: Университета по библиотекознание и информационни технологии. Тези изследвания са породени от необходимостта:

- да се разкрие по-цялостно личностният принос на изтъкнати дейци, свързали творчеството си с библиотечно-информационната социоконмуникативна сфера и с информационната наука като част от научното и културното движение на планетата;
- да се откликне на знаменателната за времето ни парадигма – **вкоренена в интердисциплинарността на знанието – която се проявява в създаването на всеобхватна информационна картина на света.**

Както е известно от теория на науката, когнитологичният портрет е инструментът за получаване на интересуващото ни знание.

Обръщаме се към когнитолози, ученоведи, библиографи, но и към водещи научни учреждения в България, обхващащи широкомащабно знанието, да вземат участие в това благородно начинание.

Мислите и знанията на когнитологично портретираниите дейци на инфосферата са особено ценни, защото те не само разкриват различни аспекти на третираните проблеми, но и предлагат възможното им оптимално решение на високо научно и професионално равнище. Тези мисли и знания съдействат за:

- разрушаването на примитивните ограничителни бариери, издигнати между изкуствено откъснатите една от друга, но живо преплитачи се сфери на познанието;
- консолидирането на методологично ниво на многообразието на **и н ф о р м а ц и о н н а т а р е а л н о с т**, схващана като ефективна социална сфера на взаимодействие – индикатор на хуманитаризацията на науката и обществото, корелат на социалната представителност на науката през XXI в.

Този уникален емпиричен материал по наукознание, интердисциплинарни връзки и психология на научното творчество ще допринесе за изучаване приноса на личности, изграждали и изграждащи инфосферата. Именно това изграждане е сърцевина на **ш к о л а в н а у к а т а**.

Начинанието е благотворително.

ФАКЛОНОСЦИ XIV

ПРОФЕСОР Д. ИК. Н. СТОЯН ДЕНЧЕВ:
Primus inter pares
(Щрихи към когнитологичен портрет,
направен в стила на интервюто)

Учебник
за студенти по когнитологично портретиране
на персоналии в дисциплините
от информационно-комуникативния цикъл на знанието

Интервю:
проф. д.ик.н. Стоян Денчев

Интервюер, послесловие:
проф. д.п.н. Александра Куманова

**Обща редакция, дейксис,
предпечатна подготовка и компютърна графика:**
ас. д-р Николай Василев

Техническа обработка на аудиозаписите:
Любомира Гешева

Печатни коли 23

ISBN 978-619-185-189-8
online ISBN 978-619-185-190-4

**Университет по библиотекознание
и информационни технологии**

1784 София, бул. „Цариградско шосе” N 119
Тел.: 970 85 90
e-mail: kbd_college@yahoo.com
URL: www.unibit-bg.org